

0401/640 від 26.03.2025

Програма вступного іспиту зі спеціальності В11 Філологія, галузь знань Культура, мистецтво та гуманітарні науки, третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти: Фахове випробування з української мови, української літератури, слов'янських мов та літератур, світової літератури для вступників для вступу до аспірантури філологічного факультету на освітньо-наукову програму **Філологія (українська мова та література, слов'янські мови та літератури, світова література)**. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. 70 с.

Укладена згідно з Правилами прийому на навчання до Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна для здобуття вищої освіти в 2025 році (від 17 березн 2025 р.).

Розробники:

предметний напрям – українська мова

Нелюба А. М., доктор філологічних наук, професор кафедри української мови філологічного факультету;

предметний напрям – українська література

Матушек О. Ю., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри історії української літератури філологічного факультету;

Борзенко О. І., доктор філологічних наук, професор кафедри історії української літератури філологічного факультету.

Ісіченко Ю. А., доктор філологічних наук, професор кафедри історії української літератури філологічного факультету;

предметний напрям – світова література

Чернокова Є. С., доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету;

предметний напрям – слов'янські мови та літератури

Чернцова О. В., доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету;

Шеховцова Т. А., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету;

Педченко Л. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету.

УКРАЇНСЬКА МОВА

Пояснювальна записка

Програму призначено для вступників до аспірантури при кафедрі української мови ХНУ імені В.Н. Каразіна за спеціалізацією *українська мова*.

Вступний екзамєн до аспірантури має на меті визначити рівень професійної підготовки вступника, обсяг та глибину знань з української мови, володіння теоретико-поняттєвим апаратом, з'ясувати спроможність абітурієнта критично осмислювати стан розроблення обраної наукової теми дисертаційного дослідження.

Знання з української мови в межах програми передбачають розуміння історичних етапів розвитку української мови, зв'язку мови з історією та культурою народу, системної зумовленості мовних явищ.

Передумовою складання вступного іспиту до аспірантури є подання переліку власних наукових публікацій здобувача, а також реферату з теми наукового дослідження. Обсяг реферату має не перевищувати 30 сторінок.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВСТУПНИКІВ ДО АСПІРАНТУРИ

Вступник до аспірантури за спеціальністю В11 «Філологія» (предметний напрям – українська мова) повинен:

- знати сучасний стан розроблення загальнотеоретичних і прикладних питань розвитку та функціонування української мови;
- розуміти базові тенденції мовного розвитку, характеризувати специфіку взаємодії екстралінгвальних та інтралінгвальних чинників, що зумовлюють статику і динаміку мовної системи;
- вміти узагальнювати проблемні ситуації та визначати перспективні напрямки наукового аналізу мовних явищ, критично осмислювати вироблені в лінгвістиці наукові концепції, демонструвати здатність розробляти та обґрунтовувати методологію й методику дослідження актуальних наукових проблем;
- володіти науковою мовою, вміти створювати наукові тексти різножанрової належності.

ВСТУПНИЙ ЕКЗАМЕН З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вступний екзамєн зі спеціальності В11 – *філологія*, предметний напрям – *українська мова* для здобувачів проводиться відповідно до програми, затвердженої Вченою радою Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Вступний екзамєн проводиться за екзаменаційними білетами і передбачає чотири частини (питання).

Частина 1 – теоретична: охоплює питання структури та системи української мови, фонетики/фонології, лексикології, фразеології, семасіології, морфеміки, словотвору та морфології, синтаксису. Максимальна кількість балів – **50**.

Частина 2 – теоретична: містить питання, що стосуються історії української мови. Максимальна кількість балів – **50**.

Частина 3 – теоретична: охоплює питання діалектології (соціальних та територіальних діалектів) і стилістики сучасної української мови. Максимальна кількість балів – **40**.

Частина 4 – практична: передбачає комплексний лінгвістичний аналіз речення. Максимальна кількість балів – **60**.

Усього – **200 балів**

Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка з вступного випробування складає не менше 100 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ

Критеріями оцінювання теоретичних питань є:

- 1) володіння теоретико-поняттєвим апаратом і знання лінгвістичних концепцій (фонетика, фонологія, лексикологія, морфеміка, морфологія, синтаксис, стилістика);
- 2) точність, повнота та системність висвітлення питання;
- 3) належна теоретична аргументованість положень та ілюстрування переконливими прикладами.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Базовими критеріями оцінювання практичних завдань є:

- 1) правильність і повнота виконання завдання;
- 2) здатність розглядати мовне явище в його історичній ретроспективі;
- 3) уміння застосовувати теоретичні знання під час аналізу мовних явищ.

Критерії оцінювання відповіді	Бали	Оцінка
<u>Максимально повна відповідність вимогам до змісту і форми відповіді:</u> здобувач повністю розкриває питання; демонструє вміння аналізувати, порівнювати, класифікувати й критично узагальнювати наукові напрями; знає й адекватно використовує наукову літературу, зокрема новітню; здатен обґрунтувати вибір оптимальних дослідницьких підходів, знає методики аналізу і вміє їх використовувати у власному дослідженні, зокрема в умовах неповної / недостатньої інформації. Аргументовано, логічно й послідовно висловлює свої думки, адекватно користується термінологією науки, переконливо подає свою відповідь.	180 – 200	Відмінно
<u>Переважна відповідність вимогам до змісту і форми відповіді:</u> здобувач повністю розкриває питання; демонструє вміння аналізувати, порівнювати, класифікувати наукові напрями; знає і адекватно використовує наукову літературу, зокрема новітню; знає провідні дослідницькі підходи, методики аналізу і вміє їх використовувати у власному дослідженні. Аргументовано, логічно й послідовно висловлює свої думки, адекватно користується термінологією науки. Втім, припускається несуттєвих неточностей.	160 – 179	Добре
<u>Достатня відповідність вимогам до змісту і форми відповіді:</u> здобувач розкриває провідні аспекти питання; демонструє вміння аналізувати і класифікувати провідні наукові напрями; знає основну наукову літературу, зокрема новітню; знає дослідницькі методи і методики аналізу і частково вміє їх використовувати у власному дослідженні. Висловлює свої думки здебільшого аргументовано, логічно й послідовно, однак не має достатніх знань та вмінь для критичного узагальнення теоретичних засад,	140 – 159	Добре

формулювання висновків і припускається несуттєвих неточностей.		
<u>Неповна відповідність вимогам до змісту і форми відповіді, поверхове й фрагментарне володіння проблематикою, нездатність до аргументованого, логічного й послідовного розкриття питання.</u>	100 – 139	Задовільно
Невідповідність вимогам до змісту і форми відповіді.	0 – 99	Незадовільно

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ

Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення. Українська мова – національна мова українського народу. Місце української мови серед мов світу. Літературна мова як форма загальнонародної мови. Ознаки та форми існування української літературної мови. Літературна мова і діалект.

ФОНЕТИКА

1. Предмет і завдання фонетики сучасної української мови. Поняття про звукові одиниці мови. Аспекти дослідження звуків. Місце фонетики серед інших лінгвістичних дисциплін, зв'язок з ними.

2. Учення про фонему в сучасному мовознавстві. Співвідношення між буквами, фонемами і звуками. Функції фонем. Основні аспекти вивчення фонем. Фонема та її алофони. Звукові поля фонем. Принципи фонетичної та фонематичної транскрипцій.

3. Голосні фонем сучасної української мови. Артикуляція та акустичні характеристики голосних. Місце та спосіб творення голосних. Наголошеність. Лабіалізація. Ступінь напруження. Звукові поля голосних фонем.

4. Приголосні фонем сучасної української мови. Артикуляція та акустичні характеристики приголосних. Місце та спосіб творення приголосних. Ступінь пом'якшення. Звукові поля приголосних фонем.

5. Поняття акомодатії. Явище акомодатії голосних і приголосних звуків.

6. Асиміляція голосних і приголосних звуків. Поняття асиміляції. Характеристики асиміляції. Дистантна асиміляція голосних. Різновиди та умови регресивної асиміляції приголосних: за дзвінкістю, за глухістю, за м'якістю, за твердістю, за місцем творення, за способом творення. Прогресивна асиміляція приголосних. Випадки асиміляції приголосних, закріпленої на письмі.

7. Явище дисиміляції голосних і приголосних звуків. Поняття дисиміляції. Характеристика та умови дисиміляції звуків в українській мові.

8. Чергування голосних і приголосних у сучасній українській мові. Історичні та позиційні чергування: передумови виникнення. Історичні та позиційні чергування голосних. Чергування приголосних. Зміна приголосних при творенні слів за допомогою суфіксів - ськ(ий), - ств(о), - ин(а).

9. Явища подвоєння та подовження, спрощення та стягнення, редукції та соноризації. Лабіовеляризація.

10. Явища протези, епентези, метатези в сучасній українській мові. Історичні передумови та характеристика.

11. Склад як фонетичне явище. Визначення складу. Теорії складу. Характеристика складу. Фонетичні та орфографічні склади. Основні закономірності складоподілу. Типи складів. Морфемне членування слова і складоподіл.

12. Наголос у сучасній українській мові. Визначення та характеристика наголосу. Основне та побічне наголошування. Енклітики та проклітики. Функції наголосу. Особливості українського наголошування. Роль інтонації в мовленні.

13. Поняття про орфоепію. Норми української літературної вимови. Короткі відомості з історії становлення орфоепічних норм. Орфоепічна норма і варіант. Орфоепічні норми в системі українського вокалізму. Орфоепічні норми в системі українського консонантизму. Орфоепічні норми в системі акцентуації. Типи вимовних помилок, причини їх виникнення.

14. Графіка сучасної української літературної мови. Поняття графеми. Український алфавіт, його друкована та писана форми. Інші знаки, що використовуються в українському алфавіті. Позначення м'якості приголосних на письмі. Вживання знака м'якості. Вживання апострофа.

15. Орфографія як розділ мовознавчої науки. Співвідношення орфографії з графікою та орфоепією. Принципи української орфографії. Поняття орфограми та її різновиди. Короткі відомості з історії української орфографії. Сучасний український правопис.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ. ЛЕКСИКОГРАФІЯ

1. Лексикологія як самостійна мовознавча дисципліна. Об'єкт і предмет лексикології та її завдання.

2. Слово як предмет лексикології. Поняття про слово. Основні терміни семасіології (лексема, семема, сема, лексико-семантичний варіант, звуження, розширення та зміщення значення).

3. Лексичне і граматичне значення слова. Граматична форма і граматична категорія. Структура лексичного значення слова.

4. Лексичне значення як об'єкт типологічної класифікації. Критерії виділення типів лексичних значень. Типи лексичних значень та їх характеристика.

5. Полісемія і моносемія. Природа багатозначності та її функції в мові. Пряме і переносне значення слова. Види перенесень.

6. Конструкції полісемії. Семантичні структури багатозначних слів. Метафора і метонімія як чинники формування переносного значення слова. Значення слова і вживання.

7. Парадигматичні зв'язки у лексиці. Синонімія як один із різновидів парадигматичних зв'язків. Основні підходи до вивчення синонімії. Критерії синонімічності. Джерела і причини виникнення синонімів. Типи синонімів. Синонімічний ряд і його будова. Функції синонімів. Евфемізми та перифрази.

8. Поняття про антонімію. Логічна основа антонімії. Критерії антонімічності лексичних одиниць. Семантичні типи лексичних антонімів. Структурні типи лексичних антонімів. Повна і неповна антонімія. Енантіосемія та оксюморон.

9. Омонімія як мовне явище. Лексична омонімія: визначення, критерії розпізнання лексичних омонімів. Типи омонімів. Класифікація омонімів за походженням. Джерела та шляхи розвитку лексичних омонімів. Відображення омонімії у словниках. Явище паронімії в українській мові.

10. Проблеми диференціації лексичного складу сучасної української мови з погляду походження. Успадкована лексика сучасної української мови. Індоевропейська лексика у складі сучасної української мови. Праслов'янська (спільнослов'янська) лексика у складі сучасної української мови. Власне українська лексика. Успадкована лексика як чинник формування національної мовної картини світу.

11. Запозичена лексика в сучасній українській мові. Основні джерела запозичень. Шляхи запозичень. Етапи засвоєння запозичених слів і процеси, що їх супроводжують.

Безпосередні й опосередковані запозичення. Структурні типи запозичених слів, їхні фонетичні й граматичні особливості в українській мові. Класифікація запозичень за походженням.

12. Запозичення зі старослов'янської, латинської, грецької мов, тюркських, германських, польської, французької та інших мов. Тематичні характеристики та групи запозиченої лексики. Інтернаціоналізми у складі української лексики, їхні ознаки та стилістичні функції.

13. Стилiстична диференціяція лексики. Експресивно-стилiстична характеристика української лексики. Міжстильова, стилістично нейтральна лексика. Стилiстично забарвлена лексика; екзотизми, варваризми як різновиди лексики. Стилiстичні особливості використання застарілої лексики в мові художньої літератури. Стилiстичні можливості іншомовної лексики.

14. Склад української лексики за сферою її вживання. Лексика кодифікована й некодифікована, загальнонародна й регіональна або соціально обмеженого використання. Лексика, територіально обмежена в ужитку (діалектизми), аспекти її вивчення. Просторіччя. Жаргонізми, вульгаризми, арготизми. Термінологічна лексика. Сфери поширення й функції термінів. Джерела термінотворення. Взаємодія термінології з загальноновживаною лексикою в сучасній українській мові. Професіоналізми, їх характеристика, функції, використання.

15. Активна і пасивна лексика в сучасній українській літературній мові. Причини архаїзації лексики. Застарілі слова: історизми, архаїзми та їх різновиди. Неологізми як засіб збагачення словникового складу сучасної української мови. Різновиди неологізмів: словотвірні, запозичені, утворені в результаті семантичного розвитку слів. Загальномовні неологізми: комунікативне призначення, функції, частота вживання. Терміни-неологізми. Оказіоналізми. Словники нових слів та значень.

16. Предмет і завдання фразеології як науки про усталені звороти. Спільні й відмінні риси слова і фразеологізму. Співвідношення між лексичним значенням слова і значенням фразеологізму. Семантика, структура й склад фразеологізмів. Однозначність і багатозначність фразеологічних одиниць. Синонімія, антонімія, омонімія фразеологічних одиниць. Аспекти вивчення фразеологізмів: семантичний, синтаксичний, морфологічний, стилістичний, генетичний. Питання класифікації фразеологічних одиниць. Семантична, структурна, генетична та інші класифікації. Джерела української фразеології. Типи фразеологізмів за походженням (питомі, запозичені, фразеологічні кальки, напівкальки). Крилаті вислови та їхні стилістичні функції. Штампи, кліше. Фразеологічні словники.

17. Предмет і завдання лексикографії. Типи словників. Комплексні (енциклопедичні) й аспекти (галузеві) словники, їх призначення та зміст. Лінгвістичні словники та їх види (одномовні, двомовні, багатомовні). Основні лінгвістичні словники: тлумачні словники; аспекти лінгвістичні словники (синонімів, омонімів, антонімів, паронімів; неологізмів, іншомовних слів; діалектні; фразеологічні; словники мови письменників; ономастичні (антропонімічні, топонімічні); скорочень; труднощів; орфографічні, орфоепічні; частотні; зворотні; граматичні; морфемні; словотворчі; етимологічні, історичні, діалектні та ін.). Структура словників різних видів: принцип добору лексики, розташування слів, словникових статей; будова словникової статті. Історичні витoki української лексикографії. Проблеми і перспективи розвитку української лексикографії на сучасному етапі.

МОРФЕМІКА

1. Морфеміка як галузь мовознавства. Морфема як складник будови слова. Морфи, аломорфи, варіанти морфем. Основні ознаки й функції морфем.

2. Принципи класифікації морфем (роль і місце в слові, матеріально виражені та нульові); основа слова.

3. Поняття про корінь як основну, обов'язкову частину слова. Вільний і зв'язаний корінь, принципи виділення кореня.

4. Нульові морфемі: суть, різновиди, принципи виділення.

5. Семантичні зв'язки між морфемами: синонімія, антонімія, багатозначність.

6. Історичні зміни в будові слова (опрощення, ускладнення, перерозклад, декореляція) суть, причини, наслідки.
7. Морфемний аналіз слова: суть, основні принципи й послідовність здійснення.
8. Інтерфікс: суть, різновиди, функції у словотвірних процесах.
9. Конфікс і постфікс як словотворчі засоби: суть, різновиди, функції у словотвірних процесах.
10. Поняття про закінчення. Правило виділення закінчень. Типи закінчень: субстантивні, ад'єктивні, особові флексії дієслова, нульові закінчення. Значення флексій. Багатозначність та омонімія флексій.

СЛОВОВІР

1. Словотвір (дериватологія) як розділ мовознавства. Пізнавальне і дидактичне значення вивчення словотвору. Непохідні слова (симплекси) і похідні слова (деривати). Словотвірні процеси як відображення систематизаційної роботи людського мислення.
2. Словотвірна мотивація: суть і різновиди. Напрямок мотивації, критерії встановлення напрямку мотивації. Явище множинної мотивації. Розходження формальної і семантичної мотивації. Черезкрокова мотивація.
3. Поняття твірної основи та словотвірного форманта – основних складників словотвірного аналізу. Правило виділення твірної основи. Види твірної основи. Афікс (словотворчий формант): суть, різновиди, функції.
4. Морфологічні зміни під час словотворення.
5. Словотвірне значення: суть, ознаки у зіставленні з лексичним і граматичним значеннями. Різновиди словотвірного значення – мутаційні, модифікаційні, транспозиційні.
6. Ієрархія словотвірних понять: словотвірна пара, дериваційний крок, словотвірний ланцюжок, словотвірна категорія, словотвірне гніздо.
7. Поняття словотвірного типу. Параметри опису словотвірного типу. Пізнавальна цінність поняття “словотвірний тип”. Продуктивність і непродуктивність.
8. Афіксальні й безафіксні способи творення слів: суть, різновиди, принципи виділення.
9. Словотвірний аналіз: мета, принципи й послідовність здійснення.
10. Словотвірні й морфемні словники: принципи укладання, структура, завдання.

МОРФОЛОГІЯ

1. Предмет і завдання морфології. Слово і словоформа. Словоформа як об'єкт вивчення морфології. Поняття парадигми. Морфологія як наука про типи парадигм.
2. Граматична категорія як система протиставлених одне одному граматичних значень. Граматичне значення. Відмінність ГЗ від лексичного і дериваційного. Системність граматики. Опозиційність та обов'язковість як ознаки граматичної системності. Інваріантне значення і варіанти значень. Способи вираження ГЗ. Системи флексій, синкретизм їхніх значень. Граматичні суфікси. Суплетивізм. Роль наголосу. Синтетичні форми і явища аналітизму, виражених граматичними показниками. Класифікація ГК за кількістю грамем, за способом вираження граматичного значення, за типами граматичної опозиції, за змістом граматичного значення. Лексико-граматичний розряд як лексична група, що взаємодіє з граматичною категорією.
3. Учення про частини мови. Проблема класифікації частин мови. Принципи виділення частин мови: семантичний, морфологічний, синтаксичний. Класифікації частин мови в основних академічних виданнях. Повнозначні (самостійні) і неповнозначні (несамостійні) частини мови. Критерії розмежування. Числівники і займенники як дискусійні класи слів. Дейктичні слова як особливі мовні знаки. Взаємоперехід у системі частин мови.

4. Іменник як частина мови. Загальна характеристика, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Лексико-граматичні розряди іменників. Іменникова категорія істот/неістот, її семантичні та формальні вияви. Розряди іменника, пов'язані з можливістю / неможливістю рахунку: іменники конкретні, абстрактні, речовинні, збірні, сингулятиви. Основні суфікси речовинності, абстрактності, збірності. Неграматичний характер поділу іменників на власні та загальні.

5. Парадигматика іменників. Типи відмін іменників. Основні, неосновні та варіативні флексії. Субстантивні, атрибутивні і мішані типи відмін іменників. Динамічні процеси в іменниковому відмінюванні.

6. Число як словозмінна морфологічна категорія. Число іменників. Квантитативна актуалізація форм конкретних іменників. Утворення форм множини. Відношення між графемами числа в конкретних іменниках. Значення форм однини й множини. Іменники *singularia tantum* і *pluralia tantum*.

7. Категорія роду. Граматична категорія роду як класифікаційна категорія іменників. Безмістовність і лексична роз'єднаність ГК роду у назвах неістот. Рід іменників – назв істот. Типи родових опозицій іменників, що позначають людей і тварин. Іменники спільного роду. Рід невідмінюваних іменників та аббревіатур. Подвійні форми одного роду. Хитання в роді.

8. Категорія відмінка. Відмінок іменників як морфолого-синтаксична категорія. Формальні показники відмінка. Питання про кількість відмінків. Кличний відмінок. Основні значення відмінків. Роль прикметників у вираженні відмінкових значень.

9. Загальна характеристика прикметника як частини мови Категорійне значення, морфологічні категорії, синтаксичні функції та зв'язки прикметників. Розряди прикметників за значенням (якісні, відносні, присвійні, порядкові; проміжні розряди прикметників). Генетико-структурні підгрупи прикметників. Залежність прикметникових категорій роду, числа і відмінка від категорій опорного іменника.

10. Ступені порівняння прикметників. Питання про ступені порівняння. Категорія співвідносної міри якості предмета. Творення форм вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників. Ступені безвідносної міри якості прикметників. Категорія суб'єктивної оцінки.

11. Відмінювання прикметників. Твердий і м'який типи, проміжні явища. Особливості відмінкових форм прикметників. Присвійний тип відмінювання.

12. Числівник. Значення числівників як слів, що виражають кількість і порядок предметів у лічбі. Їхні головні граматичні ознаки. Шкільна й наукова традиція в інтерпретації числівника. Відмежування числівників від інших слів з кількісним значенням. Кількісні числівники. Семантичні групи кількісних числівників. Питання про порядкові числівники в лінгвістичній літературі. Характеристика числівників за будовою. Відмінювання кількісних числівників. Відмінювання порядкових числівників. Синтаксичні функції кількісних та порядкових числівників. Граматичний зв'язок кількісних числівників з іменниками.

13. Категорія відмінка у числівниках. Типи відмінювання числівників. Морфологічні особливості окремих числівників.

14. Займенник. Різні підходи до частиномовного статусу займенникових слів. Займенники як дейктичні слова. Групи займенників за значенням, їхні семантико-граматичні особливості.

15. Розряди займенників за співвідношенням з іншими частинами мови. Відмінювання і правопис займенників різних граматичних груп.

16. Дієслово як частина мови. Семантичні, граматичні та синтаксичні властивості дієслова. Обсяг дієслівної семантики. Предикативні і непередикативні форми дієслова. Дві основи дієслова. Формотворення від обох основ. Парадигматика дієслова. Структурні класи дієслів.

17. Граматична категорія виду. Вид як класифікаційна семантична граматична категорія. Аспектуальні значення дієслів. Вид і парадигма дієслова. Утворення дієслів ДВ і НДВ. Ступені видотворення. Результати перфективації та імперфективації. Поняття видової

пари. Семантичні типи видових опозицій. Вид та значення дієслова. Причини видової співвіднесеності / неспіввіднесеності. Одновидові дієслова.

18. Перехідні і неперехідні дієслова. Перехідність / неперехідність як морфолого-синтаксична категорія. Зв'язок категорії перехідності / неперехідності з дієслівною категорією стану.

19. Дієслівна категорія стану. Станові форми дієслів. Уживання пасивних конструкцій. Зворотні дієслова. Значення і функції постфікса -ся, його багатозначність. Морфологічна категорія способу. Утворення і значення форм. Граматична категорія особи як словозмінна категорія.

20. Час як словозмінна категорія. Система часових форм, їх творення та значення. Локалізовані і нелокалізовані форми часу. Транспозиція форм. Пряме й переносне вживання способових і часових форм.

21. Дієприкметник як особлива форма дієслова. Творення форм дієприкметників. Вид та перехідність як фактори, що впливають на творення дієприкметників. Особливості морфологічних категорій часу і стану дієприкметників. Дієприслівник як особлива дієслівна словоформа. Творення дієприслівників.

22. Категорійне значення, синтаксичні зв'язки та функції, незмінюваність прислівників. Означальні і обставинні прислівники, їх класифікація. Ступені порівняння якісних прислівників. Поняття про предикативні прислівники (категорія стану) та модальні слова.

23. Особливості службових частин мови. Прийменник як службова частина мови. Граматична й семантична специфіка прийменників. Основні класифікації прийменників.

24. Сполучник. Розряди сполучників за значенням.

25. Частка як службова частина мови. Формотвірні і модальні частки.

26. Вигук. Граматичні й семантичні особливості вигуків. Розряди вигуків.

СИНТАКСИС

1. Словосполучення як синтаксична одиниця, типи словосполучень за структурою. Семантико-синтаксичні відношення та синтаксичні зв'язки в підрядних словосполученнях. Семантико-синтаксичні відношення в сурядних словосполученнях.

2. Основні ознаки речення як синтаксичної одиниці. Типи модальностей речень. Класифікація речень. Типи речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням. Актуальне членування речення.

3. Загальне поняття про головні члени речення. Типи підметів та способи їх вираження. Типи присудків, способи їх вираження. Складні випадки координації підмета і присудка.

4. Загальне поняття про другорядні члени речення. Означення як другорядний член речення, його різновиди та способи вираження; прикладка. Додаток як член речення та його різновиди, способи вираження. Семантика обставин, основні способи вираження.

5. Типи односкладних речень, особливості їхньої семантики та способів вираження головних членів.

6. Поняття про неповні речення та їх класифікація.

7. Загальне поняття про просте ускладнене речення. Поняття про однорідність. Однорідні члени речення: сполучники сурядності, смислові відношення, розділові знаки. Однорідні й неоднорідні означення.

8. Поняття про відокремлення як синтаксичне явище. Відокремлені узгоджені й неузгоджені означення. Відокремлені прикладки. Відокремлення обставин. Питання про речення з відокремленими додатками. Відокремлені уточнювальні члени речення.

9. Синтаксично ізольовані частини речення. Семантичні групи вставних слів, словосполучень і речень. Речення зі вставленими компонентами. Звертання й вокативні речення.

10. Загальне поняття про складне речення. Структурні типи складних речень.
11. Характеристика складносурядного речення: засоби зв'язку й семантичні відношення між предикативними частинами. Розділові знаки між частинами складносурядних речень.
12. Складнопідрядне речення: засоби зв'язку головної та підрядної частин. Основні принципи класифікації складнопідрядних речень. Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень. Різновиди складнопідрядних речень ускладненого типу.
13. Питання про безсполучникові складні речення. Безсполучникові складні речення з однотипними й різнотипними частинами. Безсполучникове складне речення ускладненого типу.
14. Складне синтаксичне ціле (надфразна єдність) як одиниця синтаксису. структурні типи складних синтаксичних цілих, засоби зв'язку між реченнями в них.
15. Принципи української пунктуації. Система розділових знаків української мови.

СТИЛІСТИКА

1. Поняття функціонального стилю. Функціонально-стильова диференціація сучасної української літературної мови, взаємовплив стилів.
2. Принципи і прийоми використання багатозначних слів у різних стилях. Класифікація тропів.
3. Стилїстичне використання лексики й фразеології. Трансформація фразеологізмів як стилїстичний прийом.
4. Стилїстичні фігури та їхні види. Фонетичні засоби увиразнення мовлення.
5. Метафора як троп і засіб будування картини світу. Метафора в поезії та ідеології.

ІСТОРИЧНА ГРАМАТИКА

1. Фонетичні та граматичні риси української мови як окремої слов'янської, історія їх формування.
2. Основні пізньопраслов'янські та протоукраїнські фонетичні зміни (зміни задньоязикових *g, *k, *x у сполуці з голосним переднього ряду; зміни приголосних у сполуці з *j; деназалізація носових голосних тощо).
3. Звукові зміни, зумовлені занепадом [ъ] і [ь] (у системі голосних і приголосних).
4. Зміни, не пов'язані з занепадом редукованих (у системі голосних і приголосних).
5. Загальний огляд частин мови в староукраїнській мові.
6. Історія іменника в староукраїнській мові (категорії іменника; поділ на відміни; шляхи утворення відмінкових форм іменників; доля форм двоїни в сучасній мові).
7. Історія займенника в українській мові. Загальна характеристика староукраїнських займенників. Розряди займенників та особливості їх відмінювання. Історія окремих займенників в українській мові.
8. Історія прикметника в українській мові. Виділення прикметника в окрему частину мови. Історія коротких прикметників в українській мові. Історія повних прикметників.
9. Історія числівника в українській мові. Загальна характеристика староукраїнських числівників. Розряди числівників та особливості їх відмінювання.
10. Історія дієслова в українській мові. Дві основи дієслова. Класи дієслів. Час і спосіб дієслова. Іменні форми дієслова.
11. Історія прислівника в українській мові. Характеристика й історія розрядів прислівників (відзайменникові, відіменні, віддієслівні прислівники; прислівники, утворені з кількох основ чи слів).
12. Історія службових частин мови в українській мові. Класифікації й характеристика староукраїнських прийменників, сполучників, часток.

13. Історія вигука в українській мові. Склад, походження та значення староукраїнських вигуків: коротка характеристика.
14. Головні і другорядні члени речення в історії української мови.
15. Типи речень в історії української мови.
16. Особливості порядку слів в староукраїнському реченні. Давальний самостійний зворот як окремий випадок ускладнення староукраїнського речення.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

1. Наукові концепції походження української мови як мови етносу. Критерії періодизації історії української літературної мови. Дискусійні питання періодизації. Періодизація Ю. Шевельова.
2. Соціогуманітарні процеси на Русі. Поява писемної мови з прийняттям християнства. Поширення грамотності.
3. Концепції науковців щодо мовної ситуації в Київській Русі. Книжно-писемна мова в Київській Русі: особливості розвитку, функції, пам'ятки.
4. Літературна мова другої пол. XIV – першої пол. XVI ст. Суспільно-політичні умови розвитку української літературної мови. «Руська мова»: варіанти, функції, пам'ятки.
5. Літературна мова другої пол. XVI – сер. XVII ст. Суспільно-політичні умови розвитку української літературної мови. «Проста мова»: причини появи, функції, пам'ятки. Мовна ситуація на українських землях. Значення виникнення книгодрукування. Кодифікування простої мови. Розвиток шкільної і вищої освіти.
6. Літературна мова другої пол. XVII ст. – к. XVIII ст. Суспільно-політичні умови розвитку української літературної мови. Мовна ситуація на українських землях. Стилї і жанри літературної мови. Причини занепаду простої мови.
7. Становлення нової української літературної мови (кінець XVIII – 40-і рр. XIX ст.). Суспільно-політичні умови розвитку української літературної мови. Значення «Енеїди» І. Котляревського. Мовна творчість поетів-романтиків. «Русалка Дністровая». Мовна творчість Т. Шевченка, її значення. Кодифікування нової української літературної мови.
8. Літературна мова другої пол. XIX – поч. XX ст. Суспільно-політичні умови розвитку української літературної мови. Особливості українського мовно-літературного процесу в Російській імперії та Австро-Угорщині. Мовні дискусії щодо української мови. Мовотворчість письменників.
9. Літературна мова з 20-х рр. XX ст. до сьогодні. Суспільно-політичні умови розвитку української літературної мови. Українізація і її значення. Радянська теорія «злиття націй і їхніх мов». Посттоталітарний період розвитку української літературної мови. Розвиток стилів та кодифікування української літературної мови в кожному з трьох періодів.

ДІАЛЕКТОЛОГІЯ

1. Українська діалектологія в системі мовознавчих дисциплін. Зв'язок діалектології з іншими мовознавчими галузями, історією, етнографією. Роль етнографічних та фольклорних матеріалів у дослідженнях із діалектології.
2. Територіальні та соціальні діалекти. Основні територіально-мовленнєві одиниці (наріччя, або діалектна група, діалект, говір, говірка, ідіолект).
3. Синхронний та діахронний аспекти описового дослідження говорів.
4. Методи збирання діалектного матеріалу. Фонетична транскрипція як основний засіб фіксування діалектних текстів.
5. Лінгвогеографічний метод дослідження українських діалектів. Лінгвістичні атласи української мови.
6. Основні джерела та методи дослідження українських діалектів.

7. Походження української мови та її територіальних діалектів.
8. Діалекти і літературна мова. Взаємодія загальнонаціональної мови з її діалектами на різних етапах розвитку.
9. Формування української літературної мови на народній основі, східноукраїнський та західноукраїнський її різновиди.
10. Перші спроби характеристики і класифікації територіальних діалектів української мови. Класифікація К. Михальчука. Сучасний поділ діалектів на менші територіально-мовленнєві утворення.
11. Проблема функціонування діалектних елементів у структурі художніх творів (їх роль, основні стилістичні функції).
12. Загальна характеристика українського діалектного вокалізму та консонантизму.
13. Загальна характеристика південно-східного наріччя української мови. Середньонаддніпрянський діалект як основа української літературної мови. Найвиразніші фонетичні та морфологічні риси середньонаддніпрянського діалекту. Найвиразніші фонетичні та морфологічні риси слобожанських говірок.
14. Особливості північного (поліського) наріччя. Поділ на менші територіально-мовленнєві утворення.
15. Основні фонетичні та морфологічні риси південно-західного наріччя. Найважливіші фонетичні й морфологічні риси карпатської діалектної групи.
16. Загальна характеристика найвиразніших синтаксичних особливостей українських діалектів.
17. Основні лексико-семантичні особливості говорів української мови. Склад української діалектної лексики з погляду її походження.
18. Діалектна лексикографія і фразеографія.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ФОНЕТИКА

Основна література

1. Бурлака Т.К., Горпинич В.О., Дудик П.С. Українська мова. Ч. 1. К. : Вища шк., 1993. 415 с.
2. Винницький В. М. Акцентуаційні етюди. Жовква : Місіонер, 2004. 281 с.
3. Доленко М. Т., Дацюк І. І., Кащук А. Г. Сучасна українська мова. К. : Вища шк., 1987. 351 с.
4. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Т. 1. К. : Вища шк., 1972. 402 с.
5. Карпенко Ю. О. Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови. Одеса, 1996. 234 с.
6. Курс сучасної української літературної мови / За заг. ред. Л. А. Булаховського. Т. 1. К. : Рад. шк., 1951. 519 с.
7. Пономарів О. Д., Різун В. В., Шевченко Л. Ю. Сучасна українська мова. К. : Либідь, 2001. 400 с.
8. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / за заг. ред. І. К. Білодіда. К. : Наукова думка, 1969. 435 с.
9. Сучасна українська літературна мова / за ред. М. Я. Плющ. К. : Вища шк., 1994. 414 с.
10. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія К. : Вища шк., 1981. 183 с.

Допоміжна література

1. Асіїв Л. Фонетика і фонологія української мови. Збірник практичних, тестових і контрольних завдань. Львів, 2015. 360 с.

2. Багмут А. Й. Сучасна мовленнєва діяльність : Загальна та експериментальна фонетика. К., 2001.
3. Білик О. П. Практикум з української мови. К. : Вища шк., 1970. 128 с.
4. Дрюченко О. Я. Голосні звуки: Terra Incognita. Харків : Курсор, 2014. 445 с.
5. Козачук Г.О., Шкуратяна Н. Г. Практичний курс української мови: навчальний посібник. К. : Вища шк., 1993. 367 с.
6. Наєнко Г. М. Курс лекцій з історії української мови. Фонетика. К., 2002. 272 с.
7. Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. Українська мова: практикум. К. : Либідь, 1990. 223 с.
8. Перебийніс В. С. Кількісні та якісні характеристики системи фонем сучасної української літературної мови. К., 1970. 134 с.
9. Плющ Н., Бондаренко В. Сучасна українська мова. Орфоепія. К., 2008. 164 с.
10. Радван Д. В. Загальнолінгвістична теорія фонем та її розвиток в Україні : автореф. дис. ... канд. філол. наук. К., 2003. 19 с.
11. Шевелєва Л. А., Дудка О. О. Українська мова: Універсальний комплексний довідник. Харків: Парус-Друк, 2010. 224 с.
12. Юшук І. Наукові засади вивчення фонетики у школі. *Дивослово*. 2007. № 10. С. 8–

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ. ЛЕКСИКОГРАФІЯ

Основна література

1. Авксентьев Л.Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. Харків. 1983. 137 с.
2. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства: Історія вивчення української мови: навч. посіб. для студ. пед. ін-тів спец. «українська мова та література». К. : Вища шк., 1991. 231 с.
3. Болтянська Р. І. До питання про розгляд проблеми омонімія/полісемія. *Інозем. філологія*. 1975. № 38. С. 3–9.
4. Булаховський Л. А. Питання походження української мови: Вибрані праці. В 5-ти т. К., 1997. Т. 2. С. 9-216.
5. Ващенко В. С. Слово та його значення : посібник з лексикології. Дніпропетровськ, 1976. 38 с.
6. Ващенко В. С. Українська лексикологія: Семантико-стилістична типологія слів : посіб. для студентів-філологів. Дніпропетровськ : ДДУ, 1979. 127 с.
7. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / за ред. О.С. Мельничука. К. : Наук. думка; Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні, 1996. 595 с.
8. Горещкий П. Й. Історія української лексикографії. К. : Рад. шк., 1963. 123 с.
9. Дослідження з лексикології та лексикографії: міжвід. зб. К. : Наук. думка, 1965. 117 с.
10. Жайворонок В.В. Запозичена лексика в українській мовній картині світу: Мова у слов'янському культурному просторі. Умань, 2002. 412 с.
11. Історія української мови: Лексика і фразеологія / укл. В. М. Русанівський, В. О. Винник, В. Й. Горобець та ін. К. : Наук. думка, 1983. 743 с.
12. Ковтюх С. Л. Сучасна українська літературна мова (Вступ. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія) : навчально-методичний посібник. Кіровоград, 2011. 232 с.
13. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови (Семантична структура слова). Харків: Вид-во Харк. ун-ту, 1977. 113 с.
14. Лисиченко Л. А. Лексико-семантична система української мови. Харків: ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 1997. 132 с.
15. Познанська В. Д. Лексикологія сучасної української мови: Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : навч. посібник. Вінниця: ДонНУ, 2016. 122 с.
16. Русанівський В. М. Закономірності розвитку значення слова. *Укр. мова і літ. в шк.* 1981. № 4. С. 27–36.

17. Русанівський В. М. Семантичні процеси розвитку української лексики. Історія української мови: Лексика і фразеологія. К., 1983. С. 660–715.
18. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. К. : Наук. думка, 1988. 240 с.
19. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава, 2008. 712 с.
20. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава, 2010. 844 с.
21. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. К. : Наук. думка, 1973. 279 с.
22. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. К. : Критика, 2005. 463 с.
23. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. К. : Наук. думка, 1973. 438 с.
24. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика : підручник / А.К.Мойсієнко, О.В.Бас-Кононенко, В.В. Берковець та ін.; за ред. А.К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К. : Знання, 2013. 270 с.
25. Сучасна українська літературна мова : підруч. / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; за ред. А. П. Грищенка. К. : Вища шк., 2002. 439 с.
26. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : посібник. Луганськ: Альма-матер, 2005. 399 с.
27. Українська мова: Енциклопедія / [ред. кол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін.]. К. : Укр. енцикл., 2000. 752 с.
28. Філон М.І., Хомік О.Є. Сучасна українська мова. Лексикологія : навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. 220 с.
29. Чабаненко В. А. Основи мовної експресії. К. : Вища шк., 1984. 167 с.
30. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики : енциклопедичний словник для фахівців з теоретичних гуманітарних дисциплін та гуманітарної інформатики. К. : Арт. Ек., 1998. 336 с.

Допоміжна література

1. Білоноженко В.М., Гнатюк І.С. Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів. К. : Наук. думка, 1989. 156 с.
2. Великорода В.Б. Механізми поповнення евфемістичної лексики : *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. 2009. Вип. 4. С. 212–217.
3. Кочерган М. П. Слово і контекст (Лексична сполучуваність і значення слова). Львів : Вища шк., 1980. 184 с.
4. Москаленко А. А. Лексика української літературної мови другої половини ХІХ – початку ХХ ст. [конспект лекцій із спецкурсу]. Одеса, 1969. 92 с.
5. Муромцева О. Г. Розвиток лексики української мови в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Харків : Вища шк., 1985. 152 с.
6. Непокупний А.П. Балтійські родичі слов'ян. К. : Наук. думка, 1979. 183 с.
7. Стишов О. А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Біла Церква: Авторитет, 2019. 198 с.

Словники

1. Гринчишин Д. Г. Словник паронімів української мови. К. : Рад. шк., 1986. 221 с.
2. Гринчишин Д., Чікало М. Словник української мови ХVІ – І пол. ХVІІ ст. Львів, 1994. 239 с.
3. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів української мови. Львів: Фенікс, 1996. 224 с.
4. Деркач М. Короткий словник синонімів української мови. Львів – Краків – Париж : Просвіта, 1993. 209 с.
5. Етимологічний словник української мови : у 6 т. К. : Наук. думка, 1982–2012.

6. Історичний словник українського языка / за ред. Є. Тимченка. Харків, К., 1930–1932.
7. Калашник В. С., Колоїз Ж. В. Словник фразеологічних антонімів української мови. К. : Довіра, 2006.
8. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. К. : Кобза, 1993. 472 с.
9. Коломієць М. П., Регушевський Є.С. Словник фразеологічних синонімів. К. : Рад. шк., 1988. 200 с.
10. Мазурик Д. Нове в українській лексиці : словник-довідник. Львів: Світ, 2002. 231 с.
11. Полюга Л. М. Словник антонімів. К. : Рад. шк., 1987. 173 с.
12. Сахно І.П., Сахно М.М. Словник сполучуваності української мови. Дніпропетровськ : ДДУ, 1999. 540 с.
13. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей. К. : Наук. думка, 1996. 335 с.
14. Словарь української мови: у 4 т. / упорядкував з додатком власного матеріалу Б. Грінченко. К. : Наук. думка, 1996.
15. Словник антонімів української мови / за ред. Л. С. Паламарчука. К. : Довіра, 2001. 275 с.
16. Словник епітетів української мови / за ред. Л. О. Пустовіт. К. : Довіра, 1998. 431 с.
17. Словник іншомовних слів / уклад. Л. О. Пустовіт та ін. К. : Довіра, 2000. 1018 с.
18. Словник синонімів української мови: у 2 т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. К. : Наук. думка, 2001.
19. Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.: у 2 т. / редкол.: Д.Г. Гринчишин, Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький. К. : Наук. думка, 1977–1978.
20. Словник сучасного українського сленгу / упоряд. Т. М. Кондратюк. Харків : Фоліо, 2006. 350 с.
21. Словник українських синонімічних гнізд / за ред. А. М. Поповського. Дніпропетровськ : Січ, 2000. 424 с.
22. Словник української мови: в 11 т. К. : Наук. думка, 1970–1980.
23. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови. К. : Критика, 2003. 336 с.
24. Удовиченко Г. М. Фразеологічний словник української мови: у 2 т. К. : Наук. думка, 1984.
25. Фразеологічний словник української мови: у 2 т. / укл. В. М. Білоноженко, В. О. Винник, І.С. Гнатюк. К. : Наук. думка, 1999. 984 с.
26. Частотний словник сучасної української художньої прози: у 2 т. / голова редкол. В. С. Перебийніс. К. : Наук. думка, 1981.
27. Чучка П. Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник. Львів: Світ, 2005. 704 с.
28. Щур І. І. Словник комп'ютерного сленгу української мови. К., 2006. 144 с.

СЛОВОТВІР. МОРФЕМІКА

Основна література

1. Азарова Л.Є. Складні слова в українській мові: структура, семантика, концепція “золотої” пропорції. Вінниця : Універсум, 2002. 222 с.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. К. : Наукова думка, 1987. 211 с.
3. Білоусенко П.І. Історія суфіксальної системи українського іменника (назви осіб чоловічого роду). К. : КДПУ, 1993. 215 с.

4. Білоусенко П. І., Іншакова Є. О., Качайло К. А., Меркулова О. В., Стовбур Л. М. Нариси з історії українського словотворення (іменникові конфікси). Запоріжжя – Кривий Ріг, 2010. 480 с.
5. Вакарюк Л.О., Панцьо С.Є. Українська мова. Морфеміка і словотвір : навч. посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 200 с.
6. Валюх З. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові. К.; Полтава : АСМІ, 2005. 350 с.
7. Горбачук В.Т. Основні поняття і терміни морфеміки. К., 1982.
8. Городенська К.Г., Кравченко М.В. Словотвірна структура слова. К. : Наук. думка, 1981. 199 с.
9. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. К., 1999.
10. Грещук В. Український відприкметниковий словотвір. Івано-Франківськ : Плай, 1995. 208 с.
11. Ільїн В.С. Префікси в сучасній українській мові. К. : Вид-во АН УРСР, 1953. 167 с.
12. Карпіловська Є.А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація. К. : Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України, 1999. 298 с.
13. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. К. : ІЗМН, 1998. 182 с.
14. Клименко Н.Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. К. : Наук. думка, 1984. 251 с.
15. Ковалик І. Вчення про словотвір. Вибрані праці. Ч. 1. Івано-Франківськ. Львів, 2007. 404 с.
16. Олексенко В.П. Словотвірні категорії іменника. Херсон: Айтлант, 2005. 336 с.
17. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. К. : ВД “Слово”, 2010. 328 с.
18. Словотвір сучасної української літературної мови / Гнатюк Г. М., Городенська К. Г., Грищенко А. П. та ін. К. : Наук. думка, 1979. 408 с.
19. Соколова С.О. Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові. К. : Наук. думка, 2003. 270 с.
20. Юрчук Л.А. Питання суфіксального словотворення дієслів у сучасній українській мові. К. : Вид-во АН УРСР, 1959. 100 с.

Допоміжна література

1. Вокальчук Г. М. Словотворчість українських поетів ХХ століття : монографія. Острог : НУ “Острозька академія”, 2008. 536 с.
2. Вокальчук Г. М., Архангельська А. М., Стишов О. А., Маслова Ю. П., Максимчук В. В. Неологічні назви осіб у сучасних слов’янських мовах : монографія. Рівне – Оломоуць : НУ “Острозька академія”, 2011. 356 с.
3. Городенська К. Г. Дери́вація синтаксичних одиниць. К. : Наукова думка, 1991. 192 с.
4. Дідківська Г.Г., Родніна Л.О. Словотвір, синонімія, стилістика. К. : Наук. думка, 1982. 170 с.
5. Караванський С. Секрети української мови. К. : Кобза, 1994. 152 с.
6. Карпіловська Є.А. Конструювання складних словотворчих одиниць. К. : Наук. думка, 1990. 150 с.
7. Клименко Н. Ф. Система афіксального словотворення сучасної української мови. К. : Наук. думка, 1973. 186 с.
8. Ковалик І. Питання слов’янського іменникового словотвору в східнослов’янських мовах у порівнянні з іншими слов’янськими мовами. Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1958. 156 с.

9. Колоїз Ж. В. Українська okazіональна деривація : монографія. К. : Акцент, 2007. 311 с.
10. Кочан І. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами в сучасній українській мові. Львів : ЛНУ, 2004. 519 с.
11. Мамрак А. В. Проблеми словотвірної омонімії. *Мовознавство*. 1992. № 3. С. 35–39.
12. Муромцева О. З історії української літературної мови : вибрані праці. Харків, 2008. 229 с.
13. Нелюба А. М. Явища економії в словотвірній номінації української мови. Харків, 2007. 302 с.
14. Нелюба А. Явища економії в словотвірній номінації української мови (системний вимір). Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2014. 184 с.
15. Нелюба А. М. Осново- і словоскладання в контексті словотвірної номінації. *Вісник Запорізького національного університету*. Філологічні науки. 2006. № 2. С. 169–184.
16. Нелюба А. М. Словотвірна контамінація як вияв принципу економії. *Збірник Харківського історико-філологічного товариства*. Нова серія. 2002. Т. 9. С. 183–200.
17. Олексенко О., Мізіна О. Структурно-семантичні та функціонально-стильові властивості нульсуфіксальних атрибутів. Полтава – Харків: Харківське іст.-філол. т-во, 2014. 232 с.

Словники

1. Вакарюк Л. О., Панцьо С. Є Український словотвір у термінах. Словник-довідник. Тернопіль: Джура, 2007. 260 с.
2. Віняр Г.М., Шпачук Л.Р. Словник новотворів української мови кінця ХХ століття. Кривий Ріг, 2002. 181 с.
3. Ганич Д.І. Словник лінгвістичних термінів. К. : Вища шк., 1985. 360 с.
4. Інверсійний словник української мови. К., 1985. 812 с.
5. Карпіловська Є.А. Кореневий гніздовий словник української мови. К. : Укр. енциклопедія, 2002. 912 с.
6. Колоїз Ж.В. Тлумачно-словотвірний словник okazіоналізмів. Кривий Ріг, 2003. 166 с.
7. Лексико-словотвірні інновації (2007) : словник / укл. К. Коротич, С. Лук'яненко, А. Нелюба, С. Нелюба, Р. Трифонов. Харків, 2008.
8. Мазурик Д. В. Нове в українській лексиці : словник-довідник. Львів : Світ, 2002. 130 с.
9. Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (1983–2003) : словник. Харків, 2004. 136 с.
10. Нелюба А., Нелюба С. Лексико-словотвірні інновації (2004–2006) : словник. Харків, 2007. 144 с.
11. Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (2008–2009) : словник. Харків, 2010. 116 с.
12. Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (2010–2011). Словник. Харків, 2012. 100 с.
13. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації. 2012–2013 : словник. Харків, 2014. 172 с.
14. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2014) : словник. Харків, 2015. 220 с.
15. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2015–2016) : словник. Харків, 2017. 204 с.
16. Нелюба А., Редько Є. Лексико-словотвірні інновації (2017–2021) : словник. Харків, 2021. 124 с.
17. Полюга Л.М. Словник українських морфем. Львів, 2009.

18. Селігей П. О. Етимологічний словник запозичених суфіксів і суфіксоїдів в українській мові. К. : Академперіодика, 2014. 324 с.
19. Сікорська З.С. Українсько-російський словотворчий словник. К., 1985. 188 с.
20. Яценко І.Т. Морфемний аналіз (словник-довідник). В 2 т. К. : Вища шк., 1981.

МОРФОЛОГІЯ

1. Арполенко Г.П. та ін. Числівник української мови. К. : Наук. думка, 1980
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. К. : Либідь, 1993
3. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. К. : Наук. думка, 1988.
4. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. К., 2004. 400 с.
5. Волох О.Т. Сучасна українська літературна мова. К. : Вища шк., 1976.
6. Горпинич В.О. Українська морфологія: навчальний посібник. Дніпропетровськ, ДНУ, 2002. 350 с.
7. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / за ред. К. Г. Городенської. К. : Вид. дім Д. Бураго, 2017. 752 с.
8. Гринчишин Д.Г. Явище субстантивації в українській мові. К. : Наук. думка. 1965.
9. Грищенко А.П. Прикметник в українській мові. К. : Наук. думка, 1978.
10. Жовтобрюх М.А., Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. Ч. 1. К. : Рад. шк., 1959.
11. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови. У 2 ч. К. : Вид-во КДУ, 1964.
12. Леонова М.В. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. К. : Вища шк., 1983.
13. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові. К. : Рад. шк., 1974.
14. Русанівський В.М. Структура українського дієслова. К. : Наук. думка, 1971.
15. Сучасна українська літературна мова; Морфологія / за ред. І. К. Білодіда. К. : Наук. думка, 1969.
16. Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. А. П. Грищенка. К. : Вища шк., 1997. 493 с.
17. Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. М. Я. Плющ. К. : Вища шк., 2000. 430 с.
18. Сучасна українська мова : підручник / за ред. О.Д. Пономарева. К. : Либідь, 2001. 400 с.

СИНТАКСИС

Основна література

1. Бевзенко С. П., Литвин Л.П., Семеренко Г.В. Сучасна українська мова. Синтаксис : навч. посібник. К., 2005.
2. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Семантико-синтаксична структура речення. К., 1983.
3. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис : підручник. К., 1993
4. Дорошенко С. І. Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській мові. К., 1980.
5. Загнітко А. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект. Донецьк, 2009.
URL: http://www.ukrajinistika.edu.rs/preuzimanje/UKR_sintaksis.pdf.

6. Загнітко А., Миронова Г. Синтаксис української мови. Теоретико-прикладний аспект. Брно, 2013. URL: <https://digilib.phil.muni.cz/flysystem/fedora/monography/128790-monography.pdf>.
7. Заборна М. Просте речення. Складні випадки аналізу : навч. посібник. Тернопіль, 2002.
8. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови: Синтаксис : монографія. Донецьк, 2001.
9. Іваницька Н. Л. Синтаксис простого речення. К., 1989.
10. Кобилянська М. Ф., Гуйванюк Н.В. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис : збірник вправ. К., 1992.
11. Лінгвістичний аналіз. Практикум : навчальний посібник / за ред. Г. Р. Передрій. К., 2005.
12. Ломакович С. В. Займенниково-співвідносні конструкції в системі складнопідрядного речення української мови : навч. посіб. К., 1993.
13. Слинько І. І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання : навч. посібник. К., 1994.
14. Сучасна українська літературна мова. Лінгвістичний аналіз : навч.-метод. матеріали для студентів філол. факультету / укл. Дудка О. О., Калашник Ю. І., Пономаренко В. Д., Рашупкіна Н. П. Харків, 2007.
15. Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. О. Д. Пономарева. К., 2005.
16. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові : монографія. К., 2012.
17. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підручник К., 2004.

Допоміжна література

1. Арполенко Г. П. Структурні типи інфінітивних речень. *УМЛШ*. 1977. № 3.
2. Болюх О. В. Власне-семантична і формально-граматична інтерпретація безособових речень. *Мовознавство*. 1992. № 3.
3. Грищенко А. П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові. К., 1969.
4. Губарева Г. А., Калашник Ю. І. Відокремлення вставних слів, словосполучень і речень. *Universitates. Наука і просвіта*. Харків, 2014. № 4. С. 71–73.
5. Губарева Г. А. До проблеми вивчення відокремлених обставин у курсі сучасної української мови. *Педагогічні науки : зб. наук. праць*. Ч. 3. Суми: СумДПІ ім. А. С. Макаренка, 2008. С. 463–470.
6. Зуєнко Ю. І. Дещо про відокремлення узгоджених означень. *Universitates. Наука і просвіта*. Харків, 2002. № 4.
7. Іваницька Н. Л. Двоскладне речення в українській мові. К., 1986.
8. Кадомцева Л. О. Українська мова: Синтаксис простого речення. К., 1985.
9. Кононенко В. І. Відокремлення синтаксичних конструкцій із сполучником *як*. *УМЛШ*. 1968. № 11.
10. Олійник Г. П. Про структурні особливості речень з відокремленими дієприслівниковими конструкціями. *Мовознавство*. 1977. № 1.
11. Пархонюк Л. Складне речення в українській мові. Багатокomпонентні конструкції. Тернопіль, 2007.
12. Синтаксис словосполучення і простого речення. К., 1975.
13. Ткаченко Є. М. Українська мова. Пунктуація: правила, вправи, диктанти : навч. посібник . Харків, 2001.

СТИЛІСТИКА

1. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика української мови : навч. посібник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2011.
2. Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Українська поетика. Дрогобич: Відродження, 2008.
3. Коць Т. А. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі : монографія. К. : Логос, 2010.
4. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилiстика української мови : підручник. К. : Вища шк., 2003.
5. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови : підручник. Тернопіль, 2000.
6. Сучасна українська літературна мова. Стилiстика / за ред. І. К. Білодіда. К., 1973.
7. Чабаненко В. А. Стилiстика експресивних засобів української мови. Запоріжжя, 2002.

ІСТОРИЧНА ГРАМАТИКА

1. Бевзенко С. П. Історична морфологія української мови (Нариси із словозміни та словотвору). Ужгород : Закарпат. обл. вид-во, 1960. 416 с.
2. Жовтобрюх М. А., Волох О. Т., Самійленко С. П. Історична грамати́ка української мови. К. : Вища шк., 1980. 319 с.
3. Історична грамати́ка української мови : підруч. / О. П. Безпалько, М. К. Бойчук, М. А. Жовтобрюх та ін. К., 1962.
4. Історія української мови : хрестоматія : навч. посіб. для вузів / С. Я. Єрмоленко, А. К. Мойсієнко. К. : Либідь, 1996. 288 с.
5. Історія української мови: Морфологія. К. : Наук. думка, 1978. 539 с.
6. Історія української мови: Синтаксис. К. : Наук. думка, 1983. 503 с.
7. Історія української мови: Фонетика. К. : Наук. думка, 1979. 367 с.
8. Слинько І. І. Історичний синтаксис української мови. К. : Вища шк., 1973. 216 с.
9. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови. Харків: Акта, 2002. 1054 с.
10. Шевельов Ю. Чому общерусский язык, а не ви́боруська мова? (З проблем східнослов'янської глотогонії). *Другий Міжнародний конгрес україністів. Мовознавство*. Львів, 1993. С. 54–65.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Основна література

1. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : навч. посіб. К. : Вища шк., 1991. 231 с.
2. Булаховський Л. А. Питання походження української мови. К. : АН УРСР, 1956. 220 с.
3. Горбач О. Засади періодизації історії української літературної мови й етапи її розвитку. *Другий Міжнародний конгрес україністів. Мовознавство*. Львів, 1993. С. 7–12.
4. Жанри і стилі української літературної мови / Німчук В. В., Русанівський В. М., Чепіга І. П. та ін. ; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К. : Наук. думка, 1989. 284 с.
5. Курс історії української літературної мови : у 2 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; відп. ред. К. К. Цілуйко. К. : АН УРСР, 1958-1961.
6. Муромцева О. З історії української літературної мови : вибрані праці. Харків, 2008. 229 с.
7. Муромцева О. Г. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Харків : Вища шк., 1985. 152 с.
8. Німчук В. В. Мовознавство на Україні в ХІV–ХVІІ ст. К. : Наук. думка, 1985. 223 с.

9. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови. К. : Либідь, 1995.
10. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі "спільної колиски". К. : ВЦ "Академія", 2001. 152 с.
11. Півторак Г. Українці : звідки ми і наша мова. К. : Наук. думка, 1993. 200 с.
12. Плющ П. П. Історія української літературної мови К. : Вища шк., 1971. 423 с.
13. Русанівський В. М. Історія української літературної мови : підручник. К. : АртЕк, 2002. 423 с.
14. Українські грамоти XV ст. / підгот. тексту, вступ. стаття і коментарі В. М. Русанівського ; відп. ред. М. М. Пещак. К. : Наук. думка, 1965. 163 с.
15. Українські грамоти XV ст. / підгот. тексту, вступ. стаття і коментарі В. М. Русанівського ; відп. ред. М. М. Пещак. К. : Наук. думка, 1965. 163 с.
16. Фаріон І. Мова – краса і сила : Суспільно-креативна роль української мови в XI – середині XIX ст. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2007. 168 с.
17. Фаріон І. Суспільний статус староукраїнської (руської) мови у XIV – XVII століттях : мовна свідомість, мовна дійсність, мовна перспектива : монографія. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. 656 с.
18. Чапленко В. Історія нової української літературної мови (XVII ст. – 1933 р.). Нью-Йорк, 1970. 448 с.
19. Шевельов Ю. Внесок Галичини у формування української літературної мови. К. : КМ Академія, 2003. 160 с.
20. Шевельов Ю. Прологомена до вивчення мови та стилю Г. Сковороди. *Шевельов Ю. Вибрані праці : у 2 кн.* К. : КМ Академія, 2008. Кн. 1. Мовознавство. С. 511–566.
21. Шевельов Ю. Так нас навчали правильних проізношень. *Шевельов Ю. Вибрані праці : у 2 кн.* К. : КМ Академія, 2008. Кн. 1. Мовознавство. С. 280–333.
22. Шевельов Ю. Українська мова в I половині XX ст. (1990-1941) : Стан і статус. *Шевельов Ю. Вибрані праці : у 2 кн.* К. : КМ Академія, 2008. Кн. 1. Мовознавство. С. 26–279.

Допоміжна література

1. Висоцький С. О. Київська писемна школа X–XII ст. (До історії української писемності). Львів; К. ; Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коця, 1998. 247 с.
2. Горецький П. Й. Історія української лексикографії. К. : АН УРСР, 1963. 243 с.
3. Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? К. : КМ Академія, 2005. 330 с.
4. Жовтобрюх М. А. «Грамматика словенская» Івана Ужевича – пам'ятка староукраїнської літературної мови. Слово і труд. До 70-річчя акад. І.К. Білодіда. К., 1976. С. 167–179.
5. Жовтобрюх М. А. Староукраїнські грамоти як пам'ятки літературної мови. *Мовознавство.* 1976. № 4. С. 62–70.
6. Залізняк Л. Походження українців : між наукою та ідеологією. К. : Темпора, 2008. 104 с.
7. Запаско Я., Мацюк О., Стасенко В. Початки українського друкарства. Львів : Центр Європи, 2000. 222 с.
8. Ісаєвич Я. Українське книговидання : витоки, розвиток, проблеми. Львів: Ін-т українознавства, 2002. 520 с.
9. Карпенко Ю. О. Становлення української літературної мови на Буковині. *Мовознавство.* 1978. № 1. С. 38–48.
10. Кубайчук В. Хронологія мовних подій в Україні : зовнішня історія української мови. К. : «К. І. С.», 2004. 176 с.
11. Куць О. М. Мовна політика в державотворчих процесах України : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2004. 275 с.
12. Масенко Л. Мова і політика. К. : Соняшник, 1999. 100 с.
13. Масенко Л. Мова і суспільство: постколоніальний вимір. К. : КМ Академія, 2004. 163 с.

14. Масенко Л. Українська мова у XX сторіччі: історія лінгвоциду : документи і матеріали. К. : КМ Академія, 2005.
15. Матвіяс І. Варіанти української літературної мови від найдавніших часів до кінця XVIII ст. *Культура слова*. К., 1996. Вип. 46–47. С. 3–22.
16. Матвіяс І. Варіанти української літературної мови в кінці XVIII і в XIX ст. *Культура слова*. К., 1996. Вип. 48–49. С. 11–28.
17. Матвіяс І. Взаємодія між східноукраїнським і західноукраїнським варіантами літературної мови в кінці XIX і в XX ст. *Культура слова*. К., 1997. Вип. 50. С. 14–21.
18. Матвіяс І. Г. Діалектна основа української літературної мови. *Мовознавство*. 2007. № 6. С. 26–36.
19. Мозер М. Причинки до історії української мови. Харків: Харківське іст.-філол. т-во, 2008.
20. Мойсієнко В. М. Про національний статус «руської мови» в часи Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. *Мовознавство*. 2005. № 1. С. 67–82.
21. Мойсієнко В. М. Чи мала «руська мова» національність у часи Великого князівства Литовського? *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства* : зб. наук. праць. Ужгород, 2005. Вип. 8. С. 69–94.
22. Муромцев І. В. Г. Ф. Квітка-Основ'яненко в історії української літературної мови. *Мовознавство*. 1978. № 6. С. 3–10.
23. Наєнко Г. Етапи становлення наукового стилю української мови: кінець 16 – перша половина 17 століття. *Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації україністів*. *Мовознавство*. Чернівці: Рута, 2003. С. 162–167.
24. Наконечний М. Ф. Квітка-Основ'яненко і розвиток національної літературної мови. *Мовознавство*. 1990. № 4. С. 63–69.
25. Наконечний М. Ф. Перша граматика «нової» літературної мови. *Мовознавство*. 1968. № 5. С. 43–51.
26. Пещак М. М. Типи українських грамот XIV ст. та їх стилістичні особливості. *Мовознавство*. 1970. № 6. С. 58–65.
27. Півторак Г. П. Державна мова у Великому князівстві литовському і проблема розмежування українських і білоруських писемних пам'яток. *Мовознавство*. 2005. № 3–4. С. 80–84.
28. Полюга Л. Деформоване висвітлення історії української літературної мови в часи радянського тоталітаризму. *Другий Міжнародний конгрес україністів*. *Мовознавство*. Львів, 1993. С. 36–41.
29. Ткач Л. Західноукраїнський варіант літературної мови кінця XIX – початку XX століття і проблема мовної спадкоємності в сучасній Україні. *Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації україністів*. *Мовознавство*. Чернівці : Рута, 2003. С. 22–37.
30. Ткач Л. Особливості західноукраїнського слововжитку кінця XIX – початку XX ст. у контексті літературно-писемної традиції української мови. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 113–119.
31. Трифонов Р. А. Мова творів Тараса Шевченка в дискусії початку XX ст. з питань вироблення норм української літературної мови. *Слово про Шевченка* : збірник. Харків : Основа, 1998. С. 102–106.
32. Ющук І. П. Мова наша українська : статті, виступи, роздуми. К. : Просвіта, 2003.
33. Ющук І. Якою мовою розмовляла Київська Русь. *Золоті ворота* : видання товариства зв'язків з українцями за межами України. 1994. Вип. 6. С. 121–134.

ДІАЛЕКТОЛОГІЯ

Основна література

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. К. : Вища шк., 1980.

2. Ващенко В.С. З історії та географії діалектних слів : Матеріали до вивчення лексики говорів Середньої та Нижньої Наддніпрянщини. Харків, 1962. 175 с.
3. Ващенко В.С. Лінгвістична географія Наддніпрянщини : Лексичні матеріали. Дніпропетровськ, 1968. 158 с.
4. Ганцов В. Діалектологічна класифікація українських говорів. К., 1923. 106 с.
5. Ганудель З.Т. Лінгвістичний атлас українських говорів Східної Словаччини. Братислава, 1980-1990. Т.1-2.
6. Гриценко П.Ю. Ареальне варіювання лексики. К. : Наук. думка, 1990. 272 с.
7. Дзендзелівський Й. О. Конспект лекцій з курсу української діалектології: Вступні розділи. Ужгород : Вид-во Ужгород. ун-ту, 1966. 123 с.
8. Дзендзелівський Й. О. Конспект лекцій з курсу української діалектології (ч. I. Фонетика). Ужгород : Вид-во Ужгород. ун-ту, 1965. 125 с.
9. Жилко Ф. Т. Говори української мови. К. : Рад. шк., 1958. 172 с.
10. Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови. К. : Рад. шк., 1966. 307 с.
11. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. К. : Наук. думка, 1990. 165 с.
12. Сердега Р. Л., Сагаровський А. А. Українська діалектологія: навч. посібник. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 124 с.
13. Східнословобожанські українські говірки: наук.-навч. посібник / за ред. проф. П. Ю. Гриценка. Луганськ, 2001. Ч. 1. 107 с.

Допоміжна література

1. Атлас української мови : у 3-х т. К. : Наук. думка, 1984-2001.
2. Герман К.Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини. Чернівці, 1995-1998. Т. 1-2.
2. Герман К.Ф. Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспекті: Фонетика. Фонологія. Чернівці : Рута, 1995. 400 с.
3. Глуховцева К.Д. Лінгвістичний атлас лексики народного побуту українських східнословобожанських говірок. Луганськ : Альма-матер, 2003. 181 с.
4. Глуховцева К. Д. Лінгвістичний атлас лексики народного побуту українських східнословобожанських говірок. Луганськ : Альма-матер, 2003. 181 с.
5. Григорчук Л. М. Динаміка народної уснорозмовної мови і лінгвогеографія (на матеріалах другого тому Атласу української мови) . *Мовознавство*. 1969. № 6. С. 53-61.
6. Гриценко П. Ю. До питання про ареальний аспект дослідження лексико-семантичної системи. *Фонетична, морфологічна і лексична система українських говорів*. К. : Наук. думка, 1983. С.163-167.
7. Гриценко П. Ю. Лексична система і картографування. *Українська діалектна лексика*. К. : Наук. думка, 1987. С.10-20.
8. Гриценко П.Ю. Простір і час. *Проблеми сучасної ареалогії* : зб. ст. К. : Наук. думка, 1994. С. 102-110.
9. Дзендзелівський Й. О. Лінгвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області України: Лексика. Ужгород, 1958-1993. Ч.І-ІІІ.
10. Дзендзелівський Й.О. Лексичний атлас української мови (ЛАУМ). *Праці XII Респ. діалектолог. нар.* К. : Наук. думка, 1971. С.17-23.
11. Дзендзелівський Й. О. Лінгвогеографічний аспект при дослідженні лексики українських говорів. *Проблеми укр. діалектолог. на сучасн. етапі*: тези доп. і повід. XIV Респ. діалектолог. нар. Житомир, 1990. С. 16-17.
12. Дзендзелівський Й.О. Про зміст коментарів до лексичних лінгвістичних карт. *Укр. діалектолог. збірн.* Кн.3. К. : Довіра, 1997. С. 132-138.
13. Євтушок О.М. Атлас будівельної лексики Західного Полісся. Рівне, 1993. 134 с.
14. Жилко Ф. Т. Говори української мови. К. : Рад. шк., 1958. 172 с.
15. Жлуктенко Ю. О. Українська мова на лінгвістичній карті Канади. К. : Наук. думка, 1990. 175 с.

16. Закревська Я.В. Нариси з діалектного словотвору в ареальному аспекті. К. : Наук. думка, 1976. 163 с.
17. Зеленько А. С. Структурна семасіологія і лінгвогеографія. *Проблеми укр. діалектології на сучасн. етапі*: тези доп. і повід. XVI Респ. діалектолог. нар. Житомир, 1990. С. 20-21.
18. Зілинський І. Карта українських говорів: З поясненнями. *Праці Українського наукового інституту*. Варшава, 1933. Т. XIV. С. 7.
19. Королевич Н. Ф. Розвиток української лінгвістичної географії (огляд літератури). Українська лінгвістична географія. К. : Наук. думка, 1966. С. 143-152.
20. Лизанець П. М. Атлас лексичних мадяризмів та їх відповідники в українських говірках Закарпатської УРСР. Ужгород : Вид-во Ужгород. ун-ту, 1976. 327 с.
21. Мартинова Г. І. Лінгвістична географія правобережної Черкащини : монографія. Черкаси : Відлуння, 2000. 265 с.
22. Матвіяс І. Г. Групування говорів української мови. *Структурні рівні українських говорів*. К. : Наук. думка, 1992. С. 3-67.
23. Назарова Т. В. Лінгвістичний атлас Нижньої Прип'яті. К. : Наук. думка, 1985. 136 с.
24. Назарова Т. В. Спроба картографування мікроструктур в Атласі української мови. *Територіальні діалекти і власні назви*. К. : Наук. думка, 1965. С. 122-141.
25. Никончук М. В. Лексичний атлас правобережного Полісся. К., 1994. 386 с.
26. Проблеми сучасної ареалогії : зб. ст. К. : Наук. думка, 1994. 341 с.
27. Сабадош І. В. Атлас ботанічної лексики української мови. Ужгород : Ужгород. держ. ун-т, 1999. 104 с.
28. Сердега Р. Л. Ареальне виявлення елементів сільськогосподарської лексики у говорах Харківщини. *Вісн. ХНУ ім. В. Н. Каразіна: Філологія*. 2004. № 631. Вип.41. С. 10-13.
29. Українська лінгвістична географія. К. : Наук. думка, 1966. 156 с.

Словники

1. Аркушин Г. Л. Сказав, як два зв'язав: Народні вислови та загадки із Західного Полісся і західної частини Волині. Луцьк; Люблін, 2003. 177 с.
2. Аркушин Г. Л. Словник евфемізмів, уживаних у говірках та молодіжному жаргоні Західного Полісся і західної частини Волині. Луцьк; Люблін, 2005. 198 с.
3. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. Луцьк, 2016. 648 с.
4. Аркушин Г. Л. Словник луцьких жаргонізмів і сленгізмів. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. 272 с.
5. Асаула М. Словник дитячого мовлення Центральної Слобожанщини (Харківщини). Харків : ХІФТ, 2011. 212 с.
6. Астаф'єва М., Воронич Г. Словник гуцульських говірок Річки та Яворова : у 4 т. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2014. Кн. 1: А-Ж. 2014. 516 с.
7. Бичко З. М. Наддністрянські говірки : короткий словник. Тернопіль, 2005. 80 с.
8. Брилінський Д. Словник подільських говірок. Хмельницький : РВВ, 1991. 116 с.
9. Вархол Н., Івченко А. Фразеологічний словник лемківських говірок Східної Словаччини. Братіслава : Словацьке педагогічне вид-во; Пряшів : Відділ української літератури, 1990. 160 с.
10. Ващенко В. С. Словник полтавських говорів. Харків : ХДУ, 1960. Вип. 1. 107 с.
11. Гримашевич Г. І. Словник назв одягу та взуття середньополіських і суміжних говірок. Житомир : Північноукраїнський діалектологічний центр Житомирського державного педагогічного університету ім. Івана Франка, 2002. 184 с.
12. Громко Т. В., Лучик В. В., Поляруш Т. І. Словник народних географічних термінів Кіровоградщини. К.; Кіровоград : РВГІЦ КДПУ, 1999. 224 с.
13. Гуцульська діалектна лексика та фраземіка в українській художній мові : словник : у 2 т. / відп. ред. В. Грещук. Т. 1. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2019-2020.

14. Гуцульські говірки: короткий словник / уклад.: Г. Гузар, Я. Закревська, У. Єдлінська та ін.; відп. ред. Я. Закревська. Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1997. 232 с.
15. Данилюк О. К. Словник народних географічних термінів Волині. Луцьк : Надстир'я, 1997. 108 с.
16. Дзендзелівський Й. О. Практичний словник семантичних діалектизмів Закарпаття. Ужгород, 1958. 48 с.
17. Дидик-Меуш Г. Мокряни. Говірка маминого села : словник. Львів : Піраміда, 2021. 288 с.
18. Добролюба Г. М. Ідеографічний словник поліських народних порівнянь з компаративними об'єктами – назвами тварин. К. : Волинь, 1997. 53с.
19. Добролюба Г. М. Красне слово – як золотий ключ: Постійні народні порівняння в говірках Середнього Полісся та суміжних територій. Житомир : Волинь, 2003. 160 с.
20. Добролюба Г. М. Фразеологічний словник говірок Житомирщини. Житомир : ПП Туловський, 2010. 404 с.
21. Дорошенко Л. Словник будівельної лексики східнополіського діалекту. Суми : СумДПУ, 2006. 248 с.
22. Дуда І. Лемківський словник. Тернопіль : Астон, 2009. 376 с.
23. Жегуц І., Піпаш Ю. Словник гуцульського говору в Закарпатті. Мюнхен, 2001. 180 с.
24. Карпенко В., Волкова О., Карпенко О., Капустіна Т. Словник діалектизмів, запозичень та застарілих слів в українській мові. К., 2012. 284 с.
25. Кірілкова Н. В. Словник волинських фразеологізмів. Рівне; Острог : НУ «Острозька академія», 2013. 192 с.
26. Коваленко Н. Д. Фразеологічний словник подільських і суміжних говірок. Кам'янець-Подільський. 2019. 412 с.
27. Корзонюк М. М. Матеріали до словника західноволинських говірок. *Українська діалектна лексика*. К. : Наукова думка, 1987. С. 62–267.
28. Леснова В. В. Матеріали до словника говірок Східної Слобожанщини: Людина та її риси. Луганськ : Шлях, 1999. 76 с.
29. Леснова В. В. Словник оцінних номенів людини в українських діалектах. Луганськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2013. 304 с.
30. Лисенко П. С. Словник діалектної лексики Середнього і Східного Полісся. К. : АН УРСР, 1961. 72 с.
31. Лисенко П. С. Словник поліських говорів. К. : Наукова думка, 1974. 260 с.
32. Магрицька І. Словник весільної лексики українських східнослобожанських говірок (Луганська область). Луганськ : Знання, 2003. 172 с.
33. Матеріали до словника буковинських говірок. Чернівці, 1971–1979. Вип. 1–6.
34. Мацюк З. С. Із народу не викинеш : діалектний словник фразеологізмів. Луцьк : Вежа, 2006. 134 с.
35. Мацюк З. Що сільце, то нове слівце : словник фразеологізмів Західного Полісся. Луцьк : Вежа, 2013. 476 с.
36. Мацюк З. Говорити як медок варити : словник фразеологізмів Західного Полісся та суміжних територій. Луцьк : Вежа, 2020. 688 с.
37. Москаленко А. А. Словник діалектизмів українських говірок Одеської області. Одеса : Одес. пед. ін-т, 1958. 78 с.
38. Никончук М. В. Сільськогосподарська лексика правобережного Полісся. К. : Наукова думка, 1985. 312 с.
39. Никончук М. В., Никончук О. М. Будівельна лексика правобережного Полісся в лексико-семантичній системі східнослов'янських мов. Житомир, 1990. 369 с.
40. Никончук М. В., Никончук О. М. Ендемічна лексика Житомирщини. Житомир, 1989. 272 с.

41. Никончук М. В., Никончук О. М. Транспортна лексика Правобережного Полісся в системі східнослов'янських мов. К. : Наукова думка, 1990. 292 с.
42. Никончук М., Никончук О., Мойсієнко В. Поліська лексика народної медицини та лікувальної магії. Житомир : Полісся, 2001. 148 с.
43. Омельковець Р. Словник ботанічної лексики західнополіських говірок. Луцьк, 2016. 220 с.
44. Омельченко З. Л., Клименко Н. Б. Матеріали до словника східностепових українських говірок. Донецьк : ДонНУ, 2006. 114 с.
45. Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок : в 2 ч. К. : Наукова думка, 1984.
46. Панцьо С. Є. Матеріали до словника лемківських говірок (дієслівна лексика). Тернопіль : Джура, 2009. 108 с.
47. Пиртей П. С. Короткий словник лемківських говірок. Івано-Франківськ, 2004. 326 с.
48. Пиртей П. С. Словник лемківської говірки : матеріали до словника. Legnica; Wrocław, 2001. 345 с.
49. Пошивайло О. Ілюстрований словник народної гончарської термінології Лівобережної України. Гетьманщина. Опішня : Укр. народознавство, 1993. 280 с.
50. Сабадош І. В. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району. Ужгород : Ліра, 2008. 480 с.
51. Сагаровський А. А. Матеріали до діалектного словника Центральної Слобожанщини (Харківщини). Вип. 1-2. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011-2013.
52. Сизько А. Т. Словник діалектної лексики говірок сіл південно-східної Полтавщини. Дніпропетровськ : ДДУ, 1990. 100 с.
53. Сікорська З., Шевцова В., Шутова Л. Словник діалектної лексики Луганщини. К. : Шлях, 2002. 224 с.
54. Словник буковинських говірок / за заг. ред. Н. В. Гуйванюк. Чернівці : Рута, 2005. 688 с.
55. Словник українських говорів Одещини / гол. ред. О. І. Бондар. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2011. 224 с.
56. Словник українських східнослобожанських говірок / К. Глуховцева, В. Лєснова, І. Ніколаєнко та ін. Луганськ : ЛДПУ ім. Т. Шевченка, 2002. 234 с.
57. Ступінська Г. Ф., Битківська В. Я. Фразеологічний словник лемківських говірок. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 472 с.
58. Тищенко Т. Лексика бджільництва Східного Поділля : словник. Умань : Софія, 2008. 88 с.
59. Тищенко Т. М. Східноподільський родинний обряд: лексикографічний і текстовий опис. Умань : Візаві, 2014. 390 с.
60. Турчин Є. Д. Словник села Тилич на Лемківщині. Львів : Укр. академія друкарства, 2011. 384 с.
61. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологічний словник східнослобожанських і степових говірок Донбасу. Луганськ : Альма-матер, 2005. 348 с.
62. Ужченко Д. В. Словник жаргонних фразеологізмів Східної Слобожанщини : матеріали. Луганськ, 2009. 248 с.
63. Хобзей Н. Гуцульська міфологія : етнолінгвістичний словник. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2002. 216 с.
64. Хобзей Н., Сімович О., Ястремська Т., Дидик-Меуш Г. Гуцульські світи. Лексикон. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2013. 668 с.
65. Хобзей Н., Сімович О., Ястремська Т., Дидик-Меуш Г. Лексикон львівський: поважно і на жарт. Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2009. 672 с.
66. Чабаненко В. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини : в 4 т. Запоріжжя : Запорізький держ. ун-т, 1992.
67. Чабаненко В. Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпрянщини. Запоріжжя, 2001. 200 с.

68. Шило Г. Ф. Наддністрянський регіональний словник. Львів; Нью-Йорк: Ін-т мовознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; Наук. т-во ім. Т. Шевченка в Америці, 2008. 288 с.
69. Юрченко О. С., Івченко А. О. Словник стійких народних порівнянь. Харків : Основа, 1993. 175 с.
70. Janów J. Słownik huculski / opracował i przygotował do druku J. Rieger. Kraków : DWN, 2001. 292 s.
71. Rieger J. Słownictwo i nazewnictwo Łemkowskie. Warszawa: Semper, 1995. 256 s.
72. Słownictwo gwarowe przesiedleńców z Ukrainy : słownik porównawczy kilku wsi w Tarnopolskiem / dir. J. Rieger; composed on the basis of material collected under the direction of Władysław Paryl by Katarzyna Czarnecka, Dorota Kowalska, Elżbieta Rudolf-Ziółkowska. Kraków : Lexis, 2007. 304 s.
73. Studia nad słownictwem gwar ukraińskich w Polsce: Łemkowszczyzna i gwary nadszańskie / pod kierunkiem J. Riegera. Warszawa, 2002. 440 s.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Пояснювальна записка

Програму вступних випробувань розроблено з урахуванням Стандарту вищої освіти України для другого (магістерського) рівня спеціальності В11 Філологія (Наказ МОН України № 871 від 20.06.2019).

Програму призначено для тих, хто вступає до аспірантури кафедри історії української літератури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за спеціальністю філологія, спеціалізацією – українська література.

Форма вступного випробування – комбінований іспит, що включає три питання: 1) з історії української літератури Х-XVIII століть; 2) історії української літератури XIX століття; 3) історії української літератури XX-XXI століть.

Програма вступного випробування базується на основі програми курсів «Історія української літератури від давнини до XX століття» та «Українська література XX-XXI століть» та має на меті визначити рівень професійної підготовки потенційного аспіранта, ступінь повноти та ґрунтовності його знань у сфері історії української літератури, розуміння характеру взаємозв'язків української літератури зі світовою літературою та культурою, усвідомлення актуальних методологічних проблем дослідження літературного процесу та потенційну спроможність до їхнього вирішення на матеріалі майбутньої теми дисертаційного дослідження.

Базові знання з історії української літератури в межах програми мають бути підкріплені навичками вільного оперування основними поняттями з історії та теорії літератури й використання новітніх тенденцій в аналізі та інтерпретації текстів різних художніх систем.

Необхідними умовами допуску до складання вступного іспиту до аспірантури є подання переліку власних наукових публікацій здобувача або реферату, відрецензованого потенційним науковим керівником. Тема реферату має віддзеркалювати майбутні наукові інтереси здобувача; обсяг реферату не повинен перевищувати 30 сторінок.

Вимоги до відповіді здобувача

Здобувач повинен **уміти**:

- оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства;
- характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації;
- збирати й систематизувати літературні, фольклорні факти, інтерпретувати тексти різних стилів і жанрів;
- здійснювати науковий аналіз літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних;
- обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного літературного матеріалу;
- використовувати спеціалізовані концептуальні знання з філології;
- володіти літературознавчим інструментарієм для тлумачення літературних текстів;
- робити фаховий аналіз літературних текстів;
- визначати їх місце в літературному процесі.

Здобувач повинен **знати**:

- особливості суспільно-політичної ситуації в Україні визначеного періоду;
- основні закономірності розвитку літературного процесу;
- біографії письменників,

- літературний контекст;
- історію написання та видання творів, їх зміст;
- критичні статті та історико-літературні праці.

Критерії оцінювання

- **180–200 балів (відмінно)** виставляється здобувачеві за умови знання всіх рекомендованих для прочитання текстів, оперування літературознавчою термінологією, вміння інтерпретувати твір із залученням українського та світового історико-літературного контексту; логічно, аргументовано, вичерпно й грамотно відповідати на поставлені питання без змістових і фактичних неточностей.
- **160–179 балів (добре)** виставляється здобувачеві, якщо він аргументовано відповідав на питання, проте припускався окремих незначних фактичних помилок, аналіз художніх текстів є недостатньо глибоким.
- **140–159 балів (добре)** може бути виставлена здобувачеві, якщо усіх відповідях наявні неточності, відповіді є недостатньо аргументованими, аналіз текстів і окремі висновки – поверховими.
- **120–139 балів (задовільно)** виставляється комісією, якщо відповіді здобувача є не завжди вичерпними, аргументованими, мають принципові неточності, недостатньо ілюстративні, знання художніх текстів є неповним, відтак інтерпретація літературних творів є поверховою й нецілісною.
- **100–119 балів (задовільно)** виставляється, коли здобувач важко орієнтується в навчальному матеріалі, знання з курсу є вибічковими, фрагментарними, відповіді – переважно неглибокими, позбавленими достатньої аргументованості, мають фактуальні принципові неточності.
- **0–99 балів (незадовільно)** виставляється, якщо здобувач майже не володіє матеріалом навчального курсу, не демонструє знань художніх текстів для обов'язкового прочитання, виклад матеріалу позбавлений логіки й аргументованості.
- **Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка зі вступного випробування складає не менше 100 балів.**
- Відповідь на кожне питання оцінюється за 200-ою шкалою. Сума балів за іспит рахується за формулою: $(B1+B2+B3):3$, де B1 – бали, отримані вступником за перше питання, B2 – за друге, B3 – за третє.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ
З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА X-XVIII СТ.

1. «Слово про закон і благодать» Іларіона як феномен риторичної культури.
2. Літопис Руський (Іпатіївське літописне зведення): джерела, структура, історія написання.
3. Житійна література доби Середньовіччя. Концепт святості у текстах.
4. «Слово о полку Ігоревім»: проблема авторства та жанру. Дискусії про автентичність твору.
5. Література українського Ренесансу. Новолатинські поети і прозаїки кінця XV – XVI ст. Сучасний стан вивчення.
6. Суспільно-етичний ідеал Івана Вишенського на тлі реформаційної публіцистики XVI ст.
7. Методологічні парадигми дискусій про українське літературне бароко.
8. Емблематична поезія епохи Бароко: особливості поетики.
9. Козацькі літописи: авторство, тематика, хронотоп, державна місія.
10. Збірки Івана Величковського «Зеґар» і «Млеко» як відображення впливів шкільної поетики.
11. «Сад божественних пісень» Григорія Сковороди в контексті метафізичної поезії епохи Бароко.

ЛІТЕРАТУРА КІНЦЯ XVIII – 60-х рр. XIX СТОЛІТТЯ

1. «Енеїда» І. Котляревського: особливості жанру і стилю.
2. Драматичні твори І. Котляревського: жанрово-стильові пошуки.
3. Сентиментальна проза Г. Квітки-Основ'яненка: основні теми, проблематика.
4. Український романтизм: світоглядна основа, жанри, мотиви, образи.
5. Рання поезія Т. Шевченка в романтичному контексті.
6. Поеми Т. Шевченка періоду «трьох літ».
7. Творчість Т. Шевченка часів ув'язнення й заслання.
8. Жанр історичного роману в епічній прозі П. Куліша.
9. Особливості стильової манери Марка Вовчка.

ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТОЛІТТЯ

1. Риси вальтерскоттівського роману у «Чорній раді» П. Куліша.
2. Жанрова специфіка та проблеми роману «Люборацькі» А. Свидницького.
3. Сюжетно-композиційні особливості роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Мотив покари у романі.
4. Роман «Хмари» І. Нечуя-Левицького: проблеми, образи, стиль.
5. Лірична й ліро-епічна поезія Л. Глібова.
6. Співомовки С. Руданського.
7. Театр корифеїв: історичні умови становлення, літературні традиції, постаті.
8. Драматургія М. Кропивницького, М. Старицького: тематика, образи, жанрові форми.
9. Драматургія І. Тобілевича: тематика, образи, жанрові форми.
10. Поетичні збірки І. Франка «З вершин і низин», «Мій Ізмарагд»: історія створення та видання, передмови автора до збірок, цикли, проблематика, наскрізні образи-символи.
10. Збірка І. Франка «Зів'яле листя»: історія створення та видання, передмови автора до збірки, структура, проблематика, наскрізні образи-символи.
11. Поеми І. Франка: джерела, проблематика, жанрові форми, образи.
12. Проза І. Франка: цикли, тематика малої епіки; тематика, жанри, жанрові форми, образи середніх та великих епічних творів.
13. Формування модерного дискурсу української літератури другої половини XIX століття.

ЛІТЕРАТУРА КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

1. Історико-культурний дискурс модернізму та провідні тенденції літературно-мистецького життя України ХІХ–ХХ ст.
2. Літературна дискусія 1901–1903-го років: загальна характеристика. Літературна критика періоду раннього модернізму: «Молода Муза», «Українська хата».
3. Напрями модернізму: загальна характеристика. Синтез мистецтв і літератури ХІХ–ХХ ст.
4. Проблемно-тематична, жанрова й поетикальна різноманітність української літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття. Міфопоетика.
5. Поезія Лесі Українки: основні збірки, тематика, засоби циклізації, жанри, образи-символи, версифікаційна майстерність.
6. Леся Українка-драматург: джерела, тематика, жанрові форми, образи, естетика світобачення.
7. Поетичний світ і драматургія О. Олеся: тематика, лейтмотиви, жанрова різноманітність, естетика світобачення.
8. Концепція світу й людини у творчості М. Коцюбинського: проблемно-тематичні комплекси, жанрові форми, поетика, образи.
9. Феміністичний дискурс у творчості О. Кобилянської. Трансформація біблійних і фольклорних мотивів, психологізм. Світ природи в романістиці письменниці.
10. «Покутська трійця» в історії української літератури межі століть: загальна характеристика.
11. В. Винниченко-романіст: багатоплановість проблематики, інтертекстуальні й неоміфологічні елементи.
12. Драматургія В. Винниченка в контексті «нової» європейської драматургії: проблемно-тематична багатогранність, автобіографічні мотиви, образи.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

1. Літературна дискусія та літературні угруповання 1920-х років: проблеми естетики та ідеології.
2. Художнє новаторство, національне і світове значення творчості П. Тичини.
3. Провідні мотиви та жанрова своєрідність лірики М. Зерова.
4. Творчість М. Рильського у контексті українського «неокласицизму». Особливості індивідуально-авторської манери.
5. Динаміка розвитку стильових і проблемно-тематичних домінант прози Миколи Хвильового.
6. Філософські концепції та стильова своєрідність прози В. Підмогильного.
7. Наративні структури прози Віктора Петрова (Домонтовича). Поетика парадоксу.
8. Полісемантика прози Ю. Яновського.
9. Наративні моделі творів Остапа Вишні. Мовностильові особливості гуморесок і фейлетонів письменника.
10. Типологія і поетика драматургії Миколи Куліша у контексті європейської драматургії.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС 1940–50-х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

1. Історія створення та діяльності літературних організацій МУР та «Слово».
2. Синкретизм поетичного мислення Євгена Маланюка: синтез неоромантичних, символістських та «неокласичних» тенденцій.
3. Художні особливості лірики В. Свідзинського.
4. Художні пошуки зарубіжної української літератури 1950-х років.
5. Наративні моделі прози Олександра Довженка. Кіноповість як нова жанрова форма української літератури.

6. «Щоденник» О. Довженка: проблематика, образ автора, стиль.
7. Наративний дискурс прози Олеса Гончара.
8. Інтерпретаційні моделі прози Івана Багряного. Особливості поетичного та прозового мислення. Трансформація біблійних концептів у прозі письменника.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС 1960–80-х РОКІВ

1. Політичні витоки та естетичні орієнтири українського шістдесятництва.
2. Історіософські концепти ліроепосу Ліни Костенко.
3. Художньо-філософські виміри та творче новаторство лірики Ліни Костенко.
4. Натурфілософські мотиви лірики М. Вінграновського.
5. Засади естетичного мислення та особливості стильової манери В. Симоненка.
6. Світоглядні та естетичні засади поетичного мислення Василя Стуса. Система образів.
7. Наративні моделі прози Григора Тютюнника.
8. Світоглядні та естетичні орієнтири лірики Нью-Йоркської групи. Творчість Б. Рубчака, Б. Бойчука, О. Зуєвського, Ю. Тарнавського, Е. Андіївської.
9. Міфопоетичні, містичні та реалістичні коди «химерної прози» (В. Земляк, Є. Гуцало, В. Шевчук).

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

1. Постмодернізм в українській літературі кінця ХХ – перших десятиліть ХХІ століття.
2. Актуалізація феміністичних та постфеміністичних ідей в українській літературі кінця ХХ – початку ХХІ століття.
3. Художні пошуки Ю. Андруховича в романному жанрі («Дванадцять обручів» як роман-альтернативна біографія)..
4. Стильві особливості прози О. Забужко («Казка про калинову сопілку»).
5. Жанрова гібридність прози Ю. Винничука («Мальва Ланда», «Танго смерті»).
6. Мала проза Є. Кононенка: ідейні пошуки, поетика.
7. Проблема травматичного досвіду в «Солодкій Дарусі» Марії Матіос.
8. Типологічні домінанти та жанрово-стильові особливості прози С. Жадана.
9. Проза Тані Малярчук («Згори вниз. Книга страхів»).
10. Проблеми розвитку сучасного українського детективу (А. Кокотюха, В. Івченко).
11. Сучасна українська драматургія (Л. Подерв'янський, О. Ірванець, Неда Неждана).
12. Тенденції та перспективи розвитку української літератури початку ХХІ століття.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА Х-ХVІІІ СТ.

1. Александров О. В. Старокиївська агіографічна проза ХІ – першої третини ХІІІ ст. – Одеса: АстроПринт, 1999. – 120 с.
2. Багалій Д. Український мандрований філософ Григорій Сковорода. – 2-ге вид. / Дмитро Багалій. – К.: Оріє, 1992. – 472 с.
3. Білоус П. Паломницький жанр в історії української літератури / Петро Білоус. – Житомир, 1997. – 158 с.
4. Брайчевський М. Ю. Автор «Слова о полку Ігоревім» та культура Київської Русі / М. Ю. Брайчевський. – К.: Фенікс, 2005. – 551 с.
5. Величко Самійло. *Літопис* / Підгот. до друку: А. Багро, С. Багро, А. Бовгиря, Т. Добрянська, О. Іванова, В. Кононенко, М. Филипович. НАН України. Інститут історії України; Санкт-

- Петербурзький державний університет. Центр вивчення історії України. – К.: ТОВ "Видавництво "КЛІО", 2020. – 1016 с.
6. Генсьорський А. І. Галицько-Волинський літопис: Процес складання, редакції і редактори / А. І. Генсьорський – К.: Вид-во АН УРСР, 1958. – 103 с.
 7. Грушевський М. С. Історія української літератури: В 6 т., 9 кн. / М. С. Грушевський. – Т. 2. – К.: Либідь, 1993. – 264 с.
 8. Грушевський М. С. Історія української літератури: В 6 т., 9 кн. / М. С. Грушевський – Т. 3. – К.: Либідь, 1993. – 285 с.
 9. Ісіченко Ігор, архієп. Війна барокових метафор: «Камінь» Петра Могили проти «підзорної труби» Касіяна Саковича. - Харків: Акта, 2017. - 348 с.
 10. Ісіченко Ігор, архієп. Історія української літератури: епоха Бароко (XVII – XVIII ст.). Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Львів: Святогорець, 2011. – 568 с.
 11. Ісіченко Ю. А. Києво-Печерський патерик у літературному процесі кінця XVI–початку XVIII ст. на Україні / Ю. А. Ісіченко. – К.: Наукова думка, 1990. – 180 с.
 12. Історія Русів / Пер. І. Драча; вступ ст. В. Шевчука. – К.: Рад.письменник, 1991. – 318 с.
 13. Києво-Печерський Патерик. Вступ. Текст. Примітки. – К.: Час, 1991. – 278 с.
 14. Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки. / [пер. з староукр. Мови Р. І. Іванченко, передмова Ю. Луценко]. – К.: Знання, 1992. – 192 с.
 15. Літопис Руський: За Іпатським списком переклав Л. Махновець. – К.: Дніпро, 1989. – XVI; 591 с.
 16. Літопис Самовидця. / [підг. тексту та передмова Я. Дзири]. – К.: Наукова думка, 1971. – 206 с.
 17. Матушек Олена. Проповіді Лазаря Барановича в дискурсі українського бароко: Монографія. - Харків: Майдан, 2013. - 360 с.
 18. Махновець Л. Слово про автора «Слова о полку Ігоревім»/ Леонід Махновець. – К.: Видавництво при КДУ, 1989. – 264 с.
 19. Мишанич О. Крізь віки. Літературно-критичні та історіографічні статті й дослідження / Олекса Мишанич. – К.: Обереги, 1996. – 348 с.
 20. Павленко Г. І. Становлення історичної белетристики в давній українській літературі / Г. І. Павленко. – К.: Наукова думка, 1984. – 325 с.
 21. Патерик Києво-Печерський за редакцією, написаною 1462 року по Різдві Христовому печерським ченцем Касіяном / Упор., адаптування укр. мовою, додатки та примітки Ірини Жиленко. - Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 1998. - 348 с.
 22. Пелешенко Ю. Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII – XV ст.): Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції / Юрій Пелешенко. – К., 2004. – 422 с.
 23. Перетц В. М. Слово о полку Ігоревім. Пам'ятка феодальної України-Руси XII віку. Вступ. Текст. Коментар / В. М. Перетц. – Київ: З друкарні Української Академії Наук, 1926. – 345 с.
 24. Сковорода Григорій. Повна академічна збірка творів / За ред. проф. Леоніда Ушкалова. - Харків: Майдан, 2010. - 1400 с.
 25. Сліпущко О. Література Київської Русі. Навчальний посібник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – 393 с.
 26. Слово многоцінне: Хрестоматія української літератури (кінець XVI-XVIII ст.): Упор. Валерій Шевчук, Василь Яременко. - Київ: Аконті, 2006. - Кн.1-4.
 27. Слово о полку Ігоревім / Упоряд. та примітки О. Мишанича. – К.: Радянська школа, 1986. – 310 с.
 28. Смотрицький Мелетій. Тренос, або Плач Єдиної Святої Помісної Апостольської Східної Церкви... / Переклад та передмова Р. Радишевського. - К.: Тальком, 2015. - 560 с.
 29. Ткачук Руслан. Творчість митрополита Іпатія Потія та полемічна література на межі XVI – початку XVII ст. Джерела. Риторика. Діалог. К., 2011. - 238 с.
 30. Українська література XVII ст.: Синкретична писемність. Поезія. Драматургія. Белетристика. / [упорядкув., приміт., вступ стаття В. І. Кречотень]. – К., 1987. – 608 с.

31. Українська література XVIII ст.: Поетичні твори. Драматичні твори. Прозові твори. / [упорядкув., приміт., вступ стаття О. В. Мишанича, ред. тому В. І. Кречетень]. – К.: Наукова думка, 1983. – С. 357–383.
32. Українські гуманісти епохи Відродження: Антологія: У 2 ч. Ч.1 / Відп. ред. В. Нічик. – К.: Наукова думка; Основи, 1995. – 431 с.
33. Ушкалов Л. Світ українського Бароко / Леонід Ушкалов. – Харків: Око, 1994. – 108 с.
34. Ушкалов Л. Українське барокове богомислення. Сім етюдів про Григорія Сковороду / Леонід Ушкалов. – Харків: Акта, 2001. – 221 с.
35. Франко І. Я. Історія української літератури // І. Я. Франко. Зібрання творів у 50-ти томах. – Т. 40. – К.: Наукова думка, 1983. – С. 7–372.
36. Франко І. Я. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. // Франко І. Я. Зібрання творів у 50-ти томах. – Т. 41. – К.: Наукова думка, 1983. – С. 194–470.
37. Чижевський Д. Історія української літератури: Від початків до доби реалізму / Дмитро Чижевський. – Тернопіль: МПП «Презент» за участю товариства «Феміна», 1994. – 480 с.
38. Чижевський Д. І. Український літературний барок: нариси / Д. І. Чижевський. – Харків: Акта, 2003. – 460 с.
39. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI – XVIII століть: У 2 кн. / Валерій Шевчук. – Кн. 1. Ренесанс. Раннє Бароко. – К.: Либідь, 2004. – 400 с.; Книга 2. Розвинене бароко. – К.: Либідь, 2005. – 729 с.
40. Яковенко Наталя. У пошуках Нового неба: Життя і тексти Йоанікія Галятовського. – Київ: Критика, Laurus, 2017. – 704 с.

ЛІТЕРАТУРА КІНЦЯ XVIII – 60-х рр. XIX СТОЛІТТЯ

1. Барабаш Ю. Просторинь Шевченкового Слова. – К.: Темпора, 2011.
2. Борзенко О. Сентиментальна провінція (нова українська література на етапі становлення). – Харків, 2006.
3. Грабович Г. До історії української літератури. Дослідження, есе, полеміка. – К.: Основи, 1997.
4. Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість. – К.: Києво-Могилянська академія, 2008.
5. Зайцев П. Життя Тараса Шевченка. – Харків: Прапор, 1994.
6. Зеров М. Українське письменство. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002.
7. Івашків В. Художня, літературознавча і фольклористична парадигма ранньої творчості Пантелеймона Куліша. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2009.
8. Історія української літератури XIX ст.: У 3-х кн. – Кн. 1. – К.: Либідь, 1995.
9. Комаринець І. Ідейно-естетичні основи українського романтизму. – Львів, 1982.
10. Куліш П. Матеріали й дослідження. – Л.; Нью-Йорк, 2000.
11. Луцький Ю. Між Гоголем і Шевченком. – К.: Факт, 1998.
12. Нахлік Є. Перелицьований світ Івана Котляревського: текст-інтертекст-контекст. – Львів, 2015.
13. Смілянська В. Шевченкознавчі роздуми. – К.: НАН України, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка, 2015.
14. Спогади про Тараса Шевченка. – К.: Дніпро, 2010.
15. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – Т. 41. – К.: Наукова думка, 1984. – С. 194–470.
16. Чижевський Д. До світогляду Шевченка // Чижевський Д. Філософські твори: у 4-х томах. – Т. 1. – К.: Смолоскип, 2005.
17. Чижевський Д. Історія української літератури. Від початків до доби реалізму. – Тернопіль: Феміна, 1994.
18. Чижевський Д. П. О. Куліш – український філософ серця // Чижевський Д. Філософські твори: у 4-х томах. – Т. 2. – К.: Смолоскип, 2005.
19. Яковина О. Тарас Шевченко: істина – некомунікативна реальність. – К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2013.

ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

1. Власенко В. Художня майстерність І.Нечуя-Левицького. – К., 1969.
2. Гончар О. Перший симфоніст української прози // Зібрання творів: У 7 т. – К., 1986. – Т.6.
3. Грицай М. Марко Вовчок. Творчий шлях. – К., 1983.
4. Грицюта М. Селянство в українській дожовтневій літературі. – К., 1979.
5. Драгоманов М. Українське письменство 1866 – 1873 рр. // Літературно-публіцистичні праці: У 2 т. – К., 1970. – Т.1.
6. Єфремов С. Панас Мирний. Критико-біографічний нарис. // Єфремов С. Вибране. – К., 2002
7. Єфремов С. Іван Левицький – Нечуй. // Єфремов С. Вибране – К., 2002
8. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995.
9. Єфремов С. Літературно-критичні статті. – К., 1993.
10. Жук Н. Анатолій Свидницький. Літературний портрет. – К., 1987.
11. Жулинський М. У праці каторжній в трагічній самоті // Куліш Пантелеймон. Твори в двох томах. – К., 1989.
12. Задорожна Л. Історія української літератури кінця ХУІІІ – 60-х років ХІХ століття. – К., 2004
13. Зеров М. Українське письменство. – К., 2003
14. Ільницький О. Конфлікт між козацьким і селянським світоглядом у романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» // Слово і час. – 1990. - №9.
15. Індивідуальні стилі українських письменників ХІХ – початку ХХ ст. – К., 1987.
16. Історія української літератури ХІХ ст. У трьох книгах. Кн. 2-3. – К., 1995 – 1997.
17. Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У трьох книгах. – К., 1996 – 1999.
18. Калениченко Н. Українська література ХІХ ст. Напрями. Течії. – К., 1977.
19. Киричок П. Марко Кропивницький: Нарис життя і творчості. – К., 1985.
20. Кононенко В. Концепти українського дискурсу. – К., Івано-Франківськ, 2004
21. Крутикова Н. Творчість І. С. Нечуя-Левицького. – К., 1961.
22. Маковей О. Панько Куліш. Огляд його діяльності. – Львів, 1980.
23. Маланюк Є. В Кулішеву річницю // Книга спостережень. Статті про літературу. – К., 1997
24. Матвійшин В. Український літературний європеїзм. – К., 2009.
25. Міщук Л. Українська оповідна проза 50-60 рр. ХІХ ст. – К., 1979.
26. Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60 рр. ХІХ ст. – К., 1988.
27. Павличко С. Марко Вовчок (1833 – 1907) // Соломія Павличко. Фемінізм – К., 2002
28. Пантелеймон Куліш. Матеріали і дослідження. – Львів – Нью-Йорк, 2000.
29. Розвиток жанрів в українській літературі ХІХ – початку ХХ ст. - К., 1986
30. Святовец В. Художня деталь в українській класичній прозі. - К., 2007
31. Сиваченко М. Анатолій Свидницький і зародження соціального роману в українській літературі. – К., 1962.
32. Франко І. Михайло Петрович Старицький. // Зібрання творів у 50 т. – К., 1982. – Т. 33.
33. Франко І. Нарис з історії українсько-руської літератури до 1890 року // Зібрання творів: У 50 т. – К., 1984. – Т. 41.
34. Франко І. Ювілей Івана Левицького (Нечуя) // Там само. – 1982. – Т. 35.
35. Шерех Ю. (Шевельов Ю.) Кулішеві листи і Куліш у листах. – Третя сторожа. – К., 1993.
36. Буряк О. Художньо-стильові особливості драм Марка Кропивницького. Кіровоград, 2013.
37. Легкий М. Гуцульський триптих Франкової прози: специфіка моделювання художнього світу // Вісн. Львів. ун-ту. Серія: філологічна. 2015. Вип. 62.
38. Новиков А. Український театр і драматургія від найдавніших часів до початку 20 століття. Х., 2015.
39. Ткачук М. Художній світ творів Івана Франка. Тернопіль, 2016.

ЛІТЕРАТУРА КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

1. Агеєва В. Українська імпресіоністична проза: [монографія] / Віра Агеєва. – К.: Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, 1994. – 160 с.
2. Біла А. Символізм / Анна Біла. – К.: Темпора, 2010. – 272 с.
3. Борзенко О.І. Образ поета в ліричному циклі Лесі Українки «Ритми» / О.І. Борзенко // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2012. – № 1014. Сер.: Філологія. – Вип. 65. – С. 122-125.
4. Голомб Л. Три поети раннього українського модернізму: Олександр Олесь, Грицько Чупринка, Микола Філянський: монографія / Лідія Голомб. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2011. – 184 с.
5. Гуменюк В. І. Особливості стилю лірики Лесі Українки / Гуменюк В. І. // Учені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – 2014. – Т. 27(66), № 4. – С. 45–57. URL: <http://sn-philol.cfuv.ru/wp-content/uploads/2017/10/008gumenyuk.pdf/>.
6. Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискусія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Тамара Гундорова. – Львів: Літопис, 1997. – 447 с.
7. Ведель Ервін. Лірика Лесі Українки. Діалог з європейською культурою / Ервін Ведель; пер. Олеся Костюк. – Київ: Академія, 2014. – 79 с.
8. Євшан М. Й. Критика. Літературознавство. Естетика / М. Й. Євшан; [Упоряд. Н. Шумило]. – К.: Основи, 1998. – 658 с.
9. Єрмак В. Творча історія поезій у прозі Василя Стефаника / Єрмак В. – Київ: Наукова думка, 2016. – 150 с. – (Проект «Наукова книга-2011»: молоді вчені). - Бібліогр.: с.132-142.
10. Єфремов С. Історія українського письменства / Сергій Єфремов. – К.: «Femina», 1995.– 686 с.
11. Історія української літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст. У 2 кн.: [підручник] / За ред. О. Д. Гнідан. – Книга І. – К.: Либідь, 2005. – 624 с.
12. Камінчук О. А. Художній дискурс української поезії кінця ХІХ – початку ХХ ст.: монографія / О. А. Камінчук. – К.: Педагогічна думка, 2009.– 352 с.
13. Ковалів Ю. І. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: підручник: у 10 т. / Юрій Ковалів. – К.: Академія, 2013. – Т. 1: У пошуках іманентного сенсу. – 2013. –510 с.
14. Куцевол О. М. Вивчення життя і творчості Михайла Коцюбинського через рецепцію літературних та літературно-документальних джерел / Ольга Миколаївна Куцевол. – Вінниця: ТОВ «Консоль», 2015. – 439 с. - Бібліогр.: с. 413-439 (329 назв).
15. Левченко Г. Д. Міф проти історії. Семіосфера лірики Лесі Українки / Галина Дмитрівна Левченко. – Київ: Академвидав, 2013. – 329 с. – (Монограф).
16. Лях Т. Людина і світ у новелістиці Василя Стефаника: онтологічний модус художньої комунікації автора // Х Оломоуцький симпозиум україністів Середньої і Східної Європи (Чеська Республіка, м. Оломоуц, 9-10 вересня 2020 р.): збірник наукових праць. – Оломоуц, 2020. – С. 271-276. URI: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/31495>.
17. Малютіна Н. П. Українська драматургія кінця ХІХ – початку ХХ ст.: навчальний посібник для вузів / Наталія Павлівна Малютіна. – Київ: Академвидав, 2010. – 253 с. – (Альма-Матер).
18. Мельничук Б. І. Найкраща в нації дочка (Ольга Кобилянська у світлі художньої літератури): лекції зі спецкурсу з додатком вибраних творів про письменницю / Богдан Іванович Мельничук. – Чернівці: Вид-во Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, 2015. – 199 с.
19. Моклиця М. В. Модернізм в українській літературі ХХ століття: навчальний посібник. – Київ: Кондор, 2017. – 390 с.
20. Моренець В. П. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ ст.: Україна і Польща / В. П. Моренець. – К. : Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2002. – 327 с.
21. Наєнко М. Сергій Єфремов і ранні модерністи / Михайло Наєнко // Слово і час. – 2012. – № 1. – С. 117–120.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ

1. Агеєва В.П. Апологія модерну: обрис XX ст.: статті та есеї. – К.: Грані-Т, 2011. – 408 с.
2. Агеєва В. П. Українська імпресіоністична проза / В. П. Агеєва. – К.: [б. и.], 1994. – 158 с.
3. Агеєва В. П. Поетика парадокса: інтелектуальна проза Віктора Петрова-Домонтовича. – К.: Факт, 2006. – 432 с.
4. Антологія української літературно-критичної думки першої половини XX століття / упоряд. Віра Агеєва. – К.: Смолоскип, 2016. – 904 с.
5. Архів Розстріляного Відродження: матеріали архівно-слідчих справ українських письменників 1920—1930-х років / Упоряд. О. та Л. Ушкалових. – К.: Смолоскип, 2010. – 456 с.
6. Білецький О. Літературно-критичні статті. / О. І. Білецький. – К.: Дніпро, 1990. – 256 с.
7. Борисенко М. Уніфікація літературного життя України в 1920 – 1923 роках / М. Борисенко; ред.: В. Ф. Салабай; Київ. нац. екон. ун-т. – К.: "Унісерв", 2001. – 127 с.
8. Вервес Г. Українці на рандеву з Європою. / Г. Вервес; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. - К.: [б.в.], 1996. - 120 с.
9. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка / Г. Грабович. – К.: Критика, 2003. – 631 с.
10. Гречанюк С. С. На тлі XX століття: Літературно-критичні нариси. / С. С. Гречанюк. – К.: Радянський письменник, 1990. – 311 с.
11. Городнюк Н. А. Res incognita: семіотика речі у східнослов'янському модерністському романі першої половини XX століття: монографія. – Дніпро: Свідлер А. Л., 2017, -- 560 с.
12. Гундорова Т. Проявлення Слова: Дискусія раннього українського модернізму і постмодерна інтерпретація [монографія] / Тамара Гундорова – Львів, 1997. – 387 с.
13. Двадцять роки: літературні дискусії і полеміки. / упоряд. В. Г. Дончик – К.: Дніпро, 1991. – 366 с.
14. Донцов Д. Дві літератури нашої доби / Дмитро Донцов. – Львів Книгозбірня «Просвіта», 1991.- 295 с.
15. Єфремов С. Історія українського письменства. / Сергій Єфремов. – К.: «Femina», 1995. – 686 с.
16. Жулинський М. Із забуття – в безсмертя: Сторінки призабутої спадщини. / М. Жулинський. – К.: Дніпро, 1990. – 449 с.
17. З порога смерті: Письменники України – жертви сталінських репресій. / Авт. кол.: Бойко Л. С. та ін. – К.: Радянський письменник, 1991. – Вип. І / Упоряд. О. Г. Мусієнко. – 494 с.
18. Зеров М. До джерел: Літературно-критичні статті / Зеров М. Твори: У 2 т. – К.: Дніпро, 1990. – Т.2. – С. 492-588.
19. Ільєнко І. У жорнах репресій: Оповіді про українських письменників : (за архівами ДПУ – НКВС) / І. Ільєнко. – К.: Веселка, 1995. – 447 с.
20. Ільницький М. Від "Молодої музи" до "Празької школи" / М. М.Ільницький - Львів: НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича; Львів. обл. наук. метод. ін-т освіти, 1995. – 318 с.
21. Ільницький М. М. Література українського відродження: напрями і течії в українській літературі 20-х-початку 30-х рр. XX ст. / М.М. Ільницький. – Львів, : Львів. обл. наук.-метод. ін-т освіти, 1994. – 72 с.
22. Ільницький О. Український футуризм (1914—1930). – Львів: Літопис, 2003. – 456 с.
23. Історія української літератури XX ст.: У 2 кн.: [підручник для студ. гуманітарних спеціальностей вищих закладів освіти]. / За ред.чл.-кор. НАН України В.Г.Дончика. – К.: Либідь, 1998.
24. Ковалів Ю. І. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник : у 10 т. / Юрій Ковалів. – К.: Академія, 2013. – Т. 2 : У пошуках іманентного сенсу. – 2013. – 622 с.
25. Ковалів Ю. І. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. / Ю. І. Ковалів. – К.: Академія, 2013. – Т. 3: У сподіваннях і трагічних зламах. – 2014. – 71 с.
26. Ковалів Ю. Літературна дискусія 1925–1928 рр. / Ю.І. Ковалів. – К.: Знання, 1990 – 48 с.

27. Ковалів Юрій. Українська поезія першої половини ХХ ст. / Ю.І. Ковалів // Українська мова та література. – К.: Бібліотечка "Першого вересня". – 2000. – Ч. 12 (172). – 40 с.
28. Луцький Ю. Літературна політика а радянській Україні. 1917-1934 / Ю. Луцький. – К.: Гелікон, 2000. – 242 с.
29. Маланюк Є. Книга спостережень: статті про літературу / Є. Маланюк. – К.: Дніпро, 1998. – 428 с.
30. Мовчан Р. В. Український модернізм 1920-х: портрет в історичному інтер'єрі: монографія. – К.: ВД «Стилос», 2008. – 544 с.
31. Наєнко М. Романтичний епос: Ефект романтизму і українська література. / М. К. Наєнко. - 2-е вид.,зі змінами й доп. - К. : Вид. центр "Просвіта", 2000. - 378 с.
32. Неврлий М. Українська радянська поезія 20-х років: Мікропортрети в художніх стилях і напрямках / М. Неврлий. – К.: Вища школа, 1991. – 271 с.
33. Олійник-Рахманний Р. Літературно-ідеологічні напрямки в Західній Україні (1919-1939 роки) / Р. Олійник-Рахманний. – К.:Четверта хвиля, 1999. – 240 с.
34. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія. 2-ге вид. / С. Павличко. – К.: Либідь, 1999. – 447 с.
35. Панченко В. Є. Неубієнна література: Дослідницькі етюди. – К.: Твім інтер, 2007. – 440 с.
36. Працьовитий В.С. Українська драматургія 20-30-х років ХХ ст.: монографія / В. С. Працьовитий. – Л.: Ліга-Прес, 1999. – 282 с.
37. Розстріляне відродження: Антологія 1917–1933. Поезія – проза – драма – есей / Упоряд. Ю. Лавріненко – К.: Смолоскип, 2004. – 992 с.
38. Семенюк Г. Ф. Українська драматургія 20-х років: [посіб. для вчителя] / Г. Ф. Семенюк. – К.: Проза, 1993. – 203 с.
39. Сеник Л. Т. Роман опору: Український роман 20-х років: проблема національної ідентичності. / Л. Т. Сеник. – Львів: Академічний експрес, 2002. – 239 с.
40. Славутич Я. Розстріляна муза: Мартиролог. Нариси про поетів / Я. Славутич. – 2-е вид., випр. і доп. – К. : Либідь, 1992. – 184 с.
41. Соловей Е. Українська філософська лірика : [навч. посібник із спецкурсу] / Е. Соловей. – К. : Юніверс, 1998. – 368 с.
42. Тарнавський О. Відоме й позавідоме / О. Тарнавський. – К.: Час, 1999. – 584 с.
43. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 4 т. / Упоряд. В.Яременко, Є. Федоренко– К.: Рось, 1994-1995. – Кн. 1-2, 3- 4.
44. Филипович П. П. Літературно-критичні статті / П.П. Филипович. – К.: Дніпро, 1991. – 270 с.
45. Шерех Ю. Із книжки «Друга черга» // Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя: Література. Мистецтво. Ідеологія: У 3 т. – Харків, 1998. – Т. 1. – С. 343-595.
46. Шерех Ю. Із книжки «Не для дітей» // Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя: Література. Мистецтво. Ідеологія: У 3 т. – Харків, 1998. – Т. 1. – С. 19-342.
47. Шкандрій М. Модерністи, марксисты і нація. Українська літературна дискусія 1920-х років. – К.: Ніка-Центр, 2006. – 384 с.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС 1940–50-х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

1. Агєєва В. П. Дороги й середохрестя: есеї. – Львів, Видавництво Старого Лева, 2016. – 352 с.
2. Агєєва В. Візерунок на камені: Микола Бажан: життєпис (не)радянського поета. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2018. – 496 с.
3. Бій ішов святий і правий: Українська література в роки Великої Вітчизняної війни / Під кер. Л. М. Новиченка. – К.: Дніпро, 1986. – 261 с.
4. Вакуленко Д. Сучасна українська драматургія: Основні тенденції розвитку (1945–1972) / Д. Вакуленко. – К.: Наукова думка, 1976. – 227 с.
5. Грабович Г. У пошуках Великої літератури / Г. Грабович.– К.: Інститут української археографії АН України, 1993. – 55 с.

6. Скељчик С. Імперія пам'яті. Російсько-українські стосунки в радянській історичній уяві / С. Скељчик ; авториз. пер. з англ. М. Климчук, Х. Чушак; ред. пер. КлМ. Климчук ; Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту, Інститут Критики. Серія "Критичні студії". – К.: Критика, 2008. – 303 с.
7. Захарчук І. В. Війна і слово (мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму): монографія / І. В. Захарчук. – Луцьк : Твердиня, 2008. – 408 с.
6. Ільницький М. Українська повоєнна еміграційна поезія / Микола Ільницький. – Львів: Львівський обласний науково-методичний інститут освіти; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1995. – 116 с.
8. Історія української літератури ХХ століття: навч. посібник для студ. філол. фак. вищ. навч. закладів: У 2 т. / ред. В. Г. Дончик. – К.: Либідь, 1994. – Кн. 2, ч. 1: 1940-і – 1950-ті роки / В. Г. Дончик [и др.]. – [Б. м.]: [б.в.], 1994. – 367 с.
9. Ковалів Ю. І. Художня хроніка великої трагедії. Українська література періоду другої світової війни / Ю. І. Ковалів. – К.: Джерело-М, 2004. – 108 с.
10. Ковальчук О. Український повоєнний роман: Проблеми жанрового розвитку: Навч. Посібник для студ.пед.ін-тів / О.Г. Ковальчук. – К.: Вища школа, 1992. – 174 с.
11. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства: підруч. для філологічних спец. вищ. навч. закл. / М. К. Наєнко. – 2-е вид., зі змінами й доп. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 360 с.
12. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / Соломія Павличко. – К.: Либідь, 1997. – 360 с.
13. Павличко С. Теорія літератури / Соломія Павличко. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 664 с.
14. Роздольська І. В. Українська поезія резистансу 40–50-х років ХХ століття: генетичний контекст і естетична природа: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.01.01 / Роздольська Ірина Володимирівна; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2000. – 19 с.
15. Соловей Е. Невпізнаний гість: доля і спадщина Володимира Свідзінського. – К.: Наук. думка, 2006. – 224 с.
16. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 4-х кн. / упоряд.: Василь Яременко, Євген Федоренко. – К.: Дніпро, 1994-1995. – Кн. 2. – 719 с. – Кн. 3. – 687 с.
17. Шерех Ю. Пороги і Запоріжжя: Література. Мистецтво. Ідеологія: У 3 т. / Ю. Шерех– Х.: Фоліо, 1998.
18. Шерех Ю. Третя сторожа: Література. Мистецтво. Ідеологія / Юрій Шерех. – К.: Дніпро, 1993 – 590 с.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС 1960–80-х РОКІВ

1. Анісімова Н. П. На зламі культурних епох: поезія покоління 80-х років ХХ ст. у системі пізнього українського модернізму: монографія / Ніна Анісімова ; Бердян. держ. пед. ун-т, Ін-т філол. та соц. комунікацій. – Бердянськ : Ткачук О. В. [вид.], 2012. – 526 с.
2. Антонюк Т. Сюрреалізм як художній напрям в українській поезії ХХ ст.: Е. Андіївська, Б. І. Антонич, М. Воробйов, О. Зуєвський: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філол. наук.: 10.01.01. / Антонюк Тетяна Олександрівна / Київський університет ім. Тараса Шевченка. – К.: 2003. – 182 с.
3. Астаф'єв О. Лірика української еміграції: еволюція стильових систем / О.Астаф'єв. – К.: Смолоскип, 1998. – 313 с.
4. Астаф'єв О. [Передмова] / О. Астаф'єв // Поети –Нью-Йоркської групи: Антологія / Упорядники О. Г. Астаф'єв, А. О. Дністровий. – Харків: Веста; Ранок, 2005. – С. 3-42.
5. Астаф'єв О. Реляція «реальність-сон» у поезії модернізму / О. Астаф'єв // Слово і час. – 2002. – № 9. – С. 35 – 43.
6. Вакуленко Д. Т. Сучасна українська драматургія 1945–1972: Основні тенденції розвитку / Дія Тодорівна Вакуленко; В.о. НАН України. Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка; Відп. ред.

- С. А. Крижанівський. – К.: Наукова думка, 1976. – 226 с.
7. Водолазька С. Постмодерністські акценти у творчості Е.Андієвської.: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата філол. наук: спец. 10.01.01. "Українська література" / Світлана Водолазька. / Київський університет ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 16 с.
 8. Галета О. від антології до онтології: антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ—початку ХХ століття: монографія. – К.: Смолоскип, 2015. – 640 с.
 9. Грабович Г. Велика література. / Г. Грабович. — К. : Інститут української археографії АН України, 1993. — 55 с. – К., 1994.
 10. Гримич Г. М. Загадка творчого бунту: новелістика укр. шістдесятників: Літ.-критичний нарис / Г. М. Гримич. – К.: Укр. письменник, 1993. – 248 с.
 11. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодерн / Т. Гундорова ; Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту, Інститут критики. – К.: Критика, 2005. – 263 с.
 12. Діалектика художнього пошуку: Літературний процес 60-80-х років / Л. С. Бойко, Дія Тодорівна Вакуленко, Віра Павлівна Агєєва. – Київ : Наукова думка, 1989 . – 317 с.
 13. Дончик В. Український радянський роман. Рух ідей і форм / Віталій Григорович Дончик – Київ : Дніпро, 1987 . – 429 с.
 14. Жулинський М. Роздуми над українською прозою 60 – 80-х років / М. Жулинський // Рад. літературознавство. – 1987. – № 11. – С. 18–28.
 15. Ільницький М. Українська повоєнна еміграційна поезія / М. Ільницький. – Львів: Львівський обласний науково-методичний інститут освіти; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1995. – 116 с.
 16. Історія української літератури ХХ століття: навч. посібник для студ. філол. фак. вищ. навч. закладів: У 2 т. / ред. В. Г. Дончик. – К.: Либідь, 1994 . – Кн. 2, ч. 2: 1960–1990-ті роки / В. Г. Дончик [та ін.]. – [Б. м.]: [б.в.], 1995. – 510 с.
 17. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х років / Г.В. Касьянов. – Київ: Либідь, 1995 . – 223 с.
 18. Ковальчук О. Український повоєнний роман: проблеми жанрового розвитку: Навчальний посібник / О. Г. Ковальчук. – К.: Вища школа, 1992. – 174 с.
 19. Колесніченко-Братусь Н. Поетична тріада Нью-Йоркської групи. Роздуми над збіркою Б. Бойчука, Б. Рубчака, Ю. Тарнавського / Н. Колесніченко-Братусь // Дзвін. – 1993. – № 1. – С. 131 – 135.
 20. Корогодський Р. Брама світла. Шістдесятники / Р. Корогодський; упоряд. М. Коцюбинська [та ін.]. – Л.: Видавництво Українського католицького ун-ту, 2009. – 656 с.
 21. Кравченко А. Молода українська проза / А. Є. Кравченко . – Київ : Товариство "Знання" України, 1990. – 48 с.
 22. Логвиненко О. М. Сучасний український роман: еволюція, характери, стиль: [монографія] / О. М. Логвиненко. – К.: Вища школа, 1989. – 175 с.
 23. Майданченко П. Комічне в сучасній літературній прозі: Літературно-критичний збірник / П. Майдаченко. – К.: Рад. , 1991.
 24. Павличко С. Нью-Йоркська група в контексті модернізму / Соломія Павличко // Вікно в світ. – 1999. – № 5. – С. 155 – 166.
 25. Павличко Соломія Теорія літератури / С. Павличко; упоряд. В. Агєєвої, Б. Кравченко. – Вид. 2-ге. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2009. – С. 381 – 411.
 26. Павлишин М. Канон та іконостас / М. Павлишин. – К.: Час, 1997. – 446 с. Сверстюк Є. Блудні сини України / Є. О. Сверстюк; упоряд. Т. Марусик ; ред. О. Рибалко. – К.: [б.в.], 1993. – 244 с.
 27. Плеяда нескорених: Алла Горська, Опанас Заливаха, Віктор Зарецький, Галина Севрук, Людмила Семикіна [Текст] : біобібліогр. нарис / [авт. нарису Л. Б. Барнашинська ; бібліограф-упоряд. М. А. Лук'яненко; наук. ред. В. О. Кононенко]; ДЗ «Нац. парламент. б-ка України». – К.: [б. в.], 2011. – 200 с.
 28. Панченко В. Є. Кільця на дереві. – К.: ТОВ «Видавництво «Кліо»», 2015. – 560 с.
 29. Ревакович М. Від упорядника // Півстоліття напівтиші: Антологія поетів Нью-Йоркської

- групи / Марія Ревакович. – К.: Факт, 2005. – 372 с.
30. Ревакович М. Еротика в поезії – Нью-Йоркської групи: декілька семіотичних і рецептивних міркувань // Слово і час. – 2000. – №2. – С.28– 33.
 31. Тарнашинська Л. Б. Сюжет доби: дискус шістдесятництва в українській літературі ХХ століття: [монографія] / Людмила Тарнашинська; Нац. акад. наук України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Академперіодика, 2013. – 674, [8] с.
 32. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління. (Історико-літературний та поетикальний аспекти): монографія / Людмила Тарнашинська; Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – К.: Смолоскип, 2010. – 627 с.
 33. Ткачук М. Нью-Йоркська група поетів / Микола Ткачук // Українська мова та література. – 2000. – № 40. – С. 1 – 5.
 34. У вирі шістдесятницького руху: Погляд з відстані часу / ідея та упоряд. В. М. Квітневий. – Л. : Каменярь, 2003. – 128 с.
 35. Українські літературні школи та групи 60–90-х рр. ХХ ст.: антологія [вибр. поезії та есеїстики] / упоряд., авт. вступ. слова, біобібліогр. відомостей та приміток Василь Ґабор. – Л. : Піраміда, 2009. – 620 с.
 36. Шкандрій М. В обіймах імперії: російська і українська літератури новітньої доби / М. Шкандрій ; пер. з англ. П. Таращук. – К. : Факт, 2004. – 494 с.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

1. Бондар-Терещенко І. Текст 1990-х: герої та персонажі / Ігор Бондар- Терещенко. – Тернопіль, Джура, 2003. – 208 с.
2. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодерн / Т. Гундорова; Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту, Інститут критики. - К. : Критика, 2005. - 263 с.
3. Модернізм після постмодерну: [зб. ст.] / Нац. акад. наук України, Ін-т л-ри ім. Т.Г. Шевченка ; за ред. чл.-кор. НАНУ Т. І. Гундорової. - К. : Фоліант, 2008. – 318 с.
4. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми: ст. та есеї / Тамара Гундорова. - К. : Грані-Т, 2013. - 546 с.
5. Зубрицька М. Номо legens: читання як соціокультурний феномен / М. Зубрицька. - Л.: Літопис, 2004. - 352 с.
6. Лаврінович Л. Сучасний український постмодернізм – напрям. Стиль. Метод / Л. Лаврінович // Слово і час. – 2001. – № 1.
7. Романенко О. В. Семіосфера української масової літератури. Текст. Читач. Епоха / Олена Романенко. – Київ : Якубець А. В. [вид.], 2014. – 362 с.
8. Шкандрій М. В обіймах імперії: російська і українська літератури новітньої доби / М. Шкандрій; пер. з англ. П. Таращук. – К. : Факт, 2004. – 494 с.
9. Даниленко В. Г. Лісоруб у пустелі: письменник і літературний процес / В. Г. Даниленко. – К. : Академвидав, 2008. – 352 с.
10. Голобородько Я. Артеграунд. Український літературний істеблішмент: [Зб. статей] / Я. Голобородько. – К. : Факт, 2006. – 160 с.
11. Енциклопедія постмодернізму [Текст] / пер. з англ. В. Шовкун ; наук. ред. пер. О. Шевченко; ред. Ч. Е. Вінквіст, В. Е. Тейлор. – К. : Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2003. – 503 с.

СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ І ЛІТЕРАТУТИ

Пояснювальна записка

Вступний екзамен до аспірантури має на меті визначити рівень професійної підготовки вступника, обсяг та глибину знань зі слов'янських мов, володіння теоретико-поняттєвим апаратом, з'ясувати спроможність абітурієнта критично осмислювати стан розроблення обраної наукової теми дисертаційного дослідження.

Знання з мови в межах програми передбачають розуміння історичних етапів розвитку мови, зв'язку мови з історією та культурою народу, системної зумовленості мовних явищ.

Передумовою складання вступного іспиту до аспірантури є подання переліку власних наукових публікацій здобувача

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ

Вступне фахове випробування відбувається у письмовій формі та передбачає відповідь на 2 теоретичних питання з мови (для вступників на навчання з предметного напрямку «слов'янські мови») або 2 теоретичних питання з історії літератури (для вступників на навчання з предметного напрямку «слов'янські літератури»).

Відповідь на кожне з питань оцінюється у 100 балів, максимальна кількість отриманих балів за екзаменаційне завдання - 200.

В умовах воєнного стану екзамен буде проводитися дистанційно в онлайн режимі за допомогою платформ ZOOM/ SKYPE/GOOGL MEET за погодженням з абітурієнтом.

Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка з вступного випробування складає не менше 100 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ (для вступників на навчання з предметного напрямку «слов'янські мови»)

За національною шкалою	За шкалою вищого навчального закладу	Визначення
5 (відмінно)	180 – 200	Робота відзначається повнотою і вичерпністю. Абітурієнт вільно орієнтується в концептуальному просторі курсу, володіє теоретичними та практичними знаннями з історичної граматики, лексикології та лексикографії, фонетики, морфеміка і словотвору, морфології, синтаксису, стилістики, культури мовлення, розуміє процеси розвитку мовних явищ; реалізує знання з основних понять і концепцій сучасної мовознавчої науки; вільно оперує мовознавчою термінологією; вміє самостійно аналізувати мовні факти і факти науки, демонструючи рівень мовної компетенції, різнобічні системні знання мовного матеріалу Імплементацию теоретичних знань до практики доведено до автоматизму

4 (добре)	160 – 179	Вище середнього рівня з кількома негрубими помилками. Абітурієнт володіє теоретичними знаннями, проте практичне їх застосування не є таким, що доведене до автоматизму. Загалом правильна робота з невеликою кількістю помилок. Абітурієнт має деякі прогалини в теоретичних знаннях, що не стосуються фундаментальних положень.
3 (задовільно)	159– 100	Непогано, але зі значною кількістю недоліків. Істотні лакуни в теоретичних знаннях, навички практичної роботи не виходять за межі застосування лише основних теоретичних положень на практиці, є виключно репродуктивними. Виконання задовольняє мінімальні критерії. Мають місце серйозні помилки.
2 (незадовільно)	0 – 99	Теоретичні знання відсутні. Абітурієнт спроможний виконувати аналіз мовного матеріалу лише на елементарному рівні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ (для вступників на навчання з предметного напрямку «слов'янські літератури»)

За національною шкалою	За шкалою вищого навчального закладу	Визначення
5 (відмінно)	180 – 200	Оцінка виставляється за: – повну, розгорнуту, аргументовану відповідь на поставлені запитання; – вільне володіння термінологією та чітке розуміння теоретичного матеріалу; – правильне обґрунтування теоретичних положень історико-літературними фактами; – послідовне, логічне викладення матеріалу; – грамотність, дотримання норм літературної мови.
4 (добре)	160 – 179	Оцінка виставляється за: – неповну, але вірну і аргументовану відповідь на поставлені запитання; – вільне володіння термінологією та чітке розуміння теоретичного матеріалу; – правильне обґрунтування теоретичних положень історико-літературними фактами; – послідовне, логічне викладення матеріалу; – грамотність, дотримання норм літературної мови. Допускаються неprincipові погрешності, що стосуються перерахованих вище вимог.

3 (задовільно)	159– 100	Оцінка виставляється тоді, коли: – відповіді дані не менш, ніж наполовину; – допущені фактичні та смислові неточності; – теоретичні знання поверхневі, а термінологія неточна; – матеріал викладається фрагментарно, з порушенням логічної послідовності; – висновки не в усьому вірні або непереконливі; – є стилістичні погіршення та не дотримання норм літературної мови
2 (незадовільно)	0-99	Оцінка виставляється, якщо: – не дані відповіді на поставлені запитання; – теоретико-літературні та історико-літературні знання низького рівня; – істотні помилки у вживанні термінів; – у викладі матеріалу та аргументації відсутня логіка; – виявлено слабе володіння літературної мови.

ЧАСТИНА I.:СЛОВ'ЯНСЬКІ МОВИ

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ. ЛЕКСИКОГРАФІЯ

Слово як основна одиниця мови, його основні ознаки та функції.

Лексичне значення слова. Синонімія. Антонімія

Системні відносини у лексиці: парадигматичні, синтагматичні, епідигматичні відносини. Способи їхньої структуризації.

Фразеологія як розділ науки про мову. Концепція фразеологічної одиниці

Лексикографія як розділ науки про мову. Лінгвістичні та енциклопедичні словники.

ФОНЕТИКА. ФОНОЛОГІЯ. ОРФОЕПІЯ.

Предмет та завдання курсу “Фонетика”. Описова, історична, порівняльна, загальна фонетика. Методи вивчення фонетики. Практичне значення фонетики. Зв'язок фонетики з іншими розділами мовознавства.

Фонетичне членування мовного потоку

Мовний апарат людини. Функціонування різних частин артикуляційного апарату в процесі створення мовлення. Активні та пасивні органи мови. Інструментальні методи вивчення артикуляції звуків.

Виділення звуку у мовному потоці. Аспекти характеристики звуку (артикуляційний, акустичний, багатофункціональний). Підстави поділу звуків на голосні та приголосні.

Артикуляційна характеристика голосних звуків.

Артикуляційна характеристика приголосних.

Визначення звуку з акустичної точки зору. Висота, сила, тривалість та тембр – основні акустичні характеристики звуку мови.

Склад. Типи складів. Основні правила складоподілу.

Словесний наголос Характер та особливості наголосу. Фразовий, тактовий та логічний наголос.

Інтонація. Основні типи інтонаційних конструкцій.

Основні норми літературної вимови у сфері голосних.

Основні норми літературної вимови у сфері приголосних.

МОРФЕМІКА ТА СЛОВОТВІР

Теоретичне та практичне значення морфеміки. Основні поняття морфеміки - "морфема", "морф", "аломорфи" та ін. Класифікація морфем. Ознаки різних типів морфем.

Процедура морфемного аналізу – методи похідності та залишкового членування – стосовно слів різних структурних типів. Членовані та нечленовані слова. Словники морфем, їхні завдання. Науковий морфемний аналіз у порівнянні зі шкільним розбором слова за складом.

Корінь слова.

Роль словотвору у формуванні мовної картини світу.

Морфологічні та неморфологічні способи словотворення. Проста та комбінована афіксація. Складання, види складання. Абревіація.

Словотвірне значення, його відмінність від лексичного значення слова та граматичного значення. Роль словотвірного значення у формуванні лексичного значення похідного слова. Концепція внутрішньої форми. Фразеологізація словотвірного значення. Пізнавальна цінність поняття «словотвірне значення» для оволодіння мовою як системою. Синтаксична деривація та лексична.

Порівняльна характеристика морфемного та словотвірного аналізу: об'єкт, мета, методи, процедура, результат.

МОРФОЛОГІЯ

Предмет та завдання морфології. Слово та словоформа. Словоформа як об'єкт вивчення у морфології. Поняття парадигми, типи парадигм. Граматичне значення (ГЗ), засоби та способи його вираження. Відмінність ГЗ від лексичного та дериваційного. Морфологічна категорія (МК) як система протиставлених один одному граматичних значень, виражених певними граматичними показниками.

Самостійні та службові частини мови. Принципи виділення частин мови: семантичний, морфологічний, синтаксичний. Два підходи до розподілу слів за частинами мови. Числівники та займенники як дискусійні класи слів. Компромісність традиційного розподілу слів за частинами мови як відображення мовної асиметрії.

Іменник як частина мови. Лексико-граматичні розряди іменників. Морфологічна категорія числа як словозмінна категорія. Морфологічна категорія роду як класифікаційна (несловозмінна) категорія іменників.

Категорія відмінка як словозмінна змістовна морфологічна категорія. Питання кількості відмінків. Основні значення відмінків

Прикметник як частина мови: категоріальне значення, набір та характер морфологічних категорій, синтаксичні функції та зв'язки прикметників. Якісні та відносні прикметники. Категорія атрибутивності / неатрибутивності. Ступені порівняння прикметників.

Граматичні ознаки числівників. Обсяг частини мови. Характер зв'язку числівників із іменниками.

Різні підходи до статусу частини мови займенникових слів. Граматика займенників. Особливості морфологічних категорій роду, числа та відмінка у займенників.

Дієслово. Перехідні та неперехідні дієслова. Дієслівна категорія стану.

Вид як класифікаційна семантична морфологічна категорія. Словозмінні категорії дієслова. Морфологічна категорія способу. Морфологічна категорія особи. Словозмінна категорія часу дієслова. Система форм часів, їх утворення та значення. Відмінювання дієслів.

Дієприкметник як форма дієслова. Утворення форм дієприкметників. Особливості морфологічних категорій часу та стану у дієприкметників. Дієприслівник як дієслівна словоформа. Творення дієприслівників. Інфінітив, його синтаксичні функції.

Категоріальне значення, синтаксичні зв'язки та функції, незмінність прислівників. Означальні та обставинні прислівники. Ступені порівняння якісно-означальних прислівників. Питання щодо слів категорії стану.

Основні класифікації прийменників, сполучників, часток.

СИНТАКСИС

Предмет синтаксису. Зв'язок синтаксису із фонетикою, морфологією, семантикою, словотвором.

Словосполучення як синтаксичне явище. Типологія синтаксичних зв'язків, семантико-синтаксичних відносин між компонентами словосполучення. Відмінності словосполучення від речення та слова.

Просте речення як комунікативна одиниця. Семантико-синтаксичні категорії простого речення. Принципи класифікації простих речень

Актуальне членування речення. Його зв'язок із контекстом, словопорядком, логічним наголосом, інтонацією. Значення актуального членування для організації тексту.

Складне речення: граматична природа, структура, значення, засоби зв'язку. Сурядність та підрядність у складному реченні: відмінності на формально-синтаксичному, семантичному та комунікативному рівнях. Асиметрія між формою та змістом. Принципи класифікації складносурядних та складнопідрядних речень. Пунктуація.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Славістика

1. Баран В. Д. Давні слов'яни. Київ, 1998.
2. Глущенко В. А. Період східнослов'янської мовної єдності в працях О. О. Шахматова. *Мовознавство*. 1993. № 2.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій / за ред. В. І. Ярового. Київ, 2003.
4. Леута О. І. Старослов'янська мова: підручник. Київ, 2001.
5. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології: Підручник. Київ, 2013.
6. Майборода А. В. Старослов'янська мова. Київ, 1975.
7. Півторак Г. П. Проблема східнослов'янської прамови. *Мовознавство*: доп. та повідомл. на IV Міжнар. Конгресі українців ; відп. ред. В. Німчук. Київ, 2002.
8. Тараненко О. О. Мова Київської Русі: вузол історико-лінгвістичних і політико-ідеологічних проблем. *Мовознавство*. 1993. № 2.
9. Чучка П. П. Вступ до слов'янської філології: навч. посіб. Ч. 1. Київ, 1988.
10. Чучка П. П. Вступ до слов'янської філології: Навч. посіб. Ч. 2. Київ, 1989.
11. Юсип-Якимович Ю. В., Шимко О. В. Старослов'янська мова: навч. посіб. Київ, 2009.

Мовознавство

1. Арібжанова І. М. Сучасна українська мова: Базові поняття синтаксису: навч. посіб. Київ, 2016.
2. Бабій І. М., Лісняк Н. І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Тернопіль, 2006.
3. Бикова Л. О., Чернцова О. В. Теорія і практика морфемного аналізу. Харків, 2006.
4. Вакарюк Л. О. Українська мова. Морфеміка і словотвір. Тернопіль, 2010.
5. Добролюба Г. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Дієслово та його форми. Службові частини мови. Житомир, 2021
6. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк, 2001. URL: http://litmisto.org.ua/?page_id=15
7. Захлюпана Н. М., Кузьма І. Т., Кутня Г. В. Морфологія: навчально-метод. посібник. Львів, 2009.
8. Крижанівська О. І. Історія української мови. Історична фонетика. Історична граматики. Київ, 2010.
9. Купчинська З., Пілецький В. Історична граматики української мови. Львів, 2014.
10. Литвин І. Зіставна фонетика української, російської та польської мов. Черкаси, 2018.

11. Мельчук І. А. Курс загальної морфології. Т. І. Відень, 1997.
12. Мельчук І. А. Курс загальної морфології. Т. II. Відень, 1998.
13. Мельчук І. А. Курс загальної морфології. Т. III. Відень, 2000.
14. Мельчук І. А. Курс загальної морфології. Т. IV. Відень, 2000.
15. Нариси з історії українського словотворення (іменникові конфікси) / П. І. Білоусенко, І. О. Іншакова, К. А. Качайло, О. В. Меркулова, Л. М. Стовбур. Запоріжжя–Кривий Ріг, 2010.
16. Олексенко О. А., Павлова І. А. Сучасна українська мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: навч. посіб.. Харків, 2018.
17. Плющ М. Я. Граматика української мови: У 2 ч. Ч. І. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. Київ, 2005.
18. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: підручник. 2-ге вид., доп. Київ, 2010.
19. Попова І. С. Синтаксис простого речення (на матеріалі «Щоденників» Олеся Гончара): курс лекцій. Дніпро, 2017.
20. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава, 2011.
21. Сопоставительное исследование русского и украинского языков. Київ, 1975.
22. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія. Київ, 1981.
23. Чернобров Ю. А. Історія синтаксичних термінів української мови: XIX – перша половина XX ст.: [монографія]. Київ, 2019.
24. Чернцова Е. В. Дискурсивне варіювання когнітивної семантики слова: досвід інтегрального дослідження (на матеріалі дієслівних предикатів *казаться*, *показаться*, *девербатива кажимость*, *парентези кажется*) монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 428 с.
25. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: підруч.: [для студ. вищ. навч. закл.]. 2-ге вид., доп. Київ, 2010.

Мережеві джерела

<https://slavistik-portal.de/en/>

<https://cercll.arizona.edu/blog/lcccommons/>

https://en.wikisource.org/wiki/Portal:Slavic_languages_and_literatures

<https://www.balticmedia.com/translate-languages/slavic-languages/>

<https://sites.google.com/site/ukrainskafilologia/home/movoznavcij-cikl/morfologia>

<http://ukrajinskamova.org.ua/morfolohiya-slovotvir-i-syntaksys/>

Блог професора О. Пономарева: <https://www.bbc.com/ukrainian/topics/ponomariv>.

Мова – ДНК нації / освітній проєкт: <https://ukr-mova.in.ua/>

Електронний підручник з сучасної української мови.
URL: <http://linguist.univ.kiev.ua/WINS/pidruchn/index.htm>

Нова мова. Проєкт розвитку української мови URL: <http://www.novamova.com.ua/217.html>.

<https://ukrainskamova.com/>

<http://sum.in.ua/>

<http://xn--80aafnzkiym.xn--j1amh/11/12>

<https://ukrainianlessons.com/>

<http://movomarafon.in.ua/>

<https://slovotvir.org.ua/>

<http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>

ЧАСТИНА II. Слов'янські літератури

Давньоруська література та література XVIII ст.

Фольклор як особливий вид мистецтва. Основні відмінності фольклору від літератури. Система жанрів фольклору.

Особливості давньоруської літератури, її періодизація. Жанри та стилі давньої літератури.

Література Київської Русі. «Повість минулих літ» як літературна пам'ятка (основні ідеї та їх художнє втілення, принципи побудови, особливості літописного оповідання; стиль монументального історизму та епічний стиль у зображенні світу та людини).

Ідейно-художня та жанрова своєрідність «Слова про похід Ігорів». Зв'язок «Слова...» із фольклором. Проблема авторства і часу написання пам'ятки.

Література XV століття. Творчість Єпіфанія Премудрого.

Література XVI століття. Виникнення публіцистики.

Нові тенденції в літературі XVII сторіччя. Зміни в жанровій системі. Особливості бароко у польській, українській, російській літературах.

Особливості розвитку слов'янських літератур доби Просвітництва. Творча спадщина Григорія Сковороди як зразок літератури «високого» бароко. Синтез у творах письменника традицій фольклору, української та європейських літератур. Барокові та просвітницькі тенденції стилю поета. Творчість Феофана Прокоповича.

Класицизм у слов'янських літературах. Класицизм як творчий метод, його естетичні засади та поетика. Система жанрів класицизму.

Сентименталізм як творчий метод. Особливості сентименталізму в українській та російській літературах.

Слов'янські літератури XIX ст.

Основні етапи розвитку літератури першої половини XIX ст. Співвідношення літературних напрямів та течій: класицизму, сентименталізму, романтизму та реалізму.

Передромантизм в українській, польській, російській літературах.

Історичні, соціально-психологічні та естетичні передумови формування романтизму. Романтизм як цілісна естетична система (ідеал і дійсність, характери та обставини, духовний світ романтичного героя та емпірика життя, герой та автор, «земне» та «небесне», слово та музика, жанрове та стильове новаторство тощо). Типологія та жанрова система романтизму. Романтизм у слов'янських літературах.

«Натуральна школа» та її роль у формуванні реалізму як літературного напрямку (поетика, принципи зображення, жанри). Формування реалістичного типу художньої свідомості: міра соціального детермінізму в мотивуванні концепції особистості, типологічне та індивідуальне, витоки діалогізму та психологізму в літературі.

Міжслов'янські літературні зв'язки у першій половині XIX століття.

Поява різних теоретико-естетичних платформ у слов'янських літературах другої половини XIX століття, оформлення їх у літературні напрямки та боротьба між ними. Полеміка про призначення мистецтва та позитивний «герой часу». Реалізм у слов'янських літературах.

Слов'янські літератури кінця XIX – початку XX ст.

(1890 – початок 1920-х років)

Загальна характеристика літературного процесу кінця XIX – початку XX століття (1890-ті – початок 1920-х років). Проблема кризи реалізму в критиці рубежу століть. Створення філософської та естетичної бази для виникнення нереалістичних течій у літературі та мистецтві кінця XIX – початку XX століття. Ідея синтезу мистецтв. Генезис, філософсько-художні основи, етапи розвитку та типологія символізму в слов'янських літературах. Актуальні проблеми вивчення символізму в сучасному літературознавстві. Складність і своєрідність розвитку української та російської літератур наприкінці XIX – на початку XX ст. Різноманітність літературних течій та угруповань.

Неоміфологізм у слов'янських літературах. Символістський роман-міф. Багатозначність, інтертекстуальність образів, жанротворча та концептуальна роль символічних сюжетних ситуацій та мотивів.

Слов'янські літератури XX ст.

Загальна характеристика літературного процесу XX століття.

Постмодернізм та його специфіка у слов'янських літературах. Світоглядні, філософські, естетичні принципи, поетика постмодернізму.

Характеристика загальних закономірностей літературного процесу кінця століття. Постмодерністська проза 90-х років. Розмаїття стильових та естетичних уподобань письменників. Концептуалізм, його мистецька система. Реалістична традиція: криза та переосмислення. Постреалізм як нова художня система. Гіпотеза про постреалізм.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія / пер. з англ. О. Погинайко. Київ: Смолоскип, 2008. 360 с.
2. Бондарева О. Є. Міф і драма у новітньому літературному контексті: поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання. Київ, 2006. 510 с.
3. Галич О.А. Теорія літератури: Підручник / Галич О.А., Назарець В., Васильєв Є. / За наук. ред. Олександра Галича. Київ, 2001. 488 с.
4. Дашкевич М. Г., Руденко Г. Г. Вступ до літературознавства: Навчально-методичний посібник для студентів філологічного факультету. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 26 с.
5. Іванишин П. В. Теорія будови та інтерпретації літературного твору : навчальний посібник. Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2009. 78 с.
6. Класичні та посткласичні літературні стратегії у просторі сучасної культури: колективна монографія / під ред. І.І. Московкіної, Т. А. Шеховцової. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 244 с.
7. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
8. Лексикон загального та порівняльного літературознавства ; [за ред. А. Волкова, О. Бойченка, І. Зварича та ін.]. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
9. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / авт.-уклад. Ковалів Ю. В. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 608 с.
10. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та інші. Київ: ВЦ «Академія», 1997. 762с.
11. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: ПАІС, 2005. 368 с.
12. Мітосек З. Теорії літературних досліджень / пер. з пол. В. Гуменюк. Сімферополь, 2003. 407 с.
13. Просалова В. А. Інтертекстуальний аналіз: теорія і практика. Навчальний посібник. Вінниця, 2019. 206 с.
14. Русін Р. Художній образ: від класики до постмодерну: монографія. Київ: Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2015. 206 с.
15. Наливайко Д. С. Теорія літератури й компаративістика: Статті-розвідки Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006.
16. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки XX століття; [за ред. М. Зубрицької] ; [пер.]. Львів: Літопис, 1996. 634 с.
17. Теорія літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина XX – початок XXI ст. / Упоряд. Б. Бакули: За заг. ред. В. Моренця: Пер. з польськ. С. Яковенка. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008.

18. Тодоров Ц. Поняття літератури та інші есе / пер. з франц. Є. Марічева. Київ: ВД "Києво-Могилянська академія", 2006. 162 с.
19. Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті: в 5 т. / гол. ред. Г. Д. Вервес. Київ: Наук. думка, 1987–1994.
20. Українська літературна енциклопедія/[ред. кол.: Дзеверін І.О. (відп. Ред..) [та ін.]/ К.: Гол. Ред. УРЕ ім. П.М.Бажана, 1988. Т.1:А-Г, 1988.536с. Т.2. Д-К, 1990. 576 с.
21. Шеховцова Т. А. Інтертекстуальність художнього твору: навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 80 с.
22. Allen G. Intertextuality. London and New York, 2000. 244 p.
23. Genette G. Palimpsestes. La Litterature au second degree. Paris: Editions du Seuil, 1982. 467 p.
24. Jenny L. La strategic de la forme. Poetique. 1976. № 27. P. 257-281.
25. Lachmann R. Concepts of Intertextuality. *Issues in Slavic Literary and Cultural Theory*. Bochum: Universitätsverlag Dr. Norbert Brockmeyer, 1989. P. 391-400.

Мережеві джерела

1. Розділ «Літературознавство» на сайті «Бібліотека української літератури»: <https://www.ukrlib.com.ua> <http://papusha.at.ua/index/0-6> 2.
2. е-бібліотека «Чтиво» <http://chtyvo.org>. <https://slavistik-portal.de/en/>
3. http://chtyvo.org.ua/authors/Antolohiia/Slovo_Znak_Dyskurs_Antolohiia_svitovoi_literaturno-krytychnoi_dumky_KhKh_st/
4. <https://cercll.arizona.edu/blog/llcommons/>
5. https://en.wikisource.org/wiki/Portal:Slavic_languages_and_literatures
6. <https://sites.google.com/site/ukrainskafilologia/home/>
7. Українська Літературна Енциклопедія: електронна версія видання: т. 1-3 / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; Редкол.: І. О. Дзеверін (відповід. ред.) та ін. Київ: Голов. ред. УРЕ ім. М. П. Бажана, 1988, 1990, 1995.
URL: <http://litopys.org.ua/ulencycl/ule.htm>

СВІТОВА ЛІТЕРАТУРА

Пояснювальна записка

Програму призначено для тих, хто вступає до аспірантури кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології ХНУ імені В. Н. Каразіна за спеціалізацією література зарубіжних країн.

Вступний екзамен до аспірантури базується на основі програми курсу «Історія зарубіжної літератури» та має на меті визначити рівень професійної підготовки потенційного аспіранта, ступінь повноти та ґрунтовності його знань в царині зарубіжної літератури, розуміння характеру взаємозв'язків з українською літературою та культурою, усвідомлення актуальних методологічних проблем дослідження літературного процесу та потенційну спроможність до їхнього вирішення на матеріалі майбутньої теми дисертаційного дослідження.

Базові знання з історії зарубіжної літератури в межах програми мають бути підкріплені навичками вільного оперування основними поняттями з історії та теорії літератури й використання новітніх тенденцій в аналізі та інтерпретації текстів різних художніх систем.

Необхідними умовами допуску до складання вступного іспиту до аспірантури є подання переліку власних наукових публікацій здобувача і реферату, відрецензованого потенційним науковим керівником. Тема реферату має віддзеркалювати майбутні наукові інтереси здобувача; обсяг реферату не повинен перевищувати 30 сторінок.

В оцінюванні враховуються такі критерії:

- характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;
- якість знань: правильність, повнота, осмисленість, глибина, системність, узагальненість;
- рівень володіння дослідницькими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, формулювати гіпотези та логіку їх перевірки, обґрунтовувати висновки;
- академічна доброчесність (запобігання списування, підтасовування, маніпулювання, фіктивного виконання завдань).

Критеріями оцінювання відповіді здобувача є:

Зміст відповіді:

- повнота розкриття питання;
- уміння аналізувати, порівнювати, класифікувати і критично узагальнювати різні наукові напрями і школи;
- знання і адекватне використання основної літератури, літератури за власною темою здобувача, у т.ч. останніх років, вітчизняних і зарубіжних авторів;
- аналітичність міркування, уміння робити порівняння, висновки;
- знання методів й методик наукового аналізу матеріалу, вміння інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів;
- уміння використовувати доробок науки у власному дослідженні: обґрунтовувати вибір оптимальних дослідницьких підходів й методів для аналізу конкретного матеріалу;
- уміння використовувати знання з обраної спеціальності для розв'язання складних задач і проблем, що потребують оновлення та інтеграції знань, у т.ч. в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

Форма відповіді:

- цілісність, систематичність та аргументованість викладу;
- логічна послідовність, культура наукового мовлення (адекватне використання термінологічного апарату); переконливість аргументації.

Результати іспиту здобувача оцінюються за шкалою (табл. 1).

Примітка: результати, що є нижчими від «Відмінно» і «Добре», на третьому освітньо-науковому рівні не зараховуються; іспит потребує перескладання.

Вимоги змісту підготовки здобувачів, сформульовані у термінах результатів навчання	Бали	Оцінка
<u>Максимально повна відповідність вимогам до змісту і форми відповіді:</u> здобувач повністю розкриває питання; демонструє вміння аналізувати, порівнювати, класифікувати і критично узагальнювати наукові напрями; знає і адекватно використовує наукову літературу, у т.ч. новітню; здатен обґрунтувати вибір оптимальних дослідницьких підходів, знає методики аналізу і вміє їх використовувати у власному дослідженні, у т.ч. в умовах неповної/недостатньої інформації. Аргументовано, логічно й послідовно висловлює свої думки, адекватно користується термінологією науки, переконливо подає свою відповідь.	180 – 200	Відмінно
<u>Переважна відповідність вимогам до змісту і форми відповіді:</u> здобувач повністю розкриває питання; демонструє вміння аналізувати, порівнювати, класифікувати наукові напрями; знає і адекватно використовує наукову літературу, у т.ч. новітню; знає провідні дослідницькі підходи, методики аналізу і вміє їх використовувати у власному дослідженні. Аргументовано, логічно й послідовно висловлює свої думки, адекватно користується термінологією науки. Втім допускає несуттєві неточності.	160 – 179	Добре
<u>Достатня відповідність вимогам до змісту і форми відповіді:</u> здобувач розкриває провідні аспекти проблеми; демонструє вміння аналізувати і класифікувати провідні наукові напрями; знає основну наукову літературу, у т.ч. новітню; знає дослідницькі методи і методики аналізу і частково вміє їх використовувати у власному дослідженні. Висловлює свої думки здебільш аргументовано, логічно й послідовно. Втім не має достатніх знань та вмінь для критичного узагальнення теоретичних засад, формулювання висновків; допускає несуттєві неточності, є завжди висловлюється послідовно і переконливо.	140 – 159	Добре
<u>Неповна відповідність вимогам до змісту та/або форми відповіді,</u> поверхове й фрагментарне володіння проблематикою, нездатність до аргументованого, логічного й послідовного розкриття питання.	100 – 139	Задовільно
Невідповідність вимогам до змісту та форми відповіді.	1 – 99	Незадовільно

Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка з вступного випробування складає не менше 100 балів.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ ЗІ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Антична спадщина і зарубіжна література. Традиція і наслідування. Поняття «антична література». Історичні, хронологічні та географічні межі античної культури і словесності. Періодизація давньогрецької літератури.

Давньогрецька міфологія та антична література. Основні міфологічні цикли (троянський, фіванський, аргонавтика) як сюжетне джерело античної літератури. Гомер і

гомерівське питання. Структура поем Гомера «Іліада» і «Одіссея». Особливості образів героїв гомерівських поем.

Давньогрецька лірика VII - VI ст. до н.е. Жанри лірики.

Зародження, розквіт і занепад культури грецького поліса й творчість Есхіла, Софокла та Еврипіда. Грецький театр як школа етичного та естетичного виховання полісного суспільства.

Різновиди давньогрецької комедії. Політична та філософська сатира Аристофана. Менандр як представник нової аттичної комедії. Олександрійська лірика в контексті доби Еллінізму.

Проблема спадкоємності й новаторства давньоримської літератури. Періодизація літератури Давнього Рима.

Загальна характеристика останнього століття республіки (к. II – 30-і р.р. I ст. до н.е.). Творчість Цицерона. Поема Тіта Лукреція Кара «Про природу речей». Неотеріки.

Доба переходу від республіки до імперії («Золоте століття» римської літератури). Творчість Вергілія, Горація, Овідія. Римська любовна элегія (Тібулл, Проперцій).

Література імператорського Рима – «Срібне століття» римської літератури. Життя і творчість Сенеки. Роман Петронія «Сатирикон» і трансформація традиції давньогрецького роману. Розвиток сатири у творчості Марціала та Ювенала.

Римська історіографія: Цезар, Саллюстій, Тит Лівій, Тацит.

Пізня римська імперія й творчість Апулея. Роман «Метаморфози» або «Золотий осел».

Специфіка середньовічної культури та джерела її виникнення. Періодизація і жанрова система літератури Середніх віків.

Епічна спадщина європейських народів («Пісня про Роланда», «Пісня про мого Сіда», «Пісня про Нібелунгів»). Основні теми епосу, його структурні й типологічні особливості.

Етика та естетика куртуазності. Жанрове розмаїття лицарської лірики. Проблема канонічності та новаторства. Лицарський роман. Основні цикли.

Міська культура і література. Середньовічний театр. Поезія вагантів.

Середньовічна та ренесансна картини світу у творчості Ф. Війона, Дж. Чосера, Данте Аліг'єрі.

Загальна характеристика філософії та естетики доби Відродження в історії європейської культури. Розвиток і криза гуманізму. Специфіка Відродження в різних країнах.

Особливості розвитку Ренесансу в Італії, його періодизація та представники. Творчість Данте. Співвідношення елементів культури та ідеології Середньовіччя й Ренесансу. Аналіз «Божественної комедії». Дж. Боккаччо та його літературне мислення. «Декамерон» як енциклопедія жанрів європейської культури.

Особливості виникнення та розвитку ренесансно-гуманістичного руху у Франції. Періодизація, представники. Переосмислення елементів народної сміхової культури у творчості Ф.Рабле.

Доба реформації у Німеччині. Специфіка розвитку. Традиції сміхової культури у творчості Е. Роттердамського та С. Бранта.

Особливості історичного розвитку Іспанії. Специфіка іспанської літератури Відродження. Форми ренесансного іспанського роману та їх синтез у романі М. Сервантеса «Дон Кіхот». Рецепція образу Дон Кіхота в європейській традиції. Драматургія іспанського Ренесансу і творчість Лопе де Веги.

Характеристика англійського Відродження: хронологічні межі, основні напрями літературного розвитку, представники. «Утопія» Т. Мора.

Творчість В.Шекспіра. Основні етапи творчості, їх загальна характеристика. «Шекспірівське питання». Хроніки В. Шекспіра. Проблематика, образи, художня своєрідність. Комедії В.Шекспіра. Гра долі і випадку як підґрунтя колізій у любовних комедіях. Карнавальні-святкова стихія і фарсові ситуації у п'єсах, образи блазнів. Специфіка високої трагедії у творчості В. Шекспіра. Функції образу блазня, роль подвоєння сюжету, особливості хронотопа в трагедіях В.Шекспіра. Головні образи трагедій. Пізній період творчості В.Шекспіра. Зіткнення сил добра і зла в трагікомедіях «Зимова казка», «Буря». В. Шекспір і світова література.

Класицизм і бароко як основні художні системи XVII століття. Бароковий і класицистичний театри в їх типологічній сутності й національних варіаціях. П. Кальдерон як представник іспанського бароко. Наукова оцінка бароко в сучасному літературознавстві.

Луїс де Гонгора – основоположник поетичного бароко в Іспанії. Лірика Гонгори.

Філософська і любовна лірика Дж. Донна – визначне явище поезії бароко.

Театр французького класицизму: походження і проблеми поетики. Трагедії П. Корнеля і Ж. Расіна: спільні та відмінні риси. Ж.-Б. Мольєр і естетика класицизму. Жанрова своєрідність і різновиди мольєрівської комедії характеру.

Основні художньо-стильові напрями XVIII століття: класицизм, сентименталізм, рококо. Проблема просвітницької літератури.

Література французького Просвітництва. Творчість Вольтера і Руссо, їх філософські погляди. Роман Ж.-Ж. Руссо «Нова Елоїза». Філософська повість Вольтера «Кандід, або Оптимізм». Художня публіцистика просвітителів, «Філософський словник» Вольтера, «Кишеньковий богослов» Гольбаха, діалоги Дідро.

Загальна характеристика англійської літератури епохи Просвітництва. Філософське і жанрове різноманіття жанру роману. Г. Філдінг-романіст. Сервантісівські традиції, жанрова своєрідність «комічної епопеї» Філдінга. Роман «Історія Тома Джонса, знайди». Д. Дефо: творчий шлях і його місце в розвитку англійського роману епохи Просвітництва. Дж. Свіфт і проблема сатиричного методу. Свіфт і Просвітництво.

Особливості Просвітництва у Німеччині. Естетика Лессінга. Жанрова своєрідність його драматургії. Ф. Шиллер: етапи творчості. Драматургія періоду «бури і натиску» і «веймарської класики». Естетичні погляди Шиллера і їх відображення в його драматургії.

Сентименталізм в літературі XVIII століття. Загальна характеристика.

Характеристика творчості Й.-В. Гете, жанрове різноманіття його доробку. Періодизація. «Фауст» як підсумок німецького та європейського Просвітництва.

Романтизм як творчий метод і літературний напрям кінця XVIII – початку XIX ст. Ключові естетичні, поетичні та жанрові категорії романтизму. Концепція людини у романтиків і антропоцентризм романтизму. Універсалізм і історизм романтизму. Античність у романтизмі.

Романтизм в Німеччині. Національна специфіка і своєрідність романтизму в Німеччині. Етапи розвитку німецького романтизму.

«Генська школа». Літературні маніфести раннього німецького романтизму. Ф. Шлегель – теоретик раннього романтизму. Фрагментарність. Фрагмент як особливий жанр. Іронія у романтизмі. Творчий шлях Новаліса. Роман Новаліса «Генріх фон Офтердінген»: особливості композиції, використання принципу двосвітності; новий тип героя.

«Гейдельберзька школа»: естетичні погляди і філологічна діяльність, збирання фольклору. Особливості романтизму Г. фон Клейста: драматургія (драма року) і новелістика.

Творчість Г. фон Клейста в контексті німецької романтичної літератури 1800-х років. Драма «Пентесілея». Діалектика любові і ненависті. Повість «Міхаель Кольхаас». Проблема випробування сильної людини. Роль релігійного і містичного мотивів.

Творчість Е.Т.А. Гофмана. Синтез мистецтв. Художній світ Е.Т.А. Гофмана. Проблема двосвітності. Проблема романтичної особистості в новелах Гофмана. Особливості системи персонажів: «ентузіасты» і «обивателі». Музикант у творах Гофмана. Романтична казка Е.Т.А. Гофмана. Роман «Життєві погляди kota Мурра».

Романтизм в Англії, його своєрідність. Англійський передромантизм. Представники «Озерної школа» та «Лондонської школа». Категорії «невинності» («незнання») і «пізнання» («досвіду») у розумінні В.Блейка. Романтичні і класицистичні традиції у творчості Дж. Байрона. Еволюція байронічного героя. Вплив творчості Байрона на світову літературу першої половини XIX ст. Романтичний (байронічний) герой, його відмінність від німецьких «ентузіастів». Творчість П.Б.Шеллі. Поезія Дж.Кітса.

Творчість В. Скотта: балади і поеми, історичний роман (цикли і жанрово-стилістичні особливості), місцевий колорит у творах В. Скотта.

Романтизм у Франції: періодизація, специфіка французького романтичного героя. Відмінні риси французького романтизму. Становлення романтичної естетики і маніфесту ранніх романтиків. Творчість Ф.-Р. де Шатобріана і А. де Вінї. Особливості французького романтичного роману: традиції сповідальності і своєрідність психологізму.

Історичний роман у Франції в 1820-1830-х рр. Специфіка історичного роману В.Гюго «Собор Паризької Богоматері». Концепція історії Гюго і її відмінність від концепції В.Скотта. Оцінка середньовічної культури. Поняття фатума і його функція в романі.

Творчий шлях Жорж Санд. Психологічний романтичний роман як новий жанр у французькій літературі XIX століття.

Своєрідність американського романтизму, його основні представники: естетичні концепції, жанри. Роль трансценденталізму. Фронтир і його вплив на американську літературу XIX століття. Періодизація американського романтизму. Ранній романтизм: творчість В. Ірвінга, Дж. Купера. Е. По – літературний критик, журналіст, поет, новеліст. Теорія вірша Е. По, її основні положення. Поезія Е. По. Гротескно-сатиричні новели. Протест проти меркантилізації, бездуховності суспільства. Е. По як засновник детективного жанру. Розробка основних елементів поетики детективної («логічної») новели: система персонажів, фігури детектива і його друга-оповідача, метод розкриття злочину, специфічна композиція.

Творчий шлях Г. Мелвілла. «Мобі Дік» як філософський роман. Варіанти способу сприйняття світу. Психологізм Мелвілла. Версії вирішення глобальних етичних проблем. Суспільне зло і можливості його подолання. Соціально-політична тематика в романі. Релігійний аспект проблематики. Пізній американський романтизм. Література аболіціонізму: В. Вітмен, Г. Бічер-Стоу.

Формування парадигми класичного реалізму. Паралелізм і відмінності критичного реалізму і реалізму епохи Просвітництва. Боротьба «літературності» і «правди життя». Зміни в системі жанрів, домінування роману.

Особливості соціально-політичної ситуації у Франції в другій третині XIX століття. Своєрідність французького реалізму. Творчість Ф. Стендаля: романтичні і реалістичні риси прози. Праці на підтримку романтизму. Стендаль-романіст і його протагоністи. Аналітичний психологічний метод Стендаля. Аналіз роману «Червоне і чорне».

Творчість О. де Бальзака та його роль у формуванні французького роману. «Людська комедія»: особливості системи персонажів. Традиція роману виховання і французький варіант «роману кар'єри»: представники, основні твори.

Ш. Бодлер. «Квіти зла» як поетичне усвідомлення вичерпаності романтичних відкриттів.

Творчий шлях П. Меріме: драматургія, новелістика, переклади.

Творчість Г. Флобера. Принцип «неупередженого письма» в романістиці Г. Флобера.

Англійський реалізм. Значення жанру соціального роману в даний період. Вікторіанство як феномен англійської та європейської культури. Творчість Ч. Діккенса: новаторство прози. Романтична традиція і еволюція авторського світогляду. Жанрове новаторство.

В. Теккерея і англійський роман XIX ст. Історія і сучасність, відносини з романтизмом, розвиток англійських сатиричних традицій. Жанр нариса: «Книга снобів». «Ярмарок марнославства» – роман без героя.

Англійський «дамський роман» XIX ст.: специфіка авторської позиції, системи образів, проблематика. Творчість Емілії і Шарлотти Бронте, жіночий роман у творчості Е. Гаскелл і Д. Еліот.

Німецька література періоду реалізму. Творчість Г. Гейне. Творчість Бюхнера.

Декаданс 70–90-х рр. XIX ст. і криза західноєвропейського гуманізму Нового часу. Вплив суб'єктивістської філософії (А. Шопенгауер, С. К'єркегор, Ф. Ніцше) на літературу. «Аполлонічне» і «діонісійське», ідея «смерті богів» і концепція «надлюдини» («Так казав Заратустра»).

Натуралізм як художній напрямок і метод. Вплив ідей позитивізму (О. Конт, Г. Спенсер). Г. Флобер і французька література 60–90 рр. Теорія «трьох факторів» І. Тена. Творчість братів Ж. та Е. Гонкур. Роман Ж. К. Гюїсманса «Навпаки» і криза натуралізму. Естетична теорія Е. Золя («Експериментальний роман», «Натуралізм у театрі»). Концепція і структура

романного циклу «Ругон-Маккари». Співвідношення натуралізму, реалізму, імпресіонізму у творчому методі Е. Золя.

Імпресіонізм у живописі та літературі. Бодлерівська традиція в поезії к. XIX ст. Концепція «відповідностей». Ідейна і творча спадщина літературного угруповання «Парнас». Символізм: принцип «сугестивності», «поетичної таємниці», «музичності». С. Малларме про естетичні принципи поезії символізму. П. Верлен – реформатор французького вірша. «Поетичне мистецтво». Імпресіонізм і символізм у поезії П. Верлена. «Пейзаж душі» у французькому поетичному імпресіонізмі. Творчість А. Рембо. Програма «ясновидіння» та її художнє втілення («Голосівки», «П'яний корабель»).

М. Метерлінк і символістська драма. Естетичні засади театру М. Метерлінка («Скарби смиренних»). «Театр мовчання» й одноактні п'єси-притчі («Сліпі», «Непрохана»). «Театр спокою» і п'єса «Синій птах».

Е. Верхарн і символізм. Урбаністичні вірші («Міста-спрути»).

«Авангардистські» літературні течії початку століття (кубізм, футуризм та ін.). Творчість Г. Аполлінера як сполучна ланка між поезією декадансу і модернізму. Сутність художнього новаторства Г. Аполлінера. Експресіонізм. Катастрофізм і апокаліптичність світосприйняття. Проблема батьків і дітей, оновлення світу, естетичного бунту. Гротескне та фантастичне в експресіонізмі, характер образності. Поезія Г. Тракля, Г. Гейма, Г. Бенна. Монологічність і публіцистичність експресіоністської «драми крику» (Е. Толлер, В. Газенклевер).

Творчість Г. де Мопассана та епоха Третньої республіки. Г. де Мопассан і Г. Флобер. Натуралізм та імпресіонізм у новелістиці Г. де Мопассана. Роман «Життя» як інтерпретація флорберівської теми. Антигерой мопассанівської прози («Любий друг»).

А. Франс і традиція філософсько-історичної повісті. Травестія французької історії в романі «Острів пінгвінів».

Романтизм і реалізм у Р. Роллана. Особливості ролланівського гуманізму в романі «Жан-Крістоф»; концепція героя, образ музики в романі. Місце роману «Кола Брюньон» у творчості письменника.

М. Пруст. Проблема художнього методу М. Пруста. Рання імпресіоністична проза. Суб'єктивна епопея «У пошуках втраченого часу» і література «потoku свідомості» (концепція інстинктивної пам'яті, образ оповідача, проблема часу).

Причини зростання культурної самосвідомості в скандинавських країнах в другій половині XIX ст. Неоромантизм та імпресіонізм К. Гамсуна, гамсунівські герої-індивідуалісти («Пан», «Вікторія»). Проблема творчості («Голод»).

Г. Ібсен – фундатор західноєвропейської «нової драми». Еволюція творчого методу, розмежування з національною романтикою («Пер Гюнт» як витончена романтична поема і різкий «антиромантичний випадок»). Проблемно-поетологічні засади «нової драми»: характер конфлікту, композиції, концепція героя, специфіка мови («Ляльковий дім»). Поглиблення психологізму у творах Г. Ібсена («Дика качка»). Дж. Джойс про Г. Ібсена. «Нова драма» к. XIX – поч. XX ст. та драматургія А. Стріндберга. Формулювання й реалізація принципів натуралістичного театру в п'єсі «Фрекен Юлія». Натуралізм, символізм і неоромантизм у творчості Г. Гауптмана («Ткачі», «Затонулий дзвін»).

Проблема творчого методу Р. М. Рільке. Світ і людина в поезії Р. М. Рільке («Книга годин»). «Нові вірші» («поезія-річ»). Тема повноти буття в пізній ліриці поета («Сонети до Орфея»). Листування Р. М. Рільке, Б. Пастернака, М. Цветаєвої. Р. М. Рільке й Україна.

Специфіка сатири Г. Манна 1900-х рр. (гротескний «образ-маска», «геометричний стиль»). Проблема антигероя у творчості Г. Манна. Основні суспільні конфлікти епохи в романі «Вірнопідданий». Творчість Т. Манна. Поняття «бюргер» та «бюргерство» в прозі та есеїстиці. Характер історизму в романі «Будденброки». Новелістика Т. Манна: тема мистецтва, проблема декадансу («Тристан», «Тоніо Крегер», «Смерть у Венеції»). Т. Манн і формування жанру інтелектуального роману.

Вікторіанство та література Великої Британії. Соціально-психологічний побутовий роман к. XIX – поч. XX ст. (Дж. Мередіт, А. Беннетт). Особливості художнього методу

Т. Гарді-романіста. («Уессекський цикл»). Проблема героя в романах «характерів і середовища» («Тесс із роду д'Ербервіллів»).

Неоромантизм в англійській літературі (Р. Л. Стівенсон, Дж. Конрад, Р. Кіплінг, Р. Хаггард). Відмова від традиційного ідеального в неоромантизмі, героїка обов'язку. Неоромантизм Дж. Конрада. Протиборство людини і природи, тема «перемоги в поразці». Еволюція героя («Лорд Джим», «Серце темряви»). Поетика Дж. Конрада і література ХХ ст. Творчість Р. Кіплінга. Вплив репортерського досвіду Р. Кіплінга на формування образу автора в його творах. Тема «цивілізаторської місії білої людини» в оповіданнях і віршах Р. Кіплінга. Жанрові особливості його поезії.

Символізм, імпресіонізм та естетизм в англійській культурі. Дж. Рескін та У. Пейтер. Естетизм О. Уайльда. О. Уайльд і прерафаеліти. Творчість О. Уайльда («Портрет Доріана Грея»). Парадокс у поетиці письменника. Лірика та драматургія О. Уайльда.

Особливості англійської реалістичної прози початку ХХ ст. («Сага про Форсайтів» Дж. Голсуорсі). Традиція В. Теккерея.

Б. Шоу та англійська драма к. ХІХ – поч. ХХ ст. Б. Шоу та Г. Ібсен («Квінтесенція ібсенізму»). Особливості драматургії Б. Шоу 90-х рр. («Неприємні п'єси» та «Приємні п'єси»). Новаторство драматургічного методу Б. Шоу. Парадокс у творчості письменника («Пігмаліон»).

«Ірландське літературне відродження» та поезія У. Б. Єйтса.

Дж. Джойс. Ірландія у довоєнній творчості Дж. Джойса («Дублінці»). «Портрет митця замолоду» і становлення модерністської концепції творчості в Дж. Джойса. Проблема мистецтва в романі.

Літературний процес у США на рубежі століть. Трансформація теми «американської мрії». Тема громадянської війни в американській літературі кінця ХІХ ст. Романтизм, реалізм і натуралізм. Полеміка реалізму з «вишуканою традицією». «Розгортувачі бруду». Романи Е. Сінклера.

Творчість Марка Твена. Формування літературного міфу національної історії та становлення соціального роману: «Пригоди Гекльберрі Фінна». «Янки при дворі короля Артура»: своєрідність жанру. Значення творчості Марка Твена для літератури США ХХ ст.

Г. Джеймс – теоретик літератури («Мистецтво прози»). Особливості психологізму Г. Джеймса («Жіночий портрет»).

Т. Драйзер. Проблема творчого методу. Т. Драйзер і Г. Спенсер. Т. Драйзер і Е. Золя. Натуралізм і реалізм у передвоєнній творчості Т. Драйзера. Тема «американської мрії» в Т. Драйзера.

Соціокультурна ситуація на початку ХХ ст. Декаданс і модернізм. Модернізм і авангардизм. Філософські витoki модерністської свідомості: інтуїтивізм Гуссерля і Бергсона, екзистенціалізм К'єркегора, «філософія життя» А. Шопенгауера і Ф. Ніцше. Значення психоаналітичних теорій З. Фрейда і К. Г. Юнга для оформлення модернізму.

Сукупність авангардистсько-модерністських напрямків: кубізм, футуризм, експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм, роман «потoku свідомості», література екзистенціалізму, «алітература» («театр абсурду» і «новий роман») та ін.

Сюрреалізм: філософсько-естетичні позиції (інтуїтивізм А. Бергсона, психоаналіз З. Фрейда). Представники. Поетика (принцип «автоматичного письма», «приголомшлива метафора», монтаж).

Художній світ Ф. Кафки. Специфіка світосприйняття. Творчість як проекція «внутрішнього пекла». Ф. Кафка і проблема відчуження людини. Філософія абсурду у творчості Ф. Кафки. Притчовий характер творів. Взаємопроникнення умовно-фантастичного і реального, алогічного і раціонального, суб'єктивізація часо-простору; нове заломлення гротеску. «Онїрична» поетика новел Ф. Кафки («Вирок», «Перевтілення», «У виправній колонії» та ін). Романи-притчі: «Процес», «Замок». Риси романтичного гротеску, натуралізму, експресіонізму, сюрреалізму, екзистенціалізму у творчості Ф. Кафки.

Роман «потoku свідомості» в літературі ХХ ст. Внутрішній монолог і «потік свідомості». Динаміка модернізму у творчості Дж. Джойса. Філософія і поетика роману

«Улісс». Роман-міф. Гомерівські, біблійні та шекспірівські алюзії в романі. Концепція людини. Концентрація та розмаїття художніх засобів, прийомів літературної техніки. Джойс і література XX ст. Специфіка «потoku свідомості» в англійській психологічній прозі: «Місіс Делловей» В. Вулф. Особливості «потoku свідомості» в ранній творчості В. Фолкнера («Галас і шал»). Проблема часу в романі.

А. Жід: етична концепція (теорія «незацікавленої насолоди», «невмотивованої дії») і літературний експеримент («Фальшивомонетники» як «роман у романі»). Наслідування уайльдівської і прустівської традиції та прокладання шляхів модерністського пошуку. А. Жід як передвісник «антижанру» і «антироману» (антивиховний роман, антисімейна хроніка). Орієнтація на неспічну зображальність, на поетику постійно змінюваної «точки зору», на драматичні елементи роману.

Література «втраченого покоління». Е. М. Ремарк («На західному фронті без змін»), Р. Олдінгтон («Смерть героя»), У. Фолкнер («Солдатська нагорода»). Проблематика, типологія героя, поетика. Е. Хемінгуей. «Фієста (І сходить сонце)», «Прощавай, зброє!» як індивідуалістичний протест проти війни. Герой «кодексу». Особливості поетики Хемінгуея (теорія «айсберга», підтекст, «синтетичність» письма, заміна «опису» «показом»).

Загальна характеристика французької літератури. Екзистенціалізм як філософська і літературна течія. Роман «Нудота» як філософсько-естетичний маніфест Ж.-П. Сартра. Драматургія Ж.-П. Сартра («театр ситуацій»). Трансформація античного міфу і проблема вільного вибору в п'єсі «Мухи».

Філософське есе А. Камю «Міф про Сізіфа». Створення моделей «абсурдного світу» й «абсурдної людини». Метафізичний і соціальний зміст роману «Сторонній». Концепція «природної людини». Проблема морального вибору в романі «Чума». Історична основа алегоризму в романі.

Вплив екзистенціалізму на формування «нового роману». Характерні особливості творчості А. Роб-Грійє («шозизм», «школа погляду»), М. Бютора (неоміфологізм), Н. Саррот («тропізми»).

Філософсько-естетична концепція «театру абсурду». С. Беккет, Е. Іонеско. Деструкція часо-простору, дії, персонажа, мови.

Загальна характеристика німецької літератури XX ст. Періодизація, літературні школи, представники. Головні принципи епічного театру Б. Брехта і їх втілення в п'єсах драматурга. Ефект «очуження» та способи його створення. Жанр драми-параболи.

Інтелектуальний роман Т. Манна «Чарівна гора»: постановка ідеологічних проблем епохи у філософсько-узагальненій формі. Етична та естетична концепція митця в романі Т. Манна «Доктор Фаустус». Інтертекстуальність і система мотивів у романі.

Г. Гессе. Синтез західної і східної філософії у творчості. «Гра в бісер» Особливості жанру: поєднання історичного твору і памфлету, пародії та елементів роману виховання. Хронотоп роману. Г. Гессе і Т. Манн.

Проблема німецької провини і відповідальності в романі Г. Белля «Більярд о пів на десяту». Особливості поетики. Пародійний характер прози Г. Грасса. Поетика гротеску в романах «Бляшаний барабан» і «Кішка і миша».

Література Швейцарії: тенденції, представники (М. Фріш, Ф. Дюрренматт). Проблема самоідентичності, осмислення «ролі», «маски», нереалізованого «я» особистості. Традиції інтелектуальної драми екзистенціалістів і Б. Брехта, «театру абсурду».

Загальна характеристика англійської літератури XX ст. Періодизація, літературні школи, представники. Т. С. Еліот. Відображення кризи духу й трагізму буття в сучасному світі. Іронічне начало в «Любовній пісні Дж. Альфреда Пруфрока». Пародійне переосмислення творчості Шекспіра, Данте, Донна, Теннісона. Ідея синтезу мистецтв – музики, поезії, живопису. «Безплідна земля» – узагальнений образ кризового стану західної цивілізації. Асоціативність образів. Тема смерті, спустошеності, безживності. Міфотворчість. Іронічність переосмислення традиційних міфологем. Апокаліптичні мотиви в поемі «Порожні люди». Алюзивність, поетичні ремінісценції.

Інтелектуальний роман Британії : В. Голдінг, Дж. Фаулз, А. Мердок. В. Голдінг: трансформація творчого методу від філософської притчі («Володар мух», «Нащадки», «Крадій Мартін», «Шпиль»), через екзистенціальний роман («Вільне падіння», «Піраміда») до філософського роману «відкритого типу» з характерними рисами постмодерністської поетики.

Інтерпретація теми екзистенційного вибору в романі Дж. Фаулза «Жінка французького лейтенанта». Гра, проблема вибору і самовизначення героя в романі Дж. Фаулза «Волхв». Експериментування з формами розповіді, стилями, іронічне пародіювання жанрових різновидів роману попередніх епох (вікторіанський роман – «Жінка французького лейтенанта», елементи пасторального роману й роману виховання – «Волхв»). Ідея життя як гри, як «магічного театру».

Жанр антиутопії в англійській літературі ХХ ст. Проблема героя в класичних антиутопіях («Ми» Є. Замятіна, «О, дивний новий світ» О. Хакслі, «1984» Дж. Орвелла).

Загальна характеристика американської літератури ХХ ст. «Південна школа» і творчість В. Фолкнера. Романтизований міф про патріархальну ідилію американського Півдня. Створення своєрідного художнього всесвіту (Йокнапатофа); художній метод, який поєднує романтизм, натуралізм і символізм, традицію побутової прози й поетику інтелектуального роману.

Еволюція творчого методу Дж. Стейнбека. Способи самореалізації героя в романі «Зима тривоги нашої».

Творчість Дж. Д. Селінджера («Над прірвою у житті», «Дев'ять оповідань»). Синтезування філософських концепцій Сходу і Заходу в пошуках етико-естетичного ідеалу (складне поєднання ідей дзен-буддизму, екзистенціалізму, фрейдизму, законів давньоіндійської поетики).

Розвиток американської драматургії. Типологія конфлікту і героя. Творчість Ю. О'Ніла. Трагедійність, проблематика «руйнівних наслідків власництва», драматургічні експерименти (використання сценічних масок, «двійництво» персонажів, матеріалізація «потoku свідомості»). Принципи «пластичного театру» Т. Вільямса («Скляний звіринець»). Аналіз п'єси «Трамвай на ймення "Бажання"».

Загальні тенденції літератури Латинської Америки у ХХ ст. «Магічний реалізм». «Новий латиноамериканський роман» і його художні можливості («Сто років самотності» Г. Гарсія Маркеса). Художній експеримент Х. Кортасара (відтворення «межової» ситуації; «гра» як центральне поняття естетичної системи).

Постмодернізм як культурологічна категорія і тип творчого світобачення. Постструктуралізм і деконструктивізм (М. Фуко, Ж.-Ф. Ліотар, Ж. Дерріда, Ю. Крістева та ін.). Інтелектуально-ігрова, рефлексивна природа постмодернізму. «Світ як хаос», «епістемологічна невпевненість», тотальна плюралістичність, позасистемність. Засоби створення навмисного «хаосу тексту» (стилістичний еkleктизм, вторинність, інтертекстуальність, довільне фрагментування, повтори, переліки, суміщення та ін. Метатекст. Постмодерністська чуттєвість. Смерть автора. Пародія, пастіш. Симулякр. Багаторівневе письмо («подвійне кодування»). Новий біографізм. Творчість Т. Пінчона, Дж. Барта, Дж. Фаулза, Дж. Барнса, У. Еко, П. Зюскінда.

Феномен масової культури. Ідеологічний характер (уніфікація свідомості, формування «одновимірної людини») і вторинність поетики. Жанрові різновиди масової літератури.

Питання

1. Поняття «антична література». Історичні, хронологічні та географічні межі античної культури і словесності.
2. Періодизація давньогрецької літератури.
3. Грецька міфологія. Найголовніші міфологічні цикли – троянський, фіванський, аргонавтика.
4. Гомерівський епос. Структура поем Гомера «Іліада» і «Одіссея». Особливості образів героїв гомерівських поем.

5. Грецька лірика VII - VI ст. до н.е. Жанри лірики.
6. Грецький театр – школа етичного та естетичного виховання полісного суспільства. Проблематика драматургії Есхіла.
7. Драматургічна спадщина Софокла. Нововведення Софокла. Періодизація та специфіка творчості Евріпіда.
8. Походження комедії. Її види. Політична та філософська сатира Арістофана в комедіях «Вершники», «Оси», «Хмари». Менандр як представник нової аттичної комедії.
9. Олександрійська лірика в контексті доби Еллінізму.
10. Періодизація давньоримської літератури.
11. Давньогрецька ораторська традиція та творчість Цицерона.
12. Поема Тита Лукреція Кара «Про природу речей»: філософська основа, дидактизм поеми, специфіка структури.
13. «Золоте століття» римської літератури. Творчість Вергілія і його поема «Енеїда». Творчість Горація.
14. «Срібне століття» римської літератури. Роман Петронія «Сатирикон» і трансформація традиції давньогрецького роману.
15. Розвиток сатири у творчості Марціала та Ювенала.
16. Римська історіографія: Цезар, Саллюстій, Тит Лівій, Тацит.
17. Творчість Апулея та його роман «Метаморфози» або «Золотий осел».
18. Періодизація середньовічної літератури. Зміст кожного з періодів.
19. Середньовічна картина світу та основні категорії середньовічної культури.
20. Пам'ятники героїчного епосу Франції, Іспанії, Німеччини.
21. Куртуазна лірика Провансу.
22. Лицарський роман. Основні цикли.
23. Жанрове розмаїття міської літератури.
24. Поезія вагантів. Життя і творчість Ф.Війона.
25. Хронологічні межі доби Відродження. Соціокультурні причини виникнення Ренесансу. Гуманізм і Відродження.
26. Життя і творчість Данте Аліґ'єрі. «Божественна комедія» як твір перехідної доби. Середньовічний алегоризм і символізм.
27. «Декамерон» Дж. Боккаччо. Основні джерела, жанрова своєрідність, особливості композиції. «Декамерон» і гуманістична концепція світу і людини.
28. Життя і творчість Ф. Рабле. Гротескний реалізм у романі «Гаргантюа і Пантагрюель». Особливості поетики роману, специфіка головних образів.
29. М. де Монтень як засновник жанру есе. Історія створення, композиція та проблематика збірки «Проби».
30. Відродження у Нідерландах і творчість Еразма Роттердамського.
31. Жанрове розмаїття іспанського ренесансного прозового роману.
32. Життя й творчість М. Сервантеса. Проблематика і жанрова своєрідність роману «Дон Кіхот». Роль і функції вставних епізодів. Образи Дон Кіхота і ранчо Панси.
33. Лопе де Вега і ренесансна іспанська драма.
34. Англійське Відродження. Розвиток роману, поезії драми.
35. Життя і творчість Дж. Чосера.
36. Творчість В. Шекспіра. Загальна періодизація. Сонети.
37. Жанр хроніки у творчості В. Шекспіра.
38. Комедії В. Шекспіра.
39. Специфіка високої трагедії у творчості В. Шекспіра. Функції образу блазня, роль подвоєння сюжету, особливості хронотопу в трагедіях В. Шекспіра. Головні образи трагедій.
40. Загальна характеристика XVII століття як початку Нового часу. Періодизація літератури та її основні напрямки.
41. Бароко і класицизм: ідеологія і поетика. Рококо в літературі.

42. Особливості розвитку Франції в XVII столітті. Своєрідність французького класицизму (Н. Буало). Французька драма епохи Просвітництва і проблеми класицистичної естетики (Корнель, Расін, Мольєр).
43. Класицистичні й барокові риси у творчості Дж. Мільтона.
44. Основні художньо-стильові напрями XVIII століття: класицизм, сентименталізм, рококо. Проблема просвітницької літератури.
45. Література французького Просвітництва. Творчість Вольтера і Руссо. Аналіз філософської повісті Вольтера «Кандід, або Оптимізм». Філософські погляди Ж.-Ж. Руссо та їх відображення у французькій культурі та літературі. Аналіз роману «Нова Елоїза».
46. Загальна характеристика англійської літератури епохи Просвітництва. Філософське і жанрове різноманіття романного жанру.
47. Г. Філдінг-романіст. Сервантісівські традиції, жанрова своєрідність «комічної епопеї» Філдінга. Аналіз «Історії Тома Джонса, знайди».
48. Англійський роман просвітницького реалізму (Д. Дефо, Дж. Свіфт) і філософські основи епохи Просвітництва.
49. Особливості Просвітництва у Німеччині. Німецька література періоду «бурі і натиску» і «веймарського класицизму». Діяльність І. Лессінга та Ф. Шиллера.
50. Сентименталізм в літературі XVIII століття. Загальна характеристика. Аналіз творчості одного з представників напрямку.
51. Характеристика творчості Й.-В. Гете. Періодизація і жанрове різноманіття творчого доробку. «Фауст» як підсумок німецького і європейського Просвітництва.
52. Романтизм як творчий метод і літературний напрям кінця XVIII – початку XIX ст. Ключові естетичні, поетичні та жанрові категорії романтизму.
53. Національна специфіка і своєрідність романтизму в Німеччині. Етапи розвитку німецького романтизму. «Ієнський романтизм» та «Гейдельберзька школа».
54. Унікальність феномену Е.Т.А. Гофмана в німецькій культурі. Художній світ Гофмана. Синтез мистецтв та проблема двосвітності. Особливості системи персонажів: «ентузіасти» і «обивателі». Романтична казка Гофмана. Роман «Життєві погляди кота Мурра».
55. Романтизм в Англії, його своєрідність. Англійський передромантизм. Творчість представників «Озерної школи» та «Лондонської школи».
56. Романтичні і класицистичні традиції у творчості Дж. Байрона. Еволюція байронічного героя та його відмінність від німецьких «ентузіастів».
57. Творчість В. Скотта: балади і поеми, історичний роман (цикли і жанрово-стилістичні особливості). Місцевий колорит у творах В. Скотта.
58. Романтизм у Франції: періодизація, специфіка французького романтичного героя. Становлення романтичної естетики і маніфест ранніх романтиків.
59. Історичний роман у Франції в 1820-1830-х рр. та його специфіка в романі В. Гюго «Собор Паризької Богоматері». Концепція історії В. Гюго та полеміка з В. Скоттом. Естетичні принципи В. Гюго.
60. Психологічний роман Жорж Санд як новий жанр у французькій літературі XIX століття.
61. Своєрідність американського романтизму, його основні представники: естетичні концепції, жанри. Роль трансценденталізму.
62. Фронтір і його вплив на американську літературу XIX століття. Періодизація американського романтизму. Ранній романтизм: творчість В. Ірвінга, Дж. Ф. Купера.
63. Е. По – літературний критик, журналіст, поет, новеліст. Теорія вірша Е. По, її основні положення. Гротескно-сатиричні новели. Протест проти меркантилізації, бездуховності суспільства. Е. По як засновник детективного жанру.
64. Творчий шлях Г. Мелвілла. «Мобі Дік» як філософський роман. Варіанти способів сприйняття світу.
65. Пізній американський романтизм. Література аболіціонізму: В. Вітмен, Г. Бічер-Стоу.
66. Формування парадигми класичного реалізму. Паралелізм і відмінності критичного реалізму і реалізму епохи Просвітництва.

67. Особливості соціально-політичної ситуації у Франції у другій третині XIX століття. Своєрідність французького реалізму.
68. Творчість О. де Бальзака та його роль у формуванні французького роману. «Людська комедія»: композиція, особливості системи персонажів.
69. Французький соціально-психологічний роман XIX століття (Флобер, Бальзак, Стендаль).
70. Творчий шлях П. Меріме: драматургія, новелістика, переклади.
71. Реалізм в Англії. Художній світ Ч. Діккенса і вікторіанство. Періодизація творчості Ч. Діккенса.
72. В. Теккерей і його жанр нарис: «Книга снобів». «Ярмарок марнославства» – роман без героя.
73. Англійський «дамський роман» XIX ст. Творчість Емілії і Шарлотти Бронте, жіночий роман у творчості Е. Гаскелл і Д. Еліот.
74. Німецька література періоду реалізму. Творчість Г. Гейне та Г. Бюхнера.
75. Декаданс 70–90-х рр. XIX ст. як культурологічне явище. Філософські основи декадентських течій (А. Шопенгауер, С. К'єркегор, Ф. Ніцше).
76. Імпресіонізм і символізм у французькій поезії кінця XIX ст.: світобачення, естетика, поетика (П. Верлен, А. Рембо, С. Малларме). Реформа французького віршування.
77. «Авангардистські» літературні течії початку століття (кубізм, футуризм та ін.). Поезія німецько-австрійського експресіонізму (Г. Тракль, Г. Гейм, Г. Бенн. Проблематика і поетика експресіоністської «драми крику» (Е. Толлер, В. Газенклевер).
78. Натуралізм і позитивізм. Концепція і структура романного циклу Е. Золя «Ругон-Маккари». Аналіз одного з романів («Кар'єра Ругонів», «Жерміналь», «Пастка»).
79. Суб'єктивна епопея М. Пруста «У пошуках втраченого часу» (концепція пам'яті, образ оповідача, проблема часу).
80. Натуралізм та імпресіонізм у новелістичній та романній творчості Г. де Мопассана. Роман «Життя» як інтерпретація флоберівської теми. Антигерой мопассанівської прози («Любий друг»).
81. М. Метерлінк і символістська драма. «Статичний театр» і одноактні п'єси-притчі («Сліпі», «Непрохана»).
82. Проблемно-поетологічні засади « нової драми » (характер конфлікту, композиція, концепція героя, специфіка мови) у п'єсі Г. Ібсена «Ляльковий дім».
83. Тема мистецтва, проблема декадансу і декадентської особистості в новелістиці Т. Манна («Тристан», «Тоніо Крегер», «Смерть у Венеції»).
84. Інтелектуальна драматургія Б. Шоу. Проблематика і характер конфлікту. Елементи «епізації» драми. Парадокс у творчості Б. Шоу («Пігмаліон»).
85. «Портрет Доріана Грея» О. Уайльда в парадигмі англійського естетизму.
86. Тема «цивілізаторської місії білої людини» в оповіданнях і віршах Р. Кіплінга. Особливості кіплінгівського неоромантизму. Специфіка поетики.
87. Американська література на рубежі століть (Т. Драйзер, «розгортувачі бруду» та ін.). Творчість М. Твена і становлення соціального роману («Пригоди Гекльберрі Фінна»).
88. Сюрреалізм: філософсько-естетичні позиції (інтуїтивізм А. Бергсона, психоаналіз З. Фрейда). Представники. Поетика (принцип «автоматичного письма», «приголомшлива метафора», монтажність).
89. Роман «потoku свідомості». Художнє новаторство Дж. Джойса в романі «Улісс». Неоміфологізм, способи конструювання тексту, інтертекстуальність.
90. Поезія Т. С. Еліота в контексті «високого модернізму».
91. Екзистенціалізм як філософська і літературна течія. Драматургія Ж.-П. Сартра. Трансформація античного міфу і проблема вибору в п'єсі «Мухи».
92. Метафізичний і соціальний зміст роману А. Камю «Сторонній». Проблема морального вибору в романі «Чума». Історична основа алегоризму в романі.
93. Вплив екзистенціалізму на формування «нового роману». Характерні особливості творчості А. Роб-Грійє, М. Бютора, Н. Саррот.

94. Філософсько-естетична концепція «театру абсурду». Представники. Деструкція часо-простору, дії, персонажа, мови (аналіз однієї з драм).
95. Творчість Ф. Кафки. Проблема художнього методу. Специфіка поетики («реальність ірреального»). Концепція світу і людини в романах «Замок», «Процес».
96. Головні принципи епічного театру Б. Брехта і їх утілення в п'єсах драматурга. Ефект «очуження» та способи його створення.
97. Інтелектуальний роман. Етична та естетична концепція митця в романі Т. Манна «Доктор Фаустус». Інтертекстуальність і система мотивів.
98. Динаміка проблематики і поетики в осмисленні теми «німецької провини» у творах Г. Белля («Більярд о пів на десяту») і Г. Грасса («Бляшаний барабан», «Кішка і миша»).
99. Література Швейцарії. Проблематика й особливості поетики романів М. Фріша («Номо Фабер» або «Назvu себе Гантенбайном»).
100. Традиція філософської притчі в романі В. Голдінга «Володар мух». Система символів у романі.
101. Жанр антиутопії в англійській літературі ХХ ст. (О. Хакслі, Дж. Орвелл, Е. Берджес).
102. Інтерпретація теми екзистенційного вибору в романі Дж. Фаулза «Жінка французького лейтенанта».
103. «Південна школа» американських письменників і творчість В. Фолкнера. Техніка «потoku свідомості» в романі «Галас і шал».
104. Розвиток американської драматургії ХХ ст. (Ю.О'Ніл, А. Міллер, Е. Олбі та ін.). Принципи «пластичного театру» Т. Вільямса. Аналіз п'єси «Трамвай на ймення "Бажання"».
105. Загальні тенденції літератури Латинської Америки у ХХ ст. Поняття «магічний реалізм». Аналіз роману Г. Гарсія Маркеса «Сто років самотності».
106. Постмодернізм як культурологічна категорія і тип творчого світобачення. Аналіз утілення постмодерністських принципів у романі У. Еко «Ім'я троянди» («Запахи» П. Зюскінда).
107. Феномен масової культури. Ідеологічний характер і жанрові різновиди масової літератури.

Рекомендована література:

Підручники, посібники, хрестоматії, словники

Антична література. Греція. Рим. Хрестоматія / упоряд. : Т. В. Михед, Ю. В. Якубіна – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 952 с.

Антична література : навч. посібник / В. М. Миронова, О. Г. Михайлова, І. П. Мегела та ін. – К. : Либідь, 2005. – 480 с.

Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / [за ред. М. Зубрицької]. – [2-е вид., доповн.]. – Львів : Літопис, 2001. – 832 с.

Ващенко Ю. А. Історія зарубіжної літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття: навчальний посібник для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальностей «Журналістика», «Українська мова і література», «Мова і література (латинська)», «Мова і література (російська)» / Ю. А. Ващенко, І. Р. Мурадова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 188 с.

Ващенко Ю. А. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навч. посіб. [для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальностей «Журналістика», «Українська мова і література», «Мова і література (латинська)», «Мова і література (російська)»] / Ю. А. Ващенко, Г. С. Стовба. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. — 152 с.

Висоцька Н.О. Єдність множинного. Американська література кінця ХХ – початку ХХІ століть у контексті культурного плюралізму: Монографія / Н.О. Висоцька. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. – 456 с.

Висоцька Н. Концепція мультикультуралізму і питання естетики / Н. Висоцька // Питання літературознавства : наук. зб. — Чернівці : Рута, 2009. — Вип. 77. — С. 110—122.

Вісник Харківського університету. № 448 : Міф і міфопоетика у традиційних та сучасних формах культурно-мовної свідомості / [відп. ред. доц. Ю. М. Безхутрий]. — Х., 1999. — 429 с. — (Сер. «Філологія»).

Денисова Т. Н. Історія американської літератури / Тамара Денисова ; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. — К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. — 487 с.

Д'ячков С.В., Лиман С.І, Сорочан С.Б. Історія Середніх віків. Навчально-методичний посібник. - Харків: ХНУ, 2006.

Зарубіжні письменники : енциклопедичний довідник: у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2005. — Т. 1 : А–К. — С. 51—53.

Історія зарубіжної літератури ХІХ століття : методичні вказівки для студентів денної та заочної форм навчання філологічного факультету і факультету іноземних мов / уклад. І. Р. Мурадова. — Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. — 128 с.

Кравець О. М. Неоміфологізм в американській літературі ХХ — початку ХХІ століть: навчальний посібник для студентів філологічного факультету і факультету іноземних мов / Олена Миколаївна Кравець. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. — 96 с.

Ключові тексти Середніх віків і Відродження (Західна Європа). Навчально-методичний посібник. Львів: Український католицький університет 2021. — 300 с.

Література західноєвропейського середньовіччя : [навч. пос. для вузів] / Коллект. автор.: Висоцька Н. О., Каустов А.В., Ніколаєв Б.І., Горенко О.П. — Вінниця: Нова книга, 2005. 464 с.

Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Т. 2 / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. — К. : Академія, 2007. — 608 с.

Лучук І. Історія світової поезії : [посібник з «антологічним апендиксом»] / Іван Лучук. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. — Режим доступу : <https://www.bohdan-digital.com/catalog/hudozhnya-literatura/poeziya/603>.

Маценка С. До проблеми генеалогії героя: походження Зіґфріда із «Пісні про Нібелунгів» / Світлана Маценка. // Пережиття : науковий збірник на пошану пам'яті Галини Рубанової / наук. ред. С. Маценка, відповід. ред. О. Левицька. — Львів : Українська академія друкарства, 2016. — С. 57–62.

Ніколенко О.М., Мацапура В.І. Літературні епохи, напрями, течії. —К.: Педагогічна преса, 2014. -228 с.

Філософський енциклопедичний словник / голов. ред. В. І. Шинкарук ; НАНУ, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. — К. : Абрис, 2002. — 742 с.

Ортега-і-Гассет Х. Роздуми про Дон Кіхота / Хосе Ортега-і-Гассет. — К.: Дух і Літера, 2012. — С. 117–194

Паранько Р. Ренесансний дотепник та український переклад його «Дотепів» // Браччоліні П. Вибрані дотепи / Поджо Браччоліні ; перекл. з латин. і комент. Ростислава Паранька та ін. — Львів: Вид-ву УКУ, 2017.

Пастушок Г. Генеза та еволюція образу блазня в англійській літературі Середньовіччя та Відродження : автореф. дис. ... канд. філол. наук. / Галина Олексіївна Пастушок. — Миколаїв, 2013.

Скуратівський В. Мішель Монтень – замість післямови / Вадим Скуратівський. // Монтень М. Пробі. / З фран. перекл. Анатоль Перепадя. — К.: Дух і Літера, 2005. — Кн. 2. — С. 494–504.

Торкут Н. М. В. Шекспір: історія та драматичні хроніки / Н. М. Торкут // Шекспір В. Історичні хроніки / Перекл. з англ. — Х. : Фоліо, 2008. — С. 3–34.

Торкут Н. М. Письменник-єлизаветинець Барнабі Річ та формування новелістичної традиції в Англії / Н. М. Торкут // Держава та регіони. Серія : Гуманітарні науки. — 2015. — № 2. — С. 4–9. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drgn_2015_2_3

Шалагінов Б. Меланхолія Вальтера фон дер Фогельвейде / Борис Шалагінов. // Пережиття : науковий збірник на пошану пам'яті Галини Рубанової / наук. ред. С. Маценка, відповід. ред. О. Левицька. — Львів : Українська академія друкарства, 2016. — С. 63–80.

Шаповалова М. Питання теорії роману в «Дон Кіхоті» Сервантеса. / Марія Шаповалова. // Пережиття : науковий збірник на пошану пам'яті Галини Рубанової / наук. ред. С. Маценка, відповід. ред. О. Левицька. — Львів : Українська академія друкарства, 2016. — С. 103–112.

Яременко Н. В. Історія зарубіжної літератури. Епоха Середніх віків та Відродження : навчальний посібник / Наталія Володимирівна Яременко, Наталія Євгенівна Коломієць. – Кривий Ріг, 2012. – 184 с.

Антична література

Антична література. Греція. Рим. Хрестоматія / упоряд. : Т. В. Михед, Ю. В. Якубіна – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 952 с.

Антична література : навч. посібник / В. М. Миронова, О. Г. Михайлова, І. П. Мегела та ін. – К. : Либідь, 2005. – 480 с.

О. М. Кравець. Історія зарубіжної літератури (Антична література) / уклад. О. М. Кравець. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 28 с.

Пащенко В. І. Антична література / В. І. Пащенко, Н. І. Пащенко. – К. : Либідь, 2004. – 717 с.

Підлісна Г. Н. Антична література : навч. посіб. для студ. філолог. спец. вузів / Г. Н. Підлісна. – К. : Вища шк., 1992. – 255 с.

Мегела І. Історія давньогрецької літератури : курс лекцій / І. Мегела. – К. : Карпенко В. М., 2010. – 340 с.

Пащенко В. Театр еллінів і римлян / Вадим Пащенко // Античний театр : Есхіл, Софокл, Евріпід, Арістофан, Менандр, Плавт : Трагедії і комедії : для ст. шк. віку ; пер. з давнього. та латин. / упорядкування та передм. В. І. Пащенка. – К. : Веселка, 2003. – С. 5–28.

Середні Віки, Відродження

Алексєєнко О., Жлуктенко Н. Світ, що грає комедію // Шекспір В. Комедії і трагікомедії / Пер. з англ. – Х. : Фоліо, 2008. – С. 3–22.

Бандровська О. Шекспір у 9-му епізоді «Улісса» Джеймса Джойса: метафізика індивідуального та універсального (до проблеми «шекспірівського питання»). / Ольга Бандровська. // Пережиття : науковий збірник на пошану пам'яті Галини Рубанової / наук. ред. С. Маценка, відповід. ред. О. Левицька. – Львів : Українська академія друкарства, 2016. – С. 135–142.

Барка В. Пророцтво поета // Данте Аліг'єрі. Божественна Комедія : Рай / Данте Аліг'єрі ; перекладач, упоряд., автор передм. М. Стріха. — Львів : Астролябія, 2015. – С. 341–357.

Безсмертна Я.Л. Історія перекладу “Божественної комедії” Данте українською мовою (від І.Франка до Є. Дроб'язка) // Мовні і концептуальні картини світу. – 2012. – Вип. 41. – Ч. 1. – С. 73–80. Режим доступу:

http://philology.knu.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2012_41_1/073_081.pdf

Габлевич М. Світло Шекспірового храму : Статті. Переклади. / Марія Габлевич. – Дрогобич: Коло, 2016.

Гофф Жак Ле. Середньовічна уява / Жак Ле Гофф / Перекл. Я. Кравця. – Львів: Літопис, 2007. – Режим доступу: <http://1576.ua/books/3345>.

Історія зарубіжної літератури Середніх віків та доби Відродження : методичні вказівки з курсу для студентів філологічного факультету / Укл. : Г.С. Стовба. – 2-е вид. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 48 с.

Ключові тексти Середніх віків і Відродження (Західна Європа). Навчально-методичний посібник. Львів: Український католицький університет 2021. – 300 с.

Ковбасенко Ю. І. Література Середньовіччя: Посібник для учителів та студентів. – К., 2014. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/6053/1/Y_Kovbasenko_LS_21_GI-Serednyovicca.pdf.

Козлик І.В. Світова література доби середньовіччя та епохи Відродження. Навч. Посібник.- Івано-Франківськ, 2011.- 344 с.

Курціус Е. Р. Європейська література і латинське середньовіччя / Ернст Роберт Курціус; Перекл. з нім. А. Онишка. – Львів : Літопис, 2007.

Література західноєвропейського середньовіччя : [навч. пос. для вузів] / Колект. автор.: Висоцька Н. О., Каустов А.В., Ніколаєв Б.І., Горенко О.П. – Вінниця : Нова книга, 2005 . - 464 с.

Література Середньовіччя / Автор-укладач Т.В. Баратова. – Харків: Веста: вид-во „Ранок”, 2001. – 64 с.

Давиденко Г.Й. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: [навч.пос.] / Акуленко В.Л., Давиденко Г.Й. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.

Поліщук Л. Б. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середні віки. Відродження : навч.-метод. посібн. / Л. Б. Поліщук. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2017.

Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література : від античності до початку ХІХ ст. : іст.-естет. нарис. – К. Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 360 с.

Яременко Н. В. Історія зарубіжної літератури. Епоха Середніх віків та Відродження : навчальний посібник / Наталія Володимирівна Яременко, Наталія Євгенівна Коломієць. – Кривий Ріг, 2012. – 184 с.

Література ХVІІ-ХVІІІ ст.

Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХVІІ-ХVІІІ століття [Текст] : навч. посібник / Г. Й. Давиденко, М. О. Величко ; МОН України, Глухівський держ. пед. ун-т ім. С. М. Сергєєва-Ценського. – К. : ЦУЛ, 2007. – 291 с. : іл., табл. – Додатки: С. 270-291.

Кирилюк З. В. Зарубіжна література. Античність. Середньовіччя. Відродження. Бароко. Класицизм. [Текст] : методичний посібник для вчителя 5-9 класи / З. В. Кирилюк. – Тернопіль : Астон, 2002. – 259 с.

Ніколенко О.М. Бароко, класицизм, просвітництво: Література ХVІІ-ХVІІІ ст.; посібник для вчителя.- Харків, тов. «Веста», видавництво «Ранок», 2008,- 224 с.

Соколянський М. Г. Западноевропейский роман эпохи Просвещения : пробл. типологии [Текст] / М. Г. Соколянський. – Киев ; Одесса : Вища школа. Головне изд-во, 1983. – 140 с.

Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ сторіччя [Текст] : іст.-естет. нарис : [навч. посіб. для вищ. навч. закл.] / Борис Борисович Шалагінов ; Нац. ун-т «Києво-Могилян. акад.». - 2-е вид. – К. : Києво-Могилянська академія, 2007. – 358 с. : іл. – Бібліогр. : С. 356-357.

Яременко Н.В., Коломієць Н.Є. Історія зарубіжної літератури ХVІІ-ХVІІІ століття: навчальний посібник.- Кривий Ріг, 2021.- 168 с.

ХІХ століття

Анненкова О. С. Зарубіжна література ХІХ ст. : європейська реалістична проза 1830-1880 рр. [Текст] / О. С. Анненкова. – К. : Знання України, 2006. – 438 с.

Ващенко Ю. А. Історія зарубіжної літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття: навчальний посібник для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальностей «Журналістика», «Українська мова і література», «Мова і література (латинська)», «Мова і література (російська)» / Ю. А. Ващенко, І. Р. Мурадова. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 188 с.

Історія зарубіжної літератури ХІХ століття : методичні вказівки для студентів денної та заочної форм навчання філологічного факультету і факультету іноземних мов / уклад. І. Р. Мурадова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 128 с.

Лучук І. Історія світової поезії: [посібник з «антологічним апендиксом»] / Іван Лучук.– Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – Режим доступу : <https://www.bohdan-digital.com> (сата Ніколенко О.М., Мацапура В.І. Літературні епохи, напрями, течії. –К.: Педагогічна преса, 2014. -228 с.

Ніколенко О.М., Мацапура В.І. Літературні епохи, напрями, течії. –К.: Педагогічна преса, 2014. -228 с.

Шалагінов Б. Б. Романтичний словник. До історії понять і термінів раннього німецького романтизму [Текст] / Борис Борисович Шалагінов ; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.". – К. : [НаУКМА], 2010. – 138 с.

Шалагінов Б. Б. Класики і романтики : штудії з історії німецької літератури XVIII-XIX століть [Текст] / Борис Шалагінов. – К. : Києво-Могилянська академія, 2013. – 439 с.

Шалагінов Б. Б. Зарубіжна література : від античності до початку XIX ст. : іст.-естет. нарис. – К. Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 360 с.

Література XIX – XX ст., XX ст.

Алхімія слова живого. Французький роман 1945–2000 рр. : [навч. посіб. для вищ. навч. закл.] / [авт.-упоряд. докт. філол. наук, проф. В. І. Фесенко]. – К. : Промінь, 2005. – 383 с.

Історія зарубіжної літератури XX ст. : навч. посіб. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 496 с.

Агеєва В.П. Упоряд.: Гендерна перспектива. - К.: Факт, 2004. - 254с.

Біла А. Футуризм / Анна Біла. – К. : Темпора, 2010. – 248 с.

Біла А. Сюрреалізм / Анна Біла. – К. : Темпора, 2010. – 208 с.

Бовсунівська Т. М. Теорія літературних жанрів : жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману / Т. М. Бовсунівська. – К. : КНУ, 2009. – 520 с.

Ващенко Ю. А. Історія зарубіжної літератури XX століття : навч. посіб. [для студентів денної та заочної форм навчання зі спеціальностей «Журналістика», «Українська мова і література», «Мова і література (латинська)», «Мова і література (російська)»] / Ю. А. Ващенко, Г. С. Стовба. — Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. — 152 с.

Висоцька Н.О. Єдність множинного. Американська література кінця XX – початку XXI століть у контексті культурного плюралізму: Монографія/ Н.О.Висоцька. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. – 456 с.

Волощук Є. Відкриті питання модернізму (на матеріалі німецькомовних літератур) // Вікно в світ. Зарубіжна література: наукові дослідження, історія, методика викладання. – 2005- №1 (19)/ Є. Волощук. – К, 2005. – С.86-117.

Гаврилів Т.І. Феномен експресіонізму в німецькомовних літературах// Вікно в світ. Зарубіжна література: наукові дослідження, історія, методика викладання. – 2005. – №1 (19) / Тимофій Гаврилів. – К, 2005. – С.151–153.

Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму / Тамара Гундорова. – Вид. друге, перероблене та доповнене. – К. : Критика, 2009. – 448 с.

Денисова Т.Н. Історія американської літератури XX століття / Т. Н. Денисова. – Вид. дім «Київо-Могилянська академія», 2012. – 485 с.

Експресіонізм: Збірник наукових праць / колект. автор / уп. Тимофій Гаврилів. – Львів : ВНТЛ-Класика, 2004. – 175 с.

Зубрицька М. Архетипна критика і теорія / М. Зубрицька // Слово. Знак. Дискурс : Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / За ред. М. Зубрицької. — Львів : Літопис, 1996. — С. 343–356.

Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу / О. Забужко. — К. : Факт, 2006. — 160 с.

Літературознавча рецепція і компаративістичний дискурс: Моногр. / Р.Т. Гром'як, В.Т. Боднар, Р.А. Бубняк, та ін.; Ред., вступ, висновки Р.Т. Гром'як; Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Каф.теорії л-ри і порівнял. літературознавства. Міжкафедр. лаб. славіст.-методол. студій. – Т.: Підруч. і посіб., 2004. – 368 с.

Лисенко І. (Кремінська І.) Проблема соціального міфологізму в сучасній науці : до історії питання / Інна Лисенко // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. —: матер. Міжнар. наук. конф. 10–12 верес. 2005 р. Ужгород (Україна) / [редкол. В. В. Барчан та ін.]. — Ужгород, 2005. — Вип. 9 : Українська література в загальноєвропейському контексті. — С. 181—186.

Лучук І. Історія світової поезії : [посібник з «антологійним апендиксом»] / Іван Лучук. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – Режим доступу : <https://www.bohdan-digital.com/catalog/hudozhnya-literatura/poeziya/603>.

Моклиця М. В. Модернізм у творчості письменників ХХ століття : навчальний посібник для вузів / М. В. Моклиця. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського університету ім. Лесі Українки, 1999. – 154 с.

Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / Соломія Павличко. – К. : "Либідь", 1999. – 448 с.

Павличко С. Д. Зарубіжна література: Дослідження та критичні статті / С. Д. Павличко. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 559 с.

Поліщук Я. Естетика міфу і міфологічний горизонт раннього українського модернізму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.01.01 ; 10.01.06 / Я. О. Поліщук. — К., 2000. — 32 с.

Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму : монографія / Я. Поліщук. — 2-ге вид., допов. і перероб. — Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. — 392 с.

Сенчук І. Ірландський модернізм кінця ХІХ – першої половини ХХ століть: Вільям Батлер Єйтс і Джеймс Джойс: навчальний посібник / Ірина Сенчук. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 416 с.

Фесенко В.І., Висоцька Н.О., Заремба Т.Ф., Юрчук О.О. Курс лекцій «Література другої половини ХХ століття». – К.: Вид центр КНЛУ, 2005. – 118 с.

Шахова К. О. Нариси творчості зарубіжних письменників-реалістів ХІХ–ХХ століття / К. О. Шахова. – К. : Вища школа, 1975. – 184 с.

Червінська О. В. Рецептивна поетика. Історико-методологічні та теоретичні засади: [навч. посібник] / О. В. Червінська. – Чернівці : Рута, 2001. – 56 с.

Еліаде М. Священне і мирське. Міфи, сновидіння і містериї. Мефістофель і андрогін. Окультизм, ворожбитство та культурні уподобання / Мірча Еліаде ; [пер. з нім., фр., англ. Г. Кьорян, В. Сахно]. — К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. — 591 с.

Голова комісії

_____ Олена МАТУШЕК
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму затверджено на засіданні приймальної комісії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Протокол № 2 від 20 березня 2025 р.

Відповідальний секретар

_____ ГАННА ЗУБЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)